De Sancto Athanasio, Liber I-II (Latin)

Lucifer of Cagliari (d. c. AD 370)

SermonIndex.net / Church Fathers

Liber I

Cogis nos, Constanti, absentem damnare consacerdotem nostrum religiosum Athanasium; sed diuina id facere prohibemur lege. inpellis auctoritate latius regali domini sacerdotes ad effundendum cruorem, ignorans iura iustitiae tradita nobis diuinitus te conatum ex nostris auferre mentibus. an diuinitus poteris adserere permissum absentem inauditum et, quod est maximum, innocentem damnari? quomodo etenim arbitraris diuinitus permissum puniri inauditos, quando uideas Adam et Euam principes nostri generis auditos sententia percussos dei? et uocauit deus Adam, et dixit ei: Adam, ubi es? et dixit: uocem tuam audiui, domine, in paradiso et timui, quoniam nudus sum, et abscondi me. et dixit illi deus: quis tibi indicauit quia nudus es, nisi de ligno, de quo praeceperam tibi, de hoc solo ne manducares, ex eo manducasti? et dixit Adam: mulier, quam dedisti, ipsa mihi dedit de ligno, et manducaui. et dixit deus mulieri: quid hoc fecisti ? et dixit mulier: serpens persuasit mihi, et manducaui. cum igitur huiusmodi formam iudicandi dedisse deum aduerteris, cum a latebris euoca?? confessisque deum sententiam dedisse de sacris scriptur?? collegeris fontibus, cuius fuisti atque es inpudentiae iudicandi dei seruis eam dare formam, quae non fuisset de lege ueniens domini? nec timuisti, ne fuisset dictum ad deum a nobis de te, quomodo fuerit dictum de refuga illo angelo serpens suasit me : Constantius imperator seduxit nos; credidimus ei eum arbitrati fuisse hominem. non uidere potuisti, quia possis tali percuti dei indignantis sententia qua percussus uidetur et serpens? cui dicitur: quia tu fecisti hoc, maledictus tu ab omnibus pecudibus et ab omnibus bestiis terrae, quae sunt super terram; super pectus et uentrem tuum repes et terram edes omnibus diebus uitae tuae. et inimicitiam ponam inter te et mulierem et inter semen tuum et inter semen eius; ipse tuum obseruabit caput, et tu eius obseruabis calcaneum . non ita et te dei offensam incurrere potuisse, ut ille incucurrerit angelus, ex hac una sententia domini debueras reminisci, praesertim cum cognosceres tuum etiam opus fuisse serpentinum? an cum ille serpens fuerit factus ex angelis, tu ex hominibus serpentem te fieri potuisse es arbitratus? minime; sed dicas uelim, quid intersit inter tuum atque huius angeli refugae apostatae factum. si ille mendacio seduxit rudes homines, et tu, et quidem tu non rudes; si ille utilitatis gratia ad arboris eorum inlexit mentes fructus edendos, et tu, pacis causa te facere cum adstruxeris.

Cumque omnium Christianorum bono te hoc opus dixeris adgressum, utique inspecta opera tua datur intellegi serpentem te illum esse imitatum. cupiens dei mandatorum fieri trans-

pressores, dedisti praecepta damnandum esse inauditum absentem negandamque audientiam purgare posse se de crimine obiecto proclamanti. Abel interficitur iustus et interrogatus Cain sumit sententiam; et tu domini inauditum uis puniri sacerdotem? factus est, inquit, Abel pastor ouium, Cain autem erat operans terram. et factum est, post dies\'\'dbtulit Cain de fructu terrae sacrificium domino, et Abel obtulit et ipse de primitiis ouium suarum, et respexit deus super Abel et super munera eius, super Cain uero et super sacrificia eius non respexit. et contristatus est Cain ualde, et concidit uultus eius. et dixit dominus deus ad Cain: quare tristis factus es et quare concidit uultus tuus? quare non recte obtulisti ? peccasti, quiesce et cetera, et infra: dixit Cain ad Abel fratrem suum: eamus in campum. et factum est, cum essent ipsi in campo, insurrexit Cain super Abel fratrem suum et occidit eum. et dixit deus ad Cain: ubi est frater tuus? et dixit: nescio; numquid custos fratris mei sum ego ? et dixit deus: quid fecisti hoc ? uox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. numquid non licuerat deo, priusquam Cain conuocaret atque interrogaret, punire ? sed noluit, dans formam, quo inciperemus genere iudicare commissos nobis, nobis inquam, de quibus per Hieremiam prophetam dicit ad populos suae maiestati dicatos: et dabo uobis pastores secundum cor meum, et pascent uos pascentes cum disciplina. damnate, inquis, eum, quem ignoratis deliquisse. cur? nempe ad hoc, ut iam non episcopi sed mereremur nuncupari uesani atque carnifices. non metuis, oro, haec mandans domini ad Noe sanctissimum dicentis uocem? sicut olera faeni dedi uobis omnia. praeter carnem et sanguinem animae non edetis. etenim uestrum sanguinem animarum uestrarum exquiram de manibus omnium bestiarum, exquiram animam hominis. qui effuderit sanguinem hominis pro sanguine hominis effundetur, quia ad imaginem dei feci hominem. non metuis, oro, tantorum te qui uideas interfectorem dei exstitisse seruorum, ut adhuc et ipse. innocentes iugules et nos participes fieri tuorum cogas funerum? cum dictum a socero suo Iethro fuisset Moysi, cur tota detineret populum die: uenit ad me, inquit, populus quaerens iudicium a deo. igitur si iudicium dei antistitum tam decet esse iustum, quod dei esse dicatur iudicio terminatum, quomodo tu inauditum iubebas damnari a nobis, cum Moysen inueneris dixisse: uenit ad me populus quaerens iudicium a domino ? si populus idcirco ad nos confluit, ut secundum dei legem iudicetur, cur tu inquies: damnate innocentem ? itaque cum hoc praeceptum, quod prolatum est a te, non sit ueniens ex lege dei, sed sit plane ex uoluntate firmatum diaboli, tandem intellege quisnam sis.

Vxor Loth conuersa in salem est, cur implere nequiuerit imperata; nobis, credo interuentu tuo, quia uidelicet sis rex Romani imperii, nihil accideret malorum, si falsis praegrauatum criminibus damnaremus? sacra scriptura in Exodo, Moyses, inquit, ascendit in montem dei, et uocauit eum deus de monte dicens: haec dices domui lacob et adnuntiabis filiis Israel: ipsi uidistis quanta fecerim Aegyptiis, et adsumpsi uos tamquam supra pinnas aquilae et adduxi uos ad me. et nunc si auditu audieritis uocem meam et custodieritis testamentum meum, eritis mihi populus abundans prae omnibus gentibus. mea est uniuersa terra. uos autem eritis mihi regnum sacratissimum et gens sancta. quomodo gens sancta, si innocentium fuerimus necatores? quomodo regnum deo sacratissimum, si praecepta praetereamus eius? item dicit deus: non moechaberis, non occides, non falsum testimonium dices aduersus

proximum tuum. tu inquis contra: crede mihi dicenti falsa et macta innocentem. monens deus dicit in Exodo: non credes auditui uano, non consenties cum iniquo fieri testis iniustus, non eris cum conpluribus in malitia. non adpones cum compluribus declinare cum turba, ut declines iudicium et pauperi non miserearis in iudicio eius, et infra: non subuertes iudicium pauperis in iudicio eius, ab omni uerbo iniqua recedes, innocentem et iustum non occides, non iustificabis inpium pro muneribus; munera enim excaecant oculos uidentium et pestiferant sermones iustos. ad haec tu excludenda praecepta subuertere iudicium eius deruos conpellis, iustam temptans etiam muneribus nostram corrumpere dicatam conscientiam deo. si auditu, dicit deus, audieris uocem meam et feceris omnia quae dixero tibi, inimicus ero inimicis tuis et resistam contrariis tuis. iam tuum sit probare praecepisse deum innocentes esse percutiendos, apostolicam deserendam fidem et tuam suscipiendam perfidiam. cur haec, quae mandatis domini aduersantur, fieri praecipiendum putasti? cum etiam in Leuitico dominum memineris dixisse ad Moysen: loquere filiis Israel et dices ad eos: ego dominus deus uester, secundum studia terrae Aegypti, in qua inhabitastis, in ea non facietis, et secundum studia terrae Chananaeorum, in quam ego induxero uos, ibi non facietis et in legitima eorum non ambulabitis. iudicia mea facietis et praecepta mea custodite et ambulate in eis. ego dominus deus uester. custodite omnia praecepta mea et omnia iudicia mea et facietis ea; qui fecerit ea homo uiuet in ipsis. ego dominus deus uester. si in praeceptis domini docere uales conscriptum iustos esse ad iniustorum suggestiones puniendos, recte cuncta te egisse atque agere poteris aduertere. doce in mandatis dei conscriptum calumniis petitos eius cultores a te domus eius persecutore per nos episcopos esse interimendos.

Cur ad hanc per coarrianos tuos deductus es implendam malitiam? quae coegit te causa imperatorem petere calumniis dei hominem? numquid non legeras in Leuitico dixisse deum: nolite mendacio petere neque calumniemini unusquisque proximum? et infra: non mentiemini neque calumniam facietis proximo, et non profanabitis nomen domini dei uestri. ego sum dominus deus uester. non nocebis proximum tuum, et timebis dominum deum tuum. ego sum dominus deus tuus. non facietis iniquum in iudicio, non accipias personam pauperis neque miratus fueris ad personam potentis; in iustitia iudicabis proximum tuum. non ambulabis in dolo in gente tua. non consenties in sanguinem proximi tui. ego sum dominus deus uester. non odies fratrem tuum sensu tuo, corripiens corripies proximum tuum et diliges proximum tuum sicut te ipsum. ego dominus deus uester. legem meam custodite. haec cum scripta memineris, existimas acceptatores personae nos tuae futuros? ad innocentis rogasti necem et cum te contemptum aduertisses, tetendisti temet ad genera omnia ingerenda poenarum. dicit deus: a facie diuitis ne timeas, et honorabis faciem presbyteri et timebis dominum deum tuum. ego sum dominus deus tuus. et tu timeri te potuisse es arbitratus et exhonorari Athanasium, quem deus praeceperit honorandum? non legeras dixisse deum: non facietis iniuste in iudicio, in mensura et in penso et in stateris; statera iusta pensabitis? et mensura iusta est, ut statuisses fuisse per nos necandum absentem? si iustum est iudicium <non) audiri se proclamantem, absentem puniri, tuae erunt iustae etiam allegationes apud deum contra nos, qui tuae temeritatis praecepta respeurimus.

in Deuteronomio reperitur gloriosus Moyses dixisse ad iudices quos populo dederat: audite inter fratres uestros et iudicate iuste inter medium uiri et inter medium fratris et in medio proselyti eius. non accipietis personam in iudicio, aduersus minorem aut aduersus maiorem iudicabis, non sumas personam hominis, quoniam iudicium est dei. et uis, Constanti, credo quia sis in sublimitate degens regali, accipi tuam personam; es magnopere cupiens eum, cuius sis sanguinem sitiens, mactari per nos domini sacerdotes. hinc apud te itaque nos detestabiles, quoniam iudicium ad dei sumus uoluntatem promentes, hinc ad gladium putasti tendendam carnificem dexteram tuam, tamquam possis gladio uincere quos uideres propter dei filium nec praesentem dubitare amittere uitam nec perhorrescere mortem. ad filios Israel narrat sanctissimus Moyses ex praecepto dei: uidete, tradidit uobis dominus deus uester ante faciem uestram terram; ascendentes possidete, quemadmodum dixit dominus deus patrum nostrortm nobis. nolite timere neque formidemini. si illis neminem praeter deum timendum mandatum est, illis imaginem nostrae uocationis portantibus, quanto magis praeter deum neminem metuere condecet qui non terras Chananaeorum, Iebusaeorum et Gergesaeorum atque Amorrhaeorum simus desiderantes consequi, sed caelestia regna, sed dei perpetuum amorem? quomodo etenim uigor inanis dignitatis tuae nos ab hoc potuit aut potest proposito flectere, cum praeter deum statuerimus metuendum neminem?

Non sumus Christiani ex illis qui dixerunt: propter quod odiit nos dominus, eduxit nos de terra Aegypti, tradere nos in manus Amorrhaeorum et disperdere nos; sed sumus ex illis qui dixerunt ac dicunt ad deum: propter te occidimur tota die, aestimati sumus ut oues occisionis, sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. non timuimus neque timemus minas tuas nos, qui nouimus nihil posse deo resistere, ne ut illi pereamus qui audiunt a Moysi: fratres uestri auerterunt cor uestrum dicentes: gens magna est et dura multa et potentior uobis et ciuitates magnae et muratae usque ad caelum, sed et filios gigantum uidimus illic. non timemus gladium tuum Christiani, qui praesumamus prostratis uobis, dei religionis inimicis, uenturos ad conuiuium patriarcharum prophetarum apostolorum ac martyrum. non metuimus uirtutem caduci regni tui milites diuini. non sumus ex illis diffidentiae filiis, qui plus inimicos suos quam deum fuerant arbitrati potuisse, ut tuam fragilem uereamur potentiam; si enim non ita Iudaei credidissent, quod uidelicet plus possent Chananaei, Iebusaei et Amorrhaei et ceteri inimici quam deus, numquam profecto Moysis uocem superhabuissent dicentis: ne loquamini neque formidemini ab eis. dominus deus uester, qui antecedit ante faciem uestram, ipse simul expugnabit eos uobiscum secundum omnia quaecumque fecit uobis in terra Aegypti, et in deserto hoc quod uidetis quomodo fouit te dominus deus tuus, sicut quis t\'oueat homo filium suum, in omnem uiam quam ambulatis, quoadusque uenistis ad hunc locum, deducens uos in igni nocte, ostendens uobis iter, ut ambularetis in eam et in nube diei. si non post haec salutaria monita plus potuisse quos contra pugnam gerebant quam deum filii Israel fuissent credentes, numquam profecto ad omnem deuenissent interitum. potentem igitur esse nouimus deum ad eripiendos nos de manibus tuis, ad caeleste nobis regnum promissum tendentes. timere tuam crudelitatem non poterimus, maxime qui elegerimus a te, non a deo puniri.

Dixisti: damnate Athanasium. quem eramus, Constanti, damnaturi? illumne, quem uidemus dei filium confiteri, ut sunt confessi patriarchae prophetae apostoli ac martyres? an te, qui sis negans, ut negauit magister tuus Arrius, ut negauerunt Scarioth ludas et cuncti Iudaei? dicit deus ad Moysen: non erunt tibi dii alii praeter me. non facies tibi sculptile neque omnem similitudinem eorum, quaecumque sunt in caelo sursum et eorum, quae sunt in terra deorsum, et quaecumque sunt in aquis subtus terram. non adorabis illis neque seruies ei, quoniam ego sum dominus deus tuus, deus zelans, reddens peccata patrum in filiis in tertiam et quartam progeniem eis qui oderunt me, et faciens misericordiam in milibus his qui diligunt me et his qui custodiunt praecepta mea. et haec dicis diuina mandata calcando: suscipite idololatriam meam, derelinquite deum, interficite inimicum meum non dei Athanasium, quo possitis inueniri inter eos qui oderunt deum, quibus promiserit se in tertiam et quartam progeniem redditurum; date operam, ne cum illis diligamini a deo, propter quos dicit: faciens misericordiam in milia his qui diligunt me et his qui custodiunt praecepta mea. conspicis, prudentissime imperator, hoc tibi bonum uideri quod sit malum et hoc malum quod bonum. aut negabis bonum, aut negabis bona te mala esse intellegere et mala bona? si negas, responde. bonum est damnare innocentem an malum? bonum est derelinquere deum et ire post idololatriam an malum? si dixeris malum, dicetur tibi a nobis: cur haec tu geris? iterum clamat in Deuteronomio Moyses, dicens: custodite mandata domini dei tui et testimonia et iustificationes. quascumque mandauit tibi, et facies quod placitum est et quod bonum ante dominum deum tuum, ut benefiat tibi. et intrabis et hereditate possidebis terram bonam, quam iurauit dominus patribus uestris. et tu haec esse bona elegisti, haec deo placita, ut in contumeliam eius maiestatis idololatria firmetur per tui regni uirtutem et iugulentur hi qui se eius fuerint confessi cultores. ecce ego, dicit Moyses, dedi ante conspectum uestrum hodie benedictionem et maledictionem, benedictionem, si audieritis mandata domini dei uestri quaecumque ego mando uobis hodie. cum itaque illi sint benedicti qui innocentem non sint punientes, illi domini seruantes mandata qui inauditum damnare noluerint, tu quomodo te benedictum putas, cum per opus tuum te probes inter maledictos constitutum ? aut si non inter maledictos es, cur Moysen spernis dicentem? si autem inueniatur in te in una ciuitatum tuarum, quas dominus deus tuus dabit tibi, uir aut mulier qui fecerit malignum ante dominum deum tuum transire in testamentum eius, et uenientes seruierint diis alienis et adorauerint eos aut soli aut lunae aut omni, qui sunt in mundo de caelo, et infra: produces uirum illum aut mulierem illam, et lapidabitis eos in lapidibus, et morientur. in duobus testibus aut in tribus morietur, moriens non morietur in uno teste. et manus testium erit super eum in primis ad occidendum illum, et manus totius plebis postremo. et tolles malignum ex uobis ipsis. si non es, Constanti, currens cum maledictis, cur non mandatis dei serui paruisti Moysi? cur, cum ille dicat duobus tribusue testibus etiam idololatrem perire, tu nec quidem audientiam uolueris praeberi uiro deo dicato eique negare fecisti audientiam, cui sis traditus a deo, ei cui si iusta defendenti restiteris, morte mori iussus ore fueris Moysi? ut enim iudicia sacerdotis maneant inuiolata, dicit sic: exsurgens ascendes in locum quocumque elegerit dominus deus tuus inuocari nomen eius ibi. et loquere ad sacerdotes leuitas aut ad iudicem, quicumque factus fuerit in diebus illis, et requirentes nuntiabunt tibi iudicium et facies secundum omne praeceptum,

quodcumque nuntiauerint tibi qui sunt in loco illo, in quo elegit dominus deus tuus inuocari nomen illius ibi, et obserua te nimis. facies secundum omnia quaecumque constituerunt tibi. secundum legem et secundum iudicium quodcumque dixerint facies, non declinabis a uerbo quodcumque nuntiauerint tibi, facies quodcumque indicauerint tibi, non declinabis dextra aut sinistra. et homo quicumque fecerit in superbia, ne audiat sacerdotes adstantes officia exhibere in nomine domini dei aut iudex quicumque fuerit in diebus illis, morietur homo ille, et tolles malum de Israel. et omnis populus audiens timebit et non impie aget ultra.

Sed dicis: isto in loco deo deuotissimus Moyses quomodo sacerdotum fecit mentionem, sic et iudicis. proba te super nos factum iudicem, proba ad hoc te constitutum imperatorem, ut nos armis tuis ad omnem implendam uoluntatem amici tui diaboli perduceres. cum probare non possis, . quia praeceptum sit tibi non solum non dominari episcopis, sed et ita eorum oboedire statutis, ut si subuertere eorum decreta temptaueris, si fueris in superbia conprehensus, morte mori iussus sis, quomodo dicere poteris iudicare te posse de episcopis, quibus nisi oboedieris, iam, quantum apud deum, mortis poena fueris multatus? cum haec ita sint, tu, qui es profanus, ad dei domesticos quare istam tibi sumis dei sacerdotum auctoritatem, cum etiam ipsos iudices Iudaeos tunc, quando in lege manebant dei, ex genere habere permiserit suo? si enim, inquit Moyses, dixeris, statuam supra me principem, quomodo et reliquae gentes quae in circuitu meo, constituens constitues super te ipsum principem quemcumque elegerit dominus deus tuus. ipsum de fratribus uestris constitues. non poteris constituere super te hominem alienigenam, quoniam non est frater uester. et subsequitur, cur noluerit alienigenam fieri principem, ne scilicet ad sectam suam traheret alios. propterea dicit: ne reuoces nos in Aegyptum, hoc est ad idolorum cultum, quasi is qui, inquam, tibi usurpasti hanc auctoritatem quam tibi deus non tradidit. et si traderet et inter te esse permitteret, primo in loco Christianum te esse oportuerat, quia scelus esset alienigenam dei seruos iudicare, inimicum religionis domesticos dei. deinde si fuisses Christianus et te participem censuisset deus sacerdotibus fieri ad regendum populum eius, accipe qualem te esse praeceperit. et erit cum sederit in principatu suo, scribet ei deuteronomium hoc in libro ante sacerdotes et leuitas, et erit cum ipso, et legetis ei omnes dies uitae eius, ut discant timere dominum deum tuum, custodire omnia mandata haec et iustificationes has facere, ut non extollatur cor eius a fratribus eius et non transgrediatur a mandatis dextra aut sinistra, ut longiturni temporis sit in principatu suo ipse et filii eius cum ipso in filiis Israel. quid tu huiusmodi habes nisi omnia contraria, nisi cuncta quae dei inpugnent domum ? primo es haereticus, deinde persecutor dei domesticorum; conatus es ac conaris ad Athanasium iugulandum, tamquam is homo, qui non memineris scriptum: si fuerit homo odiens proximum et insidiatur eum et surrexerit in eum et percusserit eum animo et mortuus fuerit et fugerit in unam ciuitatum harum, mittent seniores ciuitatis illius, et accipient eum inde et tradent eum in manus exquirentium sanguinem, et morietur. non parces oculo tuo super eum et mundabis sanguinem innocentis ex illis, et bene tibi erit, et iterum: non manebit testis unus in testificationem aduersus hominem secundum omnem iniquitatem et secundum omne peccatum quodcumque peccatur. in ore duorum testium aut trium stabit omnis sermo. si autem steterit testis iniustus aduersus hominem detra-

hens ei iniqui. tatem, stabunt duo homines, quibus est ipsis contradictio, ante dominum et ante sacerdotem et in conspectu iudicis quicumque fuerit in diebus illis. et interrogabunt diligenter iudices, et ecce testis iniustus testificatus est iniqua, resistens aduersus fratrem suum, et facite ei, quemadmodum nequiter egit facere aduersus fratrem suum, et auferes iniquum ex uobis ipsis. et ceteri audientes timebunt, et non adponent amplius facere uerbum malignum hoc in uobis. non parces oculis tuis super eum, animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede. cum cernas haec fieri de te homicida deum statuisse, dicas quaeso, quid sit aliud dicere: damnate eum, quem scitis innocentem, facite contra dei mandata, nisi, euellite corda, tollite uobismet sensus, ultro iugulate uestras animas, licet uidentes quia fouea sit fingite uos caecos, praecipitesque uosmet date in aeternam uoraginem, mergite in eam foueam, a qua non uos eripi posse cernitis, uobis ipsis uitam auferte, sumite perpetuam mortem? quid est aliud dicere fac quod deus fieri prohibuit nisi estote inimici deo, adquirite uobis diabolum amicum, date operam ne consequamini paradisum, ne denique regnum caelorum quod uobis promisit, si mandata eius seruaueritis, deus; amate inferna, diligite stagnum ardentem, desiderate esse cum omnibus qui sunt semper dantes poenas, desiderate dici homines diaboli.

Haec sunt praemia quae tua egregia conquirunt consilia, haec illa optima quae mortem pariunt sempiternam, haec quae demergunt hominem caelo iam proximum ad inferna. adhuc non sciebas scriptum, ut ad haec nos rogares mala gerenda? non erit in sacco tuo pondus et pondus, maius aut minus. non erit in domo tua mensura et mensura maior et minor. pondus uerum et iustum erit tibi, et mensura uera et iusta erit tibi, ut multorum dierum sis et bene tibi sit super terram, quam dominus deus tuus dabit tibi in sorte, quoniam abominabilis est domino deo tuo omnis qui facit haec, omnis qui facit iniqua. pondera integra et mensuras iustas qui non seruauerit abominabilis cum esse sacris referatur litteris, credo nos acceptissimos tunc fore putasti, si iniuste (in) eum protulissemus iudicium. Moyses, maledictus, inquit, qui transfert terminos proximi. proximi auellere et de loco transferre in locum prohibemur terminos, et pondus, egredimini, dicis, dei sacerdotes, terminos iustitiae. maledictus, inquit spiritus sanctus ore Moysi, quicumque declinauerit iudicium aduenae, orphani et uiduae, et tu ludos tibi praebens de nostro sanguine dixisti: punite eum quem ignoratis deliquisse. noluimus, Constanti, esse tecum maledicti, te magis cupientes sumus nobiscum benedictum in sancta inueniri ecclesia. non tuam audimus uocem, quae nos dei incurrere offensam prouocat, sed audimus Moysis serui domini dicentis: et erit, si non audieritis uocem domini dei uestri, custodire et facere omnia mandata eius, quaecumque ego mandabo tibi hodie, et uenient super te omnes maledictiones hae et inuenient te. maledictus tu in ciuitate, maledictus tu in agro, maledictae apothecae tuae et quae sunt reliqua tua, et maledicti filii tui uentris et nascentia terrae tuae, armenta boum tuorum et greges ouium tuarum, maledictus tu in gressu tuo. mittet tibi dominus taedium et thlipsen et anxietatem in omnia, quocumque inmiseris manum tuam, quaecumque facies, quaecumque disperdat te in breui propter nequitiam studiorum tuorum. si non sunt mala studia falsa mittere crimina, persequi dei cultores, dei idololatriam introducere in ecclesiam, manu mil-

itari iugulare credentes in unicum dei filium, poterunt haec maledicta non te ac tecum adprehendere currentes.

Conuocasti nos ad dei sacerdotem iugulandum, ad eum interimendum, per quem te praecepta sua audire sanxerit deus. et scripsit Moyses uerba legis huius in libro, et dedit eum sacerdotibus et leuitis qui tollunt arcam testamenti domini et presbyteris Israel. et mandauit eis Moyses in illa die dicens: post septem annos in tempore anni remissionis in die festo scenopegiae in coeundo omnem Israel apparere in conspectu domini dei tui in loco quem elegerit legetis hanc legem in conspectu Israel in auribus eorum, conuocatis in ecclesiam uiris et mulieribus et natis et proselyto qui fuerit in ciuitatibus uestris, ut audiant et discant timere dominum deum uestrum et audiant facere omnia uerba legis huius. et filiieorum, qui nesciunt, audientes discent dominum deum uestrum omnibus diebus quibus ipsi uiuunt super terram. persequeris eum, per quem te audire praeceperit dominus; agente eo in rebus humanis cohaereticum tuum Georgium successorem, cum, tametsi fuisset liberatus iam Athanasius ex corpore, tibi non licuerit mittere, sed fuerit ac sit in dei manu quem fuisset dignatus populo suo antistitem instituere per seruos uidelicet suos, hoc est catholicos episcopos. neque enim posset impleri uirtute spiritus sancti ad dei gubernandum populum nisi is quem deus allegisset cuique manus per catholicos episcopos fuisset imposita, sicut defuncto Moyse impletum spiritu sancto inuenimus successorem eius Iesum Naue, loquitur scriptura sancta dicens: et Iesus filius Naue impletus est spiritu intellegentiae; inposuerat enim Moyses manum super eum. et audierunt eum filii Israel et fecerunt secundum quod mandauit dominus Moysi. conspicis ordinationi dei te obuiam isse contra dei faciendo uoluntatem, temet mucrone gladii tui iugulatum, siquidem non licuerit ordinari, nisi fuisset defunctus Athanasius, et defuncto Athanasio catholicus debuerit per catholicos ordinari episcopos. loquitur sacra scriptura dixisse ad legum Naue deum: Moyses seruus meus defunctus est. nunc itaque surgens transi Iordanem tu et omnis populus iste in terra quam ego dabo illis. omnem locum, quemcumque ingressi fueritis uestigio pedum tuorum, uobis dabo illum, sicut dixeram Moysi. desertum et ante Libanum usque ad flumen magnum Euphraten et usque ad mare magnum, usque ad solis occasum erunt fines termini uestri. non resistet homo in conspectu tuo per omnes dies uitae tuae, et sicut eram cum Moysi, sic ero tecum et non derelinquam te neque despiciam te. numquid potest deus esse cum inimico suo Georgio? numquid ei, quem non ordinauerit, quem non elegerit, poterit esse propitius? talis est Georgius, qualis fuerat Arrius qualesque sunt Valens et Vrsacius uel ad quem me destinasti German<ici)ensium Adoxius; neque enim possent nisi de spinis spinae procedere. haec ita se habere ex actibus ipsius Georgii legens contestationes Alexandrinorum poteris colligere; et quamuis tibi sceleratum blasphemum illum esse placeat neque enim aliter tibi esset amantissimus, nisi quia sit sceleratus —, tamen haec eo protulerim, ut eximiam possis cernere operam tuam. cum igitur non esse deum cognoscas cum Georgio, sed esse aduertas cum Athanasio, quem populo suo instituerit antistitem, cognoscere tandem poteris dei te ordinationem fuisse conatum destruere, deum te fuisse in Athanasio persecutum. audis enim dicere deum ad Moysi successorem: sicut eram cum Moyse, sic ero tecum, et non derelinquam te neque despiciam te, ecce alio loco: inualesce et uiriliter age

custodire et facere sicut praecepit tibi Moyses puer meus. et non declinabis ex illa dextra aut sinistra, ut intellegas in omnibus quaecumque agis. et non recedet liber legis huius ex ore tuo, et meditaberis in eo die ac nocte, ut custodias facere uniuersa quae scripta sunt. tunc dirigam uias tuas et tunc intelleges. ecce praecepi tibi, inualesce et uiriliter age; non est quod expauescas neque timeas, quoniam tecum est dominus deus tuus in omni loco.

Iam superest te, siue tu siue Georgius quae geritis si sunt uenientia ex dei mandatis, probare. audis enim promittere se deum futurum cum successore Moysis, quomodo fuerit et cum Moyse, si modo quae sunt in libro legis scripta seruauerit. si igitur ut haec geras scriptum non inueneris, tuae erit aequitatis tandem aduertere uobiscum Arrianis non esse deum. sed illum in uobis mansitare. qui manserit et in Cain. quae te causa ad haec. Constanti. inpulit gerenda, ut potentia regni tui ad tantam perductus superbiam statuisses eum necandum, quem deus sibi in sacerdotali honore elegerit? non inueneras in primo Regnorum libro scriptum? non glorietur sapiens in sapientia sua, neque glorictur potens in uirtute sua, neque glorietur diues ia diuitiis suis; sed in hoc glorietur qui glorictur, scire et intellegere deum et facere iudicium et iustitiam in medio terrae. cur haec praeteriens. qui in omni tempore iudicium iustum facere debueras, iniustitiam tecum etiam nos facere cogebas? deponi per nos decreueras catholicum. firmari uero haereticum; sed quando istud sanae fecissent mentis homines? si enim Heli sacerdos. cur filios in sacerdotii honore constituisset indignos. illa audit quae perpessus est a domino. quid nos audire ac perpeti mereremur, si catholicum episcopum damnantes et quidem inauditum sineremus Georgium fieri Arrianum Alexandrinis episcopum? et uenit, inquit, homo dei et dixit: haec dicit dominus: manifeste ostendi me ad domum patris tui es omnibus tribubus Israel mihi in sacerdotium, ut ascenderent ad sacrificium meum et incenderent incensum et tollerent Ephod. et dedi in domo patris tui omnia frumenta filiorum Israel in escam. et tu quare respexisti in incensum meum ac sacrificium meum inprobo oculo, et honorificasti filios tuos plus quam me, ut benediceres eos a primordio in omnibus sacrificiis Israel coram me? propter hoc haec dicit dominus Israel: dixi, domus tua et domus patris tui transiet coram me usque in aeternum, et nunc non est. sic dicit dominus: nequaquam mihi, non sic erit a me, quoniam qui ho(no)rificant me, honorificabo eos, et qui spernit me ad nihilum redigetur. et ecce dies ueniunt, et disperdam semen tuum et semen patris tui, et non erit tibi senex in domo mea omnibus diebus, et uirum disperdam tibi a sacrario meo, ut deficiant oculi eius, et defluet anima eius. et omnis quae superauerit multitudo e domo tua decidet in gladio uirorum. et hoc tibi signum, quod ueniet super duos filios tuos hos Ofni et Finees, in uno die morientur ambo gladio uirorum. si hanc ille accepit increpationem pro filiis a deo, qualem nos mereremur accipere pro te, Constanti? credo dictum fuisset nobis: plus honorificastis Constantium quam me, quomodo illi dictum est, quod plus honorificauerit filios quam deum. qua, inquis, de re? quia si tua fecissemus praecepta, domini inueniebamur spreuisse, quia Georgius sit, ut fuerint filii Heli, filius pestilentiae, quem tu loco dei hominis Athanasii conlocandum per nos censueras. deinde cum dicat deus: qui me honorificauerit honorificabitur, et qui me spernit ad nihilum redigetur, si tuam contra ipsius diuina mandata prolatam uocem sacrilegam audiremus, honoricaueramus deum? an si te nihil esse iudicantes illius tan-

tum sacris statutis parere niteremur? interea tu gaude, quia sis exhonorans deum. audis enim ipsum dicentem, quod uenturi sint ad nihilum omnes eum spernentes. an negabis te exhonorasse deum tollendo sacerdotes e plebibus quos ordinauit ille? an negabis te exhonorasse dominum, quando contra sancita ipsius coegeris sacerdotes eius damnare absentem inauditum? non ergo exhonorasti deum, quando tuleris apostolicam atque euangelicam traditionem et idololatriam, quam Arrii aedificauerit in corde diabolus, statueris ab omnibus cultoribus teneri dei?

Cum haec ita sint, iam tuae erit prudentiae aestimare, quid tibi agendum expediat, utrumne hic corrigens errores tuos, consecutus ueniam tantorum scelerum, inter dei inueniri statuas domesticos, an redactus ad nihilum, sicut promittit spernentibus se dominus, incipias in perpetuum dare poenas, quas dant hi quorum tenere delegeris itinera. et ut plene uidere possis quae te maneant pericula, propterea quod sis exhonorans diuinitatem, accipe Samuheli etiam quae dicantur propter Heli filios: et dixit dominus ad Samuhel: ecce ego facio uerba mea in Israel, et omnis qui audierit ea, tinnient utraeque aures eius, in illo die quo suscitabo super Heli omnia quae locutus sum in domo eius et consummabo quae praedixi ei, quoniam ego ulciscor in domo eius usque in aetcrnum propter iniquitates filiorum eius, quas ego scio, quoniam contemnentes dominum mala locuti sunt filii eius, et non monuit eos neque castigauit. et nunc sic iuraui domui Heli, si propitiabitur iniquitas in domo Heli in incenso aut in sacrificiis in sempiternum. si haec Heli sunt promissa propter delictum filiorum, quid tibi propter sacrilegium tuum? si illi haec in aeternum sunt promissa, quid tibi agenti tanta? si filios Heli dixit deus male locutos de se, quanto magis dicat te, qui susceperis Arrii blasphemiam ad inpugnandam scilicet fidem, quam patriarchae prophetae apostoli et omnes tenuerunt martyres? rogamus te inter haec gerere factorum tuorum \' paenitentiam, considerans saltem quae filiis Heli exhonorantibus deum acciderint. Heli, inquit scriptura, senex erat ualde, et filii eius euntes abierant, et erat maligna uia eorum coram domino. et factum est in diebus illis, et conuenerunt alienigenae in pugnam ad Israel, et infra: et inclinauit pugna, et cecidit uir Israel coram alienigenis, et uulnerati sunt in acie in campo quattuor millia hominum. et uenit populus in castra, et dixerunt maiores natu Israel: propter quid deficere fecit nos hodie dominus coram alienigenis? tollamus igitur arcam domini dei nostri ex Selon, et exeat in medio nostrum et liberabit nos de manibus inimicorum nostrorum. et misit populus ad Selon, et sustulerunt inde arcam domini, ubi sedebat Cherubin. et ambo filii Heli cum arca dei ibant, Ofni et Finees, et infra: expugnauerunt illos, et defecit uir Israel a conspectu alienigenarum, et fugit unusquisque in tabernaculum suum. et facta est plaga magna ualde, et ceciderunt ex Israel triginta milia uirorum. et arca dei capta est, et ambo filii Heli mortui sunt, et infra: et uir properans accessit ad Heli dixitque ea: ego sum qui ueni de castris fugiens de proelio hodie. et dixit Heli: qui sermo factus est, filiole ? et respondit uir et dixit: fugit uir Israel a facie alienigenarum, et facta est plaga magna in populo, et ambo filii tui mortui sunt, et arca dei capta est. et factum est cum audisset, arca dei capta est, cecidit supinus de sella iuxta portam, et contribulatum est dorsum eius, et mortuus est, quoniam senex erat et grauis homo, et ipse iudicabat in Israel uiginti

annis. si haec mala Heli sacerdoti et iudici Israelitarum uno die uenerunt, propterea quod non, ut fuerat dignum, suos castigasset filios, quid tibi religionis dei destructori cernis uenturum, isto in loco probandum tibi censui. quod enim ex dei ueniat uoluntate, ut nos eius serui subiciamur uobis persecutoribus nostris, dixisse non negabis: nisi nostra fides, hoc est haec quae dicitur a Lucifero Arriana, fuisset catholica, numquam in omnes plebes accepissem potestatem. si ita est, potuit et illorum allophilorum qui arcam ceperant dei fuisse melior quam est dei cultorum.

Tu dicis fidem tuam, quam nos nouimus haereticam, hoc tibi praestitisse, sed et Maxentius, Nero et cuncti illi persecutores domus dei dixerunt deorum suorum potentia fuisse factum, ut Christiani sub illorum ditionem ueniremus. percurre quae acciderint illis, qui arcam se dei cepisse laetabantur, qui uirtute deorum suorum uicisse se Jsraelitas dicebant, et inuenies unum te ex illis, qui dei fuerint domum persecuti. et alienigenae abstulerunt arcam dei ex Abenezer, et intulerunt illam in Asotum. et sustulerunt alienigenae arcam, et intulerunt illam in domum Dagon, et collocauerunt illam iuxta Dagon. et mane uigilauerunt Asoti, et intrauerunt in domum Dagon et uiderunt. et ecce Dagon cecidit in faciem suam ante arcam dei. et sustulerunt Dagon et statuerunt in locum suum. et grauata est manus domini super Asotos et cruciabat illos. et percussit illos in domibus eorum, in Asotum et regiones MS. et factum est, cum ante lucem uigilassent, et Dagon ceciderat in faciem ante arcam testamenti domini, et caput Dagon et ambo uestigia manus eius ablata erant per partes centum, et ambo articidi manus illius ceciderunt in limen. et infra: et grauata est manus domini super Asotum, et induxit illis mures, et facta est confusio mortis magna in ciuitate. et uiderunt uiri Asoti quoniam sic est, et dixerunt, quoniam non sedebit arca domini dei Israel nobiscum, quoniam dura est manus illius super nos et super Dagon deum nostrum. et mittunt et conuocant regulos alienigenarum ad se et dicunt: quid faciemus arca dei Israel? et dixerunt Gethaei: transeat arca dei Israel in Geth. et factum est, postquam translata est arca dei, facta est manus domini in ciuitate, et facta est turbatio magna ualde. et percussit uiros ciuitatis a minimo usque ad maximum, et ebulliuit illis mures in sedibus, et fecerunt sibi Gethaei sedes pellicias, et miserunt arcam dei in Ascalonem. et factum est, ut intrauit arca dei Israel in Ascalonem, exclamauerunt Ascalonenses dicentes: ut quid misistis arcam dei Israel ad nos, ut morti tradat nos et populum nostrum? et mittunt et conuocant regulos alienigenarum et dixerunt: remittite arcam dei Israel, et reducatur in locum suum, et non morti dabit nos et populum nostrum, quia acta est confusio grauis in ciuitate tota, grauis ualde, ut intrauit arca dei ibi. et qui uiuebant et non sunt mortui percussi sunt sedibus suis, et ascendit clamor ciuitatum usque ad caelum. uides, Constanti, quomodo sinat deus noster humiliatam uideri religionem suam a uobis alienigenis et eo quidem usque humiliatam, donec etiam uos persecutores uerae religionis uideatis non esse deum alium praeter deum nostrum.

Sed ut iterum ad Athanasii redeam causam, numquid non sciebas scriptum in Regnorum libro primo: et Samukel indicabat populum Israel in omnibus sanctificationibus, ut imperandum putares per domini sacerdotes fuisse damnandum innocentem? legisti Samuhel quod in omni sanctificatione iudicarit populum dei; et quia nolumus ab hac recedere iusta uia

iudicandi, perpetimur persecutionem a te. non nouum, quando Saul persecutus fuerit iustum Samuhelem, cur ei uera dixerit, et quidem eum, per quem fuerit in regem unctus, per quem eum dominus ad tantam prouexerit gloriam. persequebatur Saul domini prophetam atque sacerdotem, quia non compos fuerit mentis; Saul alioquin quomodo sospes persequeretur eum quem sciret dei ministrum, dei spiritu plenum? persequebatur eum quem iugiter propter persecutoris ignorabat ingemuisse salutem. loquitur in libro primo Regnorum scriptura dixisse dominum ad Samuhel: usquequo luges tu in Saul? ecce expello illum, ne regnet super Israel. imple cornu tuo oleo et ueni, mittam te in domo Iesse usque in Bethlehem, quoniam uidi in filiis Iesse mihi in regem. et dixit Samuhez: quomodo ibo, ne audiat Saul et occidat me ? eum quaerebat consumere, quem iam multis meminerat modis dei esse hominem. homo dei ueniam persecutori poscendo non desistit, contra pestilentiae factus filius eius auferre animam quaerit; eo etenim usque persecutor extitit Samuhelis domini sacerdotis Saul, ut dixerit domino dicenti sibi ueni, mittam te: et quomodo ibo? audiet Saul et occidet Tne. conspicis, Constanti, recedentibus uobis a deo non uos homines, sed feras, sed beluas atque latrones aestimari. aut numquid in hoc, quod Athanasium iniuste persequeris, non eris Sauli conparandus? quando sis ita iugulare cupiens innocentem Athanasium, quomodo et ille fuerit interficere desiderans non solum Samuhelem, sed et Dauid, eos Saul nempe interficere minabatur, cum quibus cognoscebat esse deum. et uidit, inquit scriptura, Saul, quoniam dominus cum David est, et omnis Israel diligebat eum. et magis adiecit Saul timere a facie Dauid. et locutus est Saul ad Ionathan filium suum et ad omnes pueros suos, occidere Dauid. responde, imperator inpudentissime, si haec gerere potest dei habens spiritum. quo Saul coepit haec gerere tempore? nempe quo per Samuhel maledictus reprobatus est; eodem etenim tempore scriptum est recessisse deum ab eo, cum Dauid uero fuisse. quibus rebus probatur uos esse Arrianos sine spiritu dei, qui persequimini Athanasium uirum plenum spiritu sancto. et erat, inquit, Dauid in omnibus uiis suis sapiens, et dominus erat cum illo, et omnis Israel et Luda diligebant Dauid. igitur ut ea te agere possis cognoscere circa Athanasium quae egerit Saul circa Dauid, accipe scriptum: et Ionathan filius Saul diligebat Dauid ualde, et indicauit Ionatha Dauid dicens: Saul quaerit occidere te, et infra: et locutus est Ionatha ad patrem suum dicens: noli peccare, rex, in seruum tuum Dauid, quoniam non peccauit in te, et facta eius bona sunt ualde. et posuit animam suam in manibus suis et occidit alienigenam, et fecit dominus salutem in Israel, et omnis Israel uiderunt et gauisi sunt. et ut quid peccas in sanguinem innocentem et occidere Dauid sine causa? et audiuit Saul uocem Ionathae filii sui, et iurauit Saul dicens: uiuit dominus, si mortuus fuerit Dauid, et infra: et adiectum est bellum fieri, et mualuit Dauid et expugnauit alienigenas et percussit illos plaga magna, et fugerunt a facie Dauid. et factus est in Saul spiritus malus, et ipse in domo sua dormiebat, et erat in manu eius lancea, et ecce psallebat in manibus suis. et quaerebat Saul percutere lancea Dauid et percussit, et declinauit Dauid a facie Saul. et percussit lancea in parietem, et Dauid fugit et saluus factus est. et factum est in illa nocte, et misit Saul nuntios ad domum Dauid, ut custodirent illum, quo mane occideret illum. et Dauid fugit et saluus factus est. et uenit ad Samuhel in Armathen, et renuntiauit ei omnia quae fecit Saul, et infra: et factus est iratus in Ionathan Saul ualde, et infra: et dixit: mitte haec, accipe iuuenem, quoniam filius mortis

est. et respondit Lonathan patri suo: quare moritur? quid fecit? et sustulit Saul lanceam in Ionathan, ut occideret eum. cui parceret Saul, uera sibi dicenti quando nec filio pepercerit? sic estis praetereuntes < dei) mandata atque uestra statuentes. denique non miramur, si, quia dicitur: non potest damnari absens, domini persequaris sacerdotes, quando uideamus sic fuisse deo famulantes persecutum Saul. loquitur scriptura dicens: et dixit rex: morte morieris, Abimelech, et tu et omnis domus patris tui, et infra: et dixit rex cursoribus et stantibus sibi: adducite et occidite sacerdotes domini, quoniam manus . eorum cum Dauid est, quoniam cognouerant quod Dauid fugeret et non, decooperuerunt aurem meam. et noluerunt pueri regis ingerere manus suas aduersus sacerdotes domini.

Quid dicis, aequissime rex? si illi regis pueri noluisse referuntur oboedire imperio regis, si illi contempsisse monstrantur praecepta Saul, ne contra dei fecissent mandata, nos episcopos fuerat dignum domini calcantes praecepta inplere tua sacrilegi homicidae? idcirco ergo nos dignaris persequi, quia non domini mandatis tua anteponamus. haec fecit et SauL quae ita esse probat sacra scriptura dicens: et dixit Saul ad Doeg: conuerte te in obuiam sacerdotibus domini. et conuersus est Doeg Syrus, et mortificauit ipse sacerdotes domini, et occidit illa die trecentos quinque uiros et omnes portantes Ephod, in Noriban ciuitatem sacerdotum occidit in ore gladii a uiro usque ad nutrientem. simili nunc modo conatus es atque conaris eorum laniare corpora, quos uideas praeceptorum dei memores tuo reniti praecepto. non itaque mirari poterimus, si tu nos persequaris, quando uideamus Saul, cur non seruum domini Dauid in manus tradiderint eius, non solum trecentos quinque sacerdotes, sed et totam perdidisse ciuitatem. persequebatur Saul Dauid eum, in cuius ditione cum fuerit, saepe tamen ei ignouerit. et factum, dicit scriptura, cum reuersus esset Saul post alienigenas, et renuntiauerunt ei dicentes: ecce Dauid in deserto Asoti est. et sumpsit secum tria millia uirorum electorum ex omni Israel, et abiit quaerere Dauid et uiros eius ante faciem uenationis ceruorum. et uenit ad greges ouium quae erant ad uiam, et erat ibi spelunca, et introiuit Saul ad sellam, et Dauid et pueri eius interius speluncae sedebant. et dixerunt uiri Dauid ad eum: ecce dies hic quem dixit dominus: tibi dabo inimicum tuum in manibus tuis, et facies ei quae placita sunt ante oculos tuos. et exsurrexit Dauid, et dempsit pinnam chlamidis Saul occulte. et factum est post haec, et percussit cor Dauid eo quod dempsisset pinnam chlamidis. et dixit Dauid ad pueros suos: non mihi contingat a domino, si fecero hoc uerbum domino meo christo domini, inferre manum meam in eum, quia christus domini hic est. et suasit Dauid uiros suos uerbis et non permisit illis, ut surgentes occiderent Saul. et surrexit Saul et descendit in uiam, et exiit Dauid post Saul dicens: domine rex. et respexit Saul post se, et inclinauit se Dauid in faciem suam super terram et adorauit eum, et dixit Dauid ad Saul: quare audis uerba populi dicentium: ecce Dauid quaerit animam tuam ? et ecce in hac die uiderunt oculi tui, quomodo tradidit te dominus hodie in manibus meis in spelaeo, et nolui te occidere et peperci tibi et dixi: non iniciam manum meam in dominum meum, quoniam christus domini est. qui accepi pinnam chlamidis tuae in manu mea, et ego abscidi laciniam chlamidis tuae, et non occidi te cognosce et uide hodie quoniam non est in manu mea malitia neque iniustitia, et non peccaui in te, et tu quaeris animam meam accipere. iudicet dominus inter me et te, et uindicabit me de te, manus autem mea non erit

in te. sicut dicitur parabola antiqua, ex iniquis exiet nequitia. manus autem mea non erit in te retro quem tu persequeris? canem mortuum et retro pulicem unum? fiat dominus in iudicem et in uindicem inter me et inter te" uideat dominus et iudicet iudicium meum et iustificet me ex manu tua. talis mos est dei cultoribus totum reseruare deo, scientes esse magnum uindicari ab eo.

Interea, sicuti superius dixi, uide Saul, ubi compos mentis est, quae dicat, at ubi inpos efficitur, quomodo sitiens sit Dauid iusti et innocentis sanguinem: et factum est, inquit, cum consummasset Dauid uerba haec loquens ad Saul, dixit Saul: uox tua haec, fili Dauid ? et exclamauit Saul et plo-rauit. et dixit ad Dauid: iustus es tu quam ego, quoniam tu reddidisti mihi bona, ego autem retribui mala tibi. et renuntiasti mihi hodie quae fecisti mihi bona, sicut conclusit me dominus in manibus tuis, et non occidisti me. et sicut inueniat quis amicum suum et praemittat eum in uiam bonam. et dominus retribuat tibi bona pro quibus fecisti mihi hodie. et nunc ecce ego scio quoniam regnando regnabis et constituetur in manu tua regnum Israel, et nunc iura tu mihi in domino, si non eradicabis semen meum post me et si non exterminabis nomen de domo patris mei. et iurauit Dauid Saul. post haec utique debuerat iam mutari Saul, sed adhuc nec iste desinit persequi nec deficit parcere Dauid. et surrexit, dicit scriptura, Saul et descendit in desertum opacum et cum eo tria millia uirorum electorum ex Israel quaerere Dauid, et infra: et misit Dauid exploratores et cognouit quoniam uenit Saul in Sicelet. et surrexit Dauid occulte et abiit in locum, ubi dormiebat Saul et Abner filius Ner princeps militiae eius. et Saul dormiebat in stragulis praedaris, et plebs erat circa eum. et Dauid dixit ad Amalech Gethaeum et Abessa filium Saruiae fratrem Ioab dicens: quis introibit mecum in castris ad Saul? et dixit Abessa ad Dauid: ego ibo tecum. et intrauerunt Dauid et Abessa ad populum nocte, et ecce Saul dormiebat in stragulis pretiosis, et lancea fixa ad caput eius praeclara, et Abner dormiebat circa eum. et dixit Abessa ad Dauid: conclusit dominus hodie inimicum tuum in manibus tuis, et nunc occidam de lancea semel in terram figens et non repetam illam. et dixit Dauid ad Abessa: non continges illum, quoniam quis iniciet manum suam in christum domini et purus erit? et dixit David: uiuit dominus, quoniam nisi dominus percusserit illum aut nisi hora illius uenerit et moriatur uel in pugnam descenderit et adponatur, mihi autem non sit a domino inicere manum meam in christum domini. et nunc accipe lanceam quae est ad caput illius et lentem aquae, et recedamus nos. et accepit Dauid lanceam et lentem aquae a capite eius, et abierunt ipsi. et non erat qui uideret neque qui sciret, et non erat qui uigilaret; omnes enim dormiebant, quoniam timor domini inruerat in illos. et transiuit Dauid contra et stetit in cacumine montis longe, et erat magnum iter inter eos. et deprecatus est Dauid populum et Abner et locutus est dicens: non respondes, Abner? et respondit Abner et dixit: quis es tu qui uocas me ? quid est ? et dixit Dauid ad Abner: uir tu es, et quis sicut tu in Israel? quare non custodis dominum tuum regem? quoniam intrauit unus de populo disperdere dominum tuum regem. non est bonum hoc quod fecisti. uiuit dominus, quoniam filii mortificationis uos estis, qui non custodistis dominum regem uestrum, christum domini. et nunc uide tibi est lancea regis et lentis aquae quae erat ad caput eius. et cognouit rex Saul uocem Dauid et dixit: uox tua haec, fili Dauid ? seruus tuus, domine rex. et adiecit

Dauid: ut quid hoc persequitur dominus meus retro seruum suum? quoniam quid deliqui et quae est a me malitia? et nunc audiat dominus meus rex uerba serui sui, si dominus deus incutit te in meum dolorem et uictimam immolationis; quod si filii hominum, maledicti hi in conspectu domini, quoniam eiecerunt me hodie non confirmatum esse in testamentum domini dicentes: uade, serui diis alienis. et nunc non cadet sanguis meus in terram ante conspectum domini, quoniam exiit rex Israel quaerere pulicem unum, sicut persequitur noctua in montibus. et dixit Saul: peccaui, conuerte, fili Dauid, quoniam non malignabor in te iam, ideo quoniam anima mea accepta est ante oculos tuos in diem hunc, in quo stultus factus sum, et ignoraui multa uehementer. et respondit Dauid dicens: ecce lancea regis, accedat unus ex\' pueris et accipiat eam. et dominus restituat unicuique iustitias et fidem suam, sicut tradidit te hodie in manibus meis et nolui inicere manum meam in christum domini. ecce sicut exaltauit se anima tua in diem hunc ante oculos meos, sic significetur anima mea in conspectu domini, et abripiat me et eruat me ex omnibus tribulationibus. et dixit Saul ad Dauid: benedictus tu, fili, et (facies) faciens et potens poteris.

Haec idcirco indidi, ut tandem posses conicere, sic te siue Athanasium siue nos iniuste persequi, sic te stimulari in tuae salutis necem, sic tibimet mortis apud diuinitatem contrahere pericula, ut sibi per haec quae egerit contraxerit Saul. si haec non ita sunt, dic cur nos persequaris; nempe quia non fundamus sanguinem innocentem. quem uis imitemur, tene aut Dauid? de Dauid enim scriptum inuenio: et Dauid regnauit in Israel, et erat faciens indicium et iustitiam in toto populo suo; te uero esse cernimus iniustum iudicem, cultorum dei interfectorem. cur nos persequeris? nempe quia noluerimus, ut tu es, fieri apostatae, quia noluerimus unicum dei negare filium. Dauid liber et trinitatem loquitur perfectam et unam narrat deitatem patris et filii et spiritus sancti; et tu esse inueniris apostata. quem, inquam, sequar, tene an Dauid ? illumne cultorem domini, misericordiae amatorem an te sacrilegum, carnificem? cuius sapientiae homo persequeris Athanasium? mirarer te haec agere, si non et Achab rex sic Heliam et ceteros domini prophetas fuisset persecutus; mirarer te persequi dei hominem, si non in omnibus te Achab esse cernerem. denique talia tibi dicuntur a nobis, qualia et illi a dei dicta sint domesticis: noli Baal colere, noli idolis seruire, sed deo; serui deo Abrahae, deo Isaac, deo Lacob, serui deo Israel. si talia meministi dixisse Heliam et ceteros prophetas domini ad Achab apostatam regem, aduerte similia tibi ab eis, quibus docendi dederit auctoritatem dominus, dici. noli, Constanti, cum Arrianis pugnare contra dei domum, noli idololatriam Arrii introducere in ecclesiam, noli negare unicum filium dei, desine persequi apostolicam atque euangelicam fidem. haec quia dicamus, uidemur esse tibi inimici. sic fuerunt regi uera sibi dicentes inimici. percurramus denique quaenam fuerint orta, quae facta inter Heliam domini prophetam et Achab tuum coapostatam, et inuenies te esse hodie Achab. uiuit, inquit Helias, dominus, cui adsisto ante conspectam, si erit annis istis ros et pluuia, nisi per uerbum oris mei. quod utique cum impletum fuisset, debuerat uecors cognoscere uere deum solum potentem totum non fuisse nisi illum cui seruiret Helias. quid agit Achab ? uidet per triennium et eo amplius non esse pluuiam, et magis est idolis sentiens, magis est cupiens interficere Heliam. audit dei propheta ore sacrilegi Achab: si tu es ipse, qui euertis Israel? sic et tu dicis Athanasio

uel nobis, quod enim nos sumus uertentes dei populum, cum tu sis ad tuam suscipiendam haeresim Christianos conuocans. sed audis a nobis quae audiit Achab ille cultor idololatriae ab Helia glorioso: non nos euertimus dei domum, sed euertis tu et domus patris tui. aut negabis nihil te cogitare, nisi ut omnes nos coapostatas efficias tuos?

Sed ut coeperam de Heliae et Achab dicere actibus: et dixit Helias: ego non uerto Israel, sed euertis tu et domus patris tui, dum relinquitis uos dominum deum nostrum et itis post Baal. et nunc mitte et congrega ad me omnem Israel in montem Asoti et prophetas confusionis quadringentos quinquaginta et prophetas lucorum quadringentos, manducantes et bibentes in mensa Iezabel. et misit rex Achab ad omnem Israel et collegit omnes prophetas in montem Carmeli. et accessit Asoti ad omnes et dixit eis: usquequo uos claudicatis sensu uestro ? si est dominus deus, ite post ipsum. si autem Baal est, ite post illum. et non respondit illi populus uerbum. et dixit Asoti ad populum dicens: ego superaui solus prophetarum domini unus, et prophetae huius Baal quadringenti quinquaginta uiri et prophetae lucorum quadringenti; dentur ergo nobis duo boues, et eligant sibi illi imum et demembrent, et inponant eum super lignum et ignem non sub- ponant; et ego faciam bouem alterum, et ignem non subponam. et clamate in nomine deorum uestrorum, et ego clamabo in nomine dei mei, et erit hic deus quicumque exaudierit nos in igne, hic erit deus. et respondit omnis populus, et dixerunt : bonum uerbum quod locutus est Helias. et dixit Helias ad prophetas confusionis: eligite uobis uitulum unum et facite priores, quoniam uos multi estis, et clamate in nomine deorum uestrorum, et ignem nolite supponere. et acceperunt uitulum et fecerunt, et inuocabant in nomine Baal a mane usque ad uesperam, et dicebant: exaudi nos, Baal, exaudi nos. et non fuit istis uox neque auditio. et apposuit Helias Thesbites dicens: inuocate in uoce magna pariter, ne forte occupatus sit uel dormiat ipse, et suscitabitur. et iUum uocabant in uocem magnam, et secabant se secundum consuetudinem suam gladiis et nouaculis usque ad effusionem sanguinis super se, et prophetabant usque dum transiret meridies. et factum est quomodo tempus erat ut accenderet sacrificium, et locutus est Helias Thesbites ad prophetas dicens: discedite amodo, et ego faciam holocaustomata. et discesserunt et abierunt. et dixit Helias ad populum: accedite ad me. et accesserunt omnes populi ad eum, et accepit Helias duodecim lapides secundum numerum tribus Israel, sicut locutus est dominus ad eum dicens: Israel erit nomen tuum. et aedificauit lapides et restituit altare domini, quod dissipatum fuerat, et fecit foueam, quae caperet duae metretas Sem< in)is in gyro altaris et constipauit scizas super altare quod fecit, et demembrauit holocaustum et inposuit scieam et stipauit super altare, et dixit : accipite mihi quatuor hydriae aquae et effundite super holocaustum et super scizam. et dixit: iterum adferte. et iterum adtulerunt. et dixit: repetite tertio. et repetierunt tertio, et manabat aqua in circuitu sacrarii, et foueam impleuerunt aqua. et clamauit Helias in caelum et dixit: dominus deus Abraham et Isaac et Israel, exaudi me, domine, exaudi me hodie in igne, at sdant omnis populus hic, quoniam tu es domnus deus Asoti et ego seruus tuus, et propter te feci haec opera, et tu uersasti cor populi huius retro. et cecidit ignis a domino de caelo, et comedit holocausta et scieas et aquam quae erat in caelo, et lapides et terram. linxit ignis. et cecidit totus populus super faciem suam et dixit: aere dominus deus ipse est deus. et dixit Helias ad populum: suscip-

ite prophetas Baal, nemo sit saluus ex illis. et susceperunt illos, et deduxit illos Helias ad torrentem Gison et occidit illis ibi, et dixit ad Achab: manduca et bibe, quoniam uox est pedum pluuiae. et ascendit Achab, ut manducaret et biberet. et Helias ascendit in Carmelum, et inclinauit se in terram et posuit faciem suam inter genua et dixit puero suo: ascende et prospice uiam maris. et respexit puer, et dixit puer: non est nihil. circumage te septies. et factum est in septimo, et ecce nubis pusilla quasi uestigium hominis adducens aquam de mari. et dixit illi Helias ascende et dic ad Achab : iunge currum tuum et ascende, ne conprehendat te pluuia. et factum est hinc et inde, et caelum contenebricauit nubibus et uentis, et facta est pluuia magna. et plorabat et ibat Achab in Israel, et manus domini erat in Heliam.

Cognoscis in qua peruersitate hodie tu sis manens, in qua manserit et Achab; de tantis etenim signis ac prodigiis exhibitis non dignatur gaudere cum populo, sed dolet, cur Helias sacerdotes ac prophetas fuerit idolorum ausus interfioere, nec post tanta dignatur semet uertere ad deum, sed magis adhuc eius persequitur cultorem. uidet quia est deus in Helia, et magis quaerit eius animam. conspicit prophetas. Baal et lucorum fuisse daemoniorum cultores, et illos magis etiam extinctos diligit quam eum quem tot modis aduerterat dei domesticum. ita et tu eos dignaris diligere quos haeresis Arrianae sectae uides homines et es dei cultores quam acerrime persequens. pauca de multis gestis inter Achab et Heliam idcirco duxi tibi ingerenda, ut possis noscere nos, ex quo deum derelinquitis, neque signis neque prodigiis facile connerti ad eum, sed magis in uestris durantes erroribus ut bestias inmanes saeuire in (cer)uicem dei cultorum. deprecamur te, Constanti, ne adhuc in his tuis malis digneris demorari, sed magis emergas a turbinibus diaboli, ne illa conprehendant te mala quae Achab et IezabeL nec in eo dicas felicem te, quia potens sis ad dei persequendos homines, quando uideas potuisse ad petitum Heliae extingui Achab et Iezabel, et tamen fuerint reseruati, ut plenius et Heliae dei hominis tolerantia fuisset beatificata et illorum impleta impietatis mensura, quasi uero non posset Helias petere deum, ut arderent persecutores religionis eius, idolorum cultores. ignem petit dari de caelo ad sacrificia consumenda, ilico descendit; pluuiam, quae triennio fuerat ablata et mensibus sex, petit, et ilico datur. alia quam plurima signa fiunt; et exstingui dei inimici ad petitum Heliae non potuerunt, cum etiam illos honoratos quinquagenarios ad Heliae dictum descendens ignis consumpserit? uides hodie posse, quia persequaris Athanasium uel nos, te fulmine aut quolibet modo extingui, sed reseruari ad hoc, ut aut te conuertas aut omnis possit impleri iniquitatis tuae mensura. persequebatur Achab rex Heliam, ut tu persequeris nunc Athanasium. dixit nempe Iezabel ad domini prophetam, posteaquam conperisset per Heliam illas uirtutes exhibitas et prophetas confusionis atque religionum sacerdotes interfectos: haec mihi faciant dii et haec mihi adaugeant, si non in hac hora cras posuero animam tuam, quemadmodum animam unius ex illis. sed quid audit Helias a deo post quadraginta dierum ac noctium celebratum ieiunium? nempe ut ungueret reges, per quos Achab et socii extinguerentur. est cum Helia misericordia dei, cognoscit Helias diligi se a deo; contra Achab Heliae persecutor ita est miser, ut in diaboli semper potestate fuerit. sic Athansium iuste puniri mandasti, quomodo et Iezabel Nabutheum Iezraelitem; sic tu ueros testes produxisti con-

tra Athanasium, ut illi produxerunt ad quos scripserat Iezabel dicens: ieiunate ieiunium, et sedeat Nabutheus in primo populo, et conlocate duos uiros filios iniquorum contra eum, et testentur aduersus eum dicentes: maledixisti dominum et regem, et deducite eum, et lapidetur et moriatur.

Talia sunt opera nunc uestra Arrianorum. reos nos dicitis, inpingitis multa nec testibus falsis egetis; ipsi enim testes in omnibus falsi estis. sic uos filii perditionis Arriani interficere temptatis Athanasium, quomodo Nabutheum Iezabel, tamquam possetis omnia conspicientis effugere manum. scis uindicasse deum sanguinem Nabuthei, mortem eius de manibus interfectorum exquisiuisse; et arbitraris ex tuis manibus non deum exquisiturum sanguinem sacerdotis sui Athanasii? et dixit dominus ad Heliam Thesbitem dicens: surge et descende in obuiam Achab regi Israel, qui est in Samaria quia hic in uineam Nabuthei descendit, ut possideat eam. et dices ad eum: haec dicit dominus: quomodo occidisti Nabutheum et possedisti uineam eius, propter hoc haec dicit dominus: in loco in quo linxerunt canes et sues sanguinem Nabuthei, ibi lingent canes sanguinem tuum, et fornicariae lauabunt in sanguine tuo. et dixit Achab ad Heliam: si inuenisti me, inimicus meus ? et dixit Helias: inueni, quoniam cogitasti facere maligne ante conspectum domini, ut exacerbares eum. haec dicit dominus: ecce ego induco super te mala, et succendam post te ignem, et disperdam tuum Achab mingentem ad paristem et contentum et reliquum in Israel. et dabo domum tuam sicut domum Hieroboam filii Nabath, sicut domuna Saba filii Acia, pro omnibus exacerbationibus quibus exacerbasti et peccatum dedisti in Israd. et ad Iezabel locatus est dominus dicens: canes manducabunt eam ante murum Iezabel, et mortuos tuos in ciuitate manducabent uolucres ciuitate quia to, Constanti, dicis ad haec ? minora astruis esse peceata tua quam fuerunt Achab et Ie?abel? illi sacerdotes dei sunt persecuti interemerunt dei domesticos, religionem dei tulerunt et idololatriam statuerunt, populum auerterunt a deo. et to haec omnia fecisti ac facis. sic nos tu uocas inimicos tuos, quomodo et Achab Heliam, qui cum audisset ore prophcta? domini indignationem, dixerit: H immisti me, inimicus Achab regi? nempe quia diceres. noli idolis seruire sed des soli Abrahae Isaac et Israel. et ?uno quia tibi dicatur: noli esse haereticus, sed esto Chritionus, inimicos uocas, cur tibi idololatriam tradenti haec ingerantur quae fuerint i?gesta et per Heliam regi Achab; qui Achab dilexisset profecto. Heliam, ai eius idolis domlui proph?tu censuisset seruiendum, dere?quendum uero deum. negare et tu tetidem non pot?, quod enim, si esse delegissemus quod ipse.., fuisses nos singulari dilecturus affectu. quibus rebus intellegeris esss filius pestilentiae, benebrarum fons, fomes omnium malorum, caput gurges nequitiae, sentina omnium blasphmorum, haereticorum fomes radix amaritudinis, arbos igni destinata quippe adferens fructus mortiferos, inimicus dei, hostis ecclesiae, ueritatis interpolator, prauitatis conci?ter, iniustitiae amator, iniustitiae aduersarius factus in tenebras et quidem inextricabiles conuersus, factus uero uerius templum <omnium daemonum, quorum instinctu haec cuncta, ut Achab, perpetratus fueris mala ac perpetreris. sed non diu, nisi te conuerteris ad deum, esse poteris inpunitus, cum cernas quae receperint Achab et Ieaahel. si enim Achab, sicut ei fuerat promissum ore Heliae, interit, si canes comedunt Iezabel, tu eris a tantis inpunitus facinoribus ? qui non solum non doles interfecisse te deo

mancipatos, sed et adhuc glorieris, existimans bene te fecisse. nec mirum cum praescius futurorum equus tu negator os dixerit in euangelio: ueniet hora, et omnis qui uos occiderit putet se officium deo facere; sed hoc faciunt, quia nesciunt neque patrem neque unicum filium eius.

Sciens tu degens sine notitia dei persequeris Athanasium uera tibi dicentem, ex toto amantem deum corde. sic et Achab persecutus Heliam. sed uide exitum Heliae atque inimici eius Achab. Heliam conspice translatum ad amicitias dei perfruendas aeternas, et nune Achab torquetur in exterioribus tenebris. est Helias de dei gaudens amicitiis, et est Achab exsoluens perpetuas poenas. erit sine dubio Athanssius in conuiuio, ubi est Helias; et tu eris in loco illo tormentorum, nisi tibi consulueris, in quo detinetur Achab, cuius in omnibus imitator reperiris. istud est sapere, ut elegisses infelicitatem aeternam Achab regis quam frui felicitatem perpetuam, quam est consecutus Helias? cuius translationem loquitur scriptura in quarto Regnorum libro dicens: euntibus autem illis et loquentibus ecce currus igneus et equi ignei, et ?epa<ra>uit inter utrosque. et ascendit Helias in commotione quasi in caelum. et Helisaeus uidebat, et ipse clamdbat$t dixit: pater, pater, agitator Israel. et non uidit eum amplius. non nouum nobis tuum haeretici factum poterit uideri, si BOS persequaris domini sacerdotes, cum in libro Paralipomenop secundo inueniamus Hieroboam et eius filios haec egisse. sacra scriptura, Iuda, inquit, et Beniamin et leuitae et sacerdotes, qui erant in omni Israel, conuenerunt ex omnibus finibus, quoniam dereliquerunt leuitae et tabernacula sua et possessiones suas et abierunt ad Roboam, quoniam repellit eos Hieroboam et filii eius, ut non seruirent domino. et constituit ibi sacerdotes excelsorum et simulacris et daemoniis et uitulis, quae fecit Hieroboam. et proiecit eos a filiis Israel et a tribubus Israel, qui dederant cor suum quaerere dominum deum Israel. non erit itaque admirandum, si tu nos uel nobis diuinitus commissos persequeris, si de re nobis commissa nos pellis, si denique locis nostris ordines dei inimicos eos, qui tecum dereliquerunt deum, quando uideas haec te implere quae fecerit Hieroboas. quid est enim dicere: fidem apud Niciam damnate conscriptam et suscipite meam, nisi hoc quod dixit Hieroboas: et relinquite deum et seruite simulacris meis ? quis homo dicis: damnate absentem inauditum innocentem? certe is, qui iam fidem apostolicam negaueras atque euangelicam, nempe is, qui traditionem beatorum destruxeras, quantum apud te ac tuos est, apostolorum. inde denique factum est, ut ad tantam uenires uecordiam, quia fueris ut Hieroboas sine deo. ceterum si deum habuisses, si te eius meminisses cultorem, numquam profecto diceres: damnate innocentem, percutite inauditum absentem consacerdotem uestrum.

Et ut uideas te esse sine deo, unde et talia fieri mandaris, accipe regem, cum quo pro meritis fuerit deus suus, accipe et eius obsecrationem ad domini sacerdotes quos populo dei inpellebat iustum iudicare iudicium, conspice etiam tuorum a te contra ecclesiam institutorum iudicum et illius ministrorum actus; et poteris perpendere, si tecum non inmundi spiritus sunt qui fuerint cum Hieroboam. et habitauit, inquit in libro secundo Paralipomenon, Iosafat in Hieroboam, et conuersus est et exiit in populo a Bersabee usque ad montem Ephrem, et conuertit eos ad dominum deum patrum suorum. et statuit iudices in omnibus ciuitatibus luda munitis et per singulas ciuitates. dixit iudicibus: uidete quid uobis faci-

etis; non enim homini iudicabitis, sed domino, et uobiscum est in uerbo. et nunc sit timor domini super uos, et seruetis et faciatis; neque enim est. cum domino deo nostro iniquitas neque personae acceptio neque munerum acceptio. et quidem in Hierusalem statuit Iosafat de leuitis et sacerdotibus et principibus Israel in iudicium domini et iudicare habitantes in Ierusalem. et mandauit super eos dicens: ita facietis in timore domini, in corde perfecto; et omne iudicium quod acceptum fuerit super uos a fratribus uestris, qui habitant in ciuitatibus suis, inter medium sanguinis et sanguinis, inter medium legis, in mandatis ac iustificationibus et ad iudicia. et distinguetis eis, et non peccabunt domino, et (non) erit ira super uos et fratres uestros. sic facite, et non peccabitis. ecce Amarias sacerdos princeps super uos in omne uerbum domini, et Iabadias filius Zmabel qui princeps est domui Iuda in omne uerbum regis, et scribae et leuitae in conspectu uestro. confortamini et facite, et erit dominus uobiscum cum bono. numquid dixit ad domini sacerdotes uel ad regni sui principes uel ad ceteros iudices: condemnate iustum, persequimini innocentem, damnate, interficite omnes credentes in deum? numquid dixit: amate quod non amat deus, odite iustitiam, diligite iniustitiam, sicuti dicis tu? aut numquid negare poteris te dixisse: damnate Athanasium absentem inauditum ? Iosaphat deo dicatus rex Iudae dicit secundum domini iudicandum legem, et tu dicis in apostasiam conuersus rex: damnate inauditum.

Pone interea, Constanti, hodie in corpore esse Iosaphat regem et utrosque uos dicere ad nos, ille quidem haec: uidete quid uos facietis; non enim homini iudicabitis, sed domino, et uobiscum est in uerbo. et nunc sit timor domini super uos, ut seruetis et faciatis; neque enim est cum domino deo nostro iniquitas neque personae acceptio; tu contra esse damnandum dicas inauditum et eum quidem, quem etiam ipse scias innocentem. cui oboedire potueramus nos antistites dei, nos quos ante populo suo ore Hieremiae promiserat dicens : et dabo udbis pastores secundum cor meum, et pascent uos pascentes cum disciplina. cui, inquam, oboediremus, tibine an Iosaphat dicato deo uiro, qui id nos facere conpelleret quod meminissemus fieri mandasse deum? si itaque illum cognoscis domini implere praecepisse mandata, te uero exstitisse non solum dei mandatorum destructorem, uerum etiam ipsius desertorem, superest ut uideas, quis uestrum fuerit homo dei, quis eius clementiae fecerit uoluntatem. legimus scriptum sic de illo: et factus est dominus cum Iosafat, quoniam ambulauit in uiis patris sui primis, et non quaesiuit simulacra, sed dominum deum patris sui, et in mandatis eius ambulauit, et non sic opera Israel. et direxit dominus regnum eius, et dedit omnis Iuda munera Iosafat, et factae sunt illi diuitiae et gloria multa. et exaltatum est cor eius in uiis domini, et adhuc amputauit et lucos a Iuda. et tertio anno regni sui misit duces suos et filios uirtutum, et infra: et eum illis Elimasat et loram sacerdotes, et docebant Iudam, et cum illis librum legis domini, et pertransierunt in ciuitates Iuda et docebant populum. et factus est pauor domini in regnis terrae et in circuitu Iuda, et non bellauerunt Iosafat. et ab alienigenis adferebant Iosafat munera et argentum et dona, et Arabes adferebant illi arietes ouium septem milia septingentos, et erat Iosafat ambulans magnificatus usque in altum. quid tu tale facis? nempe misisti per omne regnum tuum, ut cuncti mandata dei despueremus susciperemusque praeceptum tuum, quod temptaret inpugnare domini praeceptum.

Iosaphat misit principes uirtutis regni sui, misit consiliarios suos, misit leuitas ac domini sacerdotes, obsecrans, ut cuncti cultores domini fuissent in regno suo, ut omnes unianimes deo tantum semet praeberent famulos; mittit etiam librum sacrae legis per gloriosum Moysen traditum, ut nihil extra fecissent quam quae fieri mandasset deus. tu non solum legem domini inueniris inpugnasse, quae praecepit innocentem et iustum non necandum, sed et ipsum dereliquisse deum, siquidem non sis apostolicam tenens fidem, sed Arrii perfidiam. ille populum errantem ab idolis conuertit ad deum, tu populum deo dicatum conatus es facere apostatam, quod es tu, hoc est sacrilegus.

Persecutus es atque persequeris Athanasium, eius sitiens cruorem. sed uide quid spiritus sanctus dicat in nono psalmo, in quo tu mihi specialiter descriptus esse uideris: dixit in corde suo: non mouebor a saeculo in saeculum sine malo. cuius os maledictione plenum est et amaritudine et dolo, sub lingua eius labor et dolor. sedet in insidiis cum diuitibus in occultis, ut interficiat innocentem. oculi eius in pauperem respiciunt. insidiatur in absconso sicut leo in spelunca sua. insidiatur ut rapiat pauperem, rapere pauperem, donec adducat eum in conuersatione sua. in laqueo suo humiliauit eum, inclinauit se et cadet, dum dominatur pauperum. dixit in corde suo: oblitus est deus, auertit faciem suam, ne uideat usque in finem. an si in hac perseueraueris nequitia, non erit dici dignum de te: auertit faciem suam, ne uideat usque in finem? tanta sunt funera tua, Constanti, ut, cum dicitur in psalmo decimo ex persona populi nostri: in domino confido, quomodo dicetis animae meae, transmigra in montem sicut passer? quoniam ecce peccatores intenderunt arcum., parauerunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde, tu mihi descriptus esse cum scelerum tuorum participibus uidearis. cognoscimus etenim uos Arrianos esse temporis nostri antichristos. aut si non is es, qui merearis numerari inter antichristos, aestima, dei unici filii negator. dicit sanctus spiritus per prophetam: dominus in templo sancto suo, dominus in caelo sedes eius. oculi eius in pauperem respiciunt, et palpebrae eius interrogant filios hominum. dominus interrogat iustum et impium, qui autem diligit iniquitatem odit animam suam. et tu statuisti eum puniendum, quem nec ipse cognoueris reum, nisi tantum in eo, quod tuae blasphemiae restiterit, factum apud te mortis reum. audi dicere dei spiritum: qui autem diligit iniquitatem odit animam suam, et cogis iniquitatem amare quam iustitiam. si non est iniustum damnare inauditum accusantibus uobis haereticis catholicum conuince. ego etenim cum adhuc scriptum inuenio: pluet super peccatores laqueos, ignis et sulphur et spiritus procellarum pars calicis eorum, quoniam iustus dominus et iustitiam dilexit, aequitatem uidit uultus eius, te atque omnes tecum facientes in hac parte esse cognosco. ueniet utique super uos ignis et sulphur et spiritus procellarum, nisi conuersi fueritis ad deum, quia sit pars calicis uestri negatorum unici filii dei, eius diuinae maiestatis dicatorum persecutoribus, qui cum sciatis deum iustum iustitiam diligere, amare aequitatem, uos censueritis damnare innocentem, persequi domini fidelissimum sacerdotem. diligite, inquit, dominum, in psalmo XXX spiritus sanctus, omnes sancti eius, quoniam ueritatem requirit dominus, et retribuet facientibus abundanter superbiam. et tu nos inpuleras ad interficiendum innocentem, ad superbiam tecum possidendam. non enim te negare posses esse superbum, cum et in dei cultores funestas miseris manus et

euangelicam fidem destruere fueris conatus atque firmare haereticam. in XXXII psalmo non legeras: diligit dominus misericordiam et iudicium, et misericordia domini plena est terra, ut iuberes damnari absentem? cognosce per haec opera tua quam sis inconsideratus quamque tuae salutis hostis, qui cum scriptum memineris: quis est homo qui uult uitam et amat uidere dies bonos? prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum, et auerte a malo et fac bonum, tu tamen non quietem capias haec gerendo quae te prohibuerit gerere deus. hoc est nolle uidere dies bonos, hoc est nolle uitam, hoc est petere sibi tribui mortem. cum itaque sis talis, qui ad mortem aeternam hauriendam curras, etiam in XXXV tu mihi uideris esse praeostensus. dixit iniustus, ut delinquat in semet ipsum, non est timor dei ante oculos eius. quoniam dolose egit in conspectu eius, ut inueniat.ur iniquitas eius et odium. uerba oris eius iniquitas et dolus, noluit intellegere, ut bene ageret. iniquitatem meditatus est in cubili suo, adsistit omni uiae non bonae, malitiam autem non odiuit.

Qualis es aduerte, iustissime imperator, propter quem esse dicta sentiantur etiam illa quae in Scariothem ludam et populum Iudaeorum fuerint dicta. quomodo potueramus, Constanti, damnare innocentem ad superbiae tuae consilium? cum sciremus scriptum apud Dauid: ostende misericordiam tuam scientibus te et iustitiam tuam his qui recto sunt corde. non ueniat mihi pes superbiae, et manus peccatoris non moueat me. ibi ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec poterunt stare. quid dicis ? talis est misericordia dei ac iustitia, ut absentes et inauditi damnentur, et quidem innocentes, quos punire nec praesentes licet? sed quid mirum si haec fieri mandasti, homo nesciens deum ? quid mirum, si ignorans eius misericordiam atque iustitiam praeceperis peruersa fieri iniqua iniusta? non te a tanto potuit remouere scelere psalmographi sermo dicentis: ibi. ceciderunt omnes qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec potuerunt stare ? nec ille in XXXVI: desine ab ira et derelinque furorem; noli aemulari ut maligneris, quoniam qui malignantur exterminabuntur ? haec itaque legens, quia pro nihilo habenda statuta censueris domini, idcirco te esse iudico illum, de quo, obseruabit, dictum est, peccator iustum et stridet super eum dentibus suis; dominus autem deridebit eum, quia prospicit quia ueniet dies eius. inter illos te habemus, de quibus dictum cerno: gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum, ut deiciant inopem et pauperem et trucident rectos corde. gladius eorum intret in corda ipsorum, et arcus eorum confringatur. melius est modicum iustum super diuitias peccatorum multas, quoniam brachia peccatorum conterentur. tu inter istos inimicos es domini constitutus, quos describit dei spriritus adhuc infra: inimici domini mox ut honorabuntur et exaltabuntur, deficientes ut fumus deficient. considera tandem te cum omni tua sublimitate, (ni)si temet correxeris, ut fumum interiturum, quippe dei inimicum. adhuc de te scriptum uideo, quod nisi conuersus paenitueris, uenturus sis ad nihilum: uidi impium superexaltatum et eleuatum super cedros Libani. et transiui, et ecce non erat. et quaesiui eum, et non est inuentus locus eius. tu es, inquam, ille, Constanti, de quo etiam haec dicta uideo: conspicit peccator iustum, et quaerit mortificare eum; dominus autem non derelinquet eum in manibus eius. dicit propheta plenus spiritu sancto: noli aemulari inter malignantes neque selaueris facientes iniquitatem, quoniam tamquam faenum uelociter arescent et sicut olera her- barum cito decident. at dicitur a te Constantio destruc-

tore dei religionis: mem imitamini? quia uos imitetur nisi qui uelit uobiscum tamquam olera herbarum arescere ? quis nisi qui uelit dei indignatione deleri, si Uere utique dicit: iustitiam loquimini, iuste iudicate filii hominum, et tu in innocentis exsurgis necem?

Dubitari itaque non poterit te esse ex illis, ad quos dicit spiritus sanctus: etenim m corde iniquitates operamini, in terra iniquitatem manus uestrae concinnant. alienati sunt peccatores ub utero, errauerunt a uenire, locuti sunt falsa. ira illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdae et obturantis tttifes suas, quae non exaudiuit uocem incantantium encantatoris, quae incantatur a sapiente. deus conteruit dentes eorum in ore ipsorum, molas leonum confringet dominus. ad uihilum uenientes et aqua decurrent, intendit arcum siaum, donec infirmentur. sicut oera liquefacta auferentur, super cos ecuidit non uiderunt solem. audis te cum tuis ad nihilum uenturum, ut iam illi uenerunt, quorum esse delegeris imitator. conspicis uos persecutores dei seruorum, unici filii dei negatores serpentibus et aspidibus conparatos; et non tandem times ad dei te transferre domum? non te, qui unus esse monstraris rei illis aspidibus, ita formas ad diaboli calcandum caput, quo possis dignus effici regnare inter eos, quorum Iohannes narrat gloriam: in sua propria uenit, et sui cum non receperunt; quotq?? autem receperunt eum, dedit illis potestatem filios fieri dei, qui credunt in nomine eius? no-n nomine scriptum in LVIII psalmo : deus Israel, intende ad uisitandas omnes gentes, non miserearis omnibus qui operantur iniquitatem, ut iuberes dandam in absentem sententiam? nec LXI commonere pariter atque increpare spiritum sanctum per haec uerba cognoueras: quousque inruitis in hominem ? interficitis uniuersos? timor, inquit Salomon, domini initium sensus; sapientiam autem et disciplinam impii spernunt. hinc disciplinam et sapientiam spernis, quia sis sine dei timore\' hinc impius esse sacris describeris litteris, impius utique, quia non solum ipse deserueris deum, sed et colentes illum tam infeste persequaris. uae tibi, quia cum illis esse inueniris, de quibus in Prouerbiis lego: fili, noli te seducant uiri impii neque uelis, si te rogauerint dicentes: ueni, communica nobiscum sanguinem, abscondamus autem in terra uirum iustum iniuste, deglutiamus autem illum, uelut inferi uiuum. quid te Arrianorum Iudaeorum imitatorum delectauerat, Constanti. ut has illorum impias audiens uoces ad effundendum sanguinem dei seruorum fuisses eosdem secutus ? cur non consilia audisti Salomonis dicentis tibi? ne abieris vias cum illis, ne declinaueris pedem tuum ad semitas eorum. non enim inique tenduntur retia auibus. ipsi enim qui homicidii participes sunt thesaurizant sibimet ipsis mala, hae sunt uiae omnium consummantium iniqua; sua enim impietate suam animam auferunt, et iterum: quanto tempore innocentes tenuerint iustitiam, non erubescent; insipientes autem dum contumeliae cupidi sunt, impii facti oderunt intellectum, et subiecti facti sunt obprobriis. tu tibi, Constanti, haec quaesisti obprobria, tu temet damnasti, qui praecepta contemnens dei maledictifl Iudaeorum discipulis haerere censueris Arrianis, cum quibus digne adhuc haec audis: nam quoniam uocabam, nec oboediebatis, et extendebam uerba, nec adtendebatis. sed inrita facie batis mea consilia, meis autem increpationibus non intendebatis. itaque et ego uestra perditione ridebo; gratulabor autem aduersus uos, cum uenerit uobis subito tumultus, euersio autem similis procellae, cum aduenerit autem uobis interitus. erit enim cum me inuocabitis, ego autem non exaudiam. quaerent me mali et

non inuenient. oderunt enim sapientiam, uerbum autem domini non adsumpserunt, neque uoluerunt meis consiliis intendere; spreuerunt enim meas increpationes. ideoque edent uiae suae fructus et sua impietate saturabunt animas. nam quia decipiebant paruulos, interficientur.

Interfici certe tecum merebamur et quidem a deo, si tecum dei hominem fuissemus persecuti. sed quomodo istud fecissemus ? qui sciebamus scriptum: noli fabricare in amicum tuum mala, in incolam et confidentem. noli inimicitias exercere aduersus hominem sine causa, ne quid tibi operetur malum. aut numquid non erat sine causa, si prout insanus furor cohaereticorum tuorum per te iusserat, in innocentem mortis tulissemus sententiam? uae tibi, quia dictum de te persecutore nostro uideo: oculus contumeliosus, lingua iniqua, manus sunt effundentes sanguinem iusti, et cor fabricans cogitationes malas, et pedes festinantes ad male faciendum. legisti: fili, honora dominum, et ualebis; praeter.eum ne timeas alterum; et tamen te timeri uoluisti, deum uero contemni. unde etenim solum deum potueramus reperiri metuentes, si minis tuis succumbentes absentem inauditum et quidem eum, quem sciremus iustum, damnaremus? Salomon dicit: statera doti abominatio est coram domino, pondus autem aequum acceptum est ei. tu contra mandare non dubitas: damnate iniusto iudicio uirum, hoc rectum putans quod peruersum est adhuc Salomon de te ac tibi similibus: uiae insipientium rectae coram ipsis, exaudit autem consilia sapiens. damnate, inquis, Athanasium, et quidem ubi ualere non potuisti ingenio detestandae subtilitatis tuae, uiribus imperii tui coepisti. de te itaque scriptum accipe: malus cum contumelia agit mala, et iterum, quod temet sic laqueo iam necaueris, haerendo Arrianis, sicuti et ludas Scariothes Iudaeis: lex sapienti fons est uitae, stultus autem laqueo morietur. adhuc dicitur de te: rex audax incidet ita mala. utique incidisti in haec mala, quia nihil sapientiae tibi reliqueris, negando unicum dei filium, sed totum temet uerteris in stultitiam, quae res effecerit te mactare deo caros. scriptum est: sapiens timendo declinabit a malo, insipiens autem miscetur confidens iniquo. non legeras scriptum: qui contumeliam facil pauperi inritat eum, qui fecit illum, ut innocentem tecum nos interficere traheres? si enim contumeliam facienti irascitur deus, quanto magis ei, qui interfecerit eius sacerdotem! scriptum adhuc non retinebas: initium uiae bonae facere iusta; accepta autem sunt apud dominum magis quam immolare hostias, ut tu iniusta um facere cogeres? sed et alio in loco: qui iustum uocat iniustum, iniustum autem ut iustum, abominabilis est apud deum. abominabiles sine dubio essemus, si te iustum pronuntiaremus et uirum deo acceptum Athanasium iniustum iudicaremus. mirari, inquit, personam impii non est bonum, neque sanctum declinare iustum in iudicio. tu dicis contra, qui in impii persona uideris descriptus: damnate insontem, imitati meam personam; et licet haec nos facere coegeris, quae nobis possent deum quaerere iratum, tamen hortamur te inimicum sospitatis nostrae ex impio pium fieri, saluum ex aegro, uiuum ei mortuo, religiosum ei sacrilego.

Vade, inquis, haec adsequi potero ? quibus rebus? desine persequi dei domum, desine proscribere deportare interficere eius seruos, fatere te Christianum, execrare nobiscum cateruam commento diaboli quaesitam Arrianorum, crede sicuti credimus nos, qui ex beato-

rum apostolorum successione sumus episcopi, confitere unicum dei filium, sicuti illi confessi sunt ac nos confitemur; et ueniam consequeris tantorum

scelerum. legisti enim apud Salomonem: mors et uita w manibus linguae, et apud beatum Paulum: corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. meministi scriptum: testis falsus non inpunitus erit, et qui accusat inique non effugiet; et tamen fuisti ausus infitiari Athanasium. non enim nobis fuerat aliqua causa cum collegis sectae tuae Arri.. anis, cum eosdem iam pridem dei potentia cum Arrio apud Niciam tempore, quo non solum contra blasphemiam uestram, sed et contra omnes haereses fides descripta est, praeuniuerit. non, inquam, nobis cum illis pseudoepiscopis, inimicis dei, magistris tuis, aliqua fuerat -quaestio, ut iterum contra eosdem confligeremus quos semel deus pepulerat de populo suo. itaque nunc nobis tecum est ratio, quia te auetorem institueris, quod enim Athanasius fuisset reus, quem inauditum quia punire noluerimus, homo qui temet testem scires falsum ut fera inmanis ac belua coepisti nos cum Athanasio uelle punire, tamquam frendoribus tuis possis seruorum dei uigorem superare. licet enim Salomon dicat: regis minae similes sunt gemitibus leonis, tamen gemitus tui leonini contra nos habere uirtutem non poterunt. quare? quia sis tu praecursor antiehristi, et nos sumus milites Christi. quare? quia homines dei uincere non ualeas tu persecutor eius religionis. item alio loco, nihil, inquit, interest inter minas regis et iram leonis. quid hoc ad dei seruos, qui praeter deum neminem esse timendum statuerimus, qui in manu dei animas positas nostras meminerimus? possunt rugitus tuos timere coarriani tui, quia sint sine notitia dei, quia sint minime arma dei induti. ceterum dei domestici ridemus rugitus tuos leonis similes. quare? quia feram te cognoscentes, cuius rugitus habere describeris, rideamus te magis sub figura hominis constitutam rabidam feram cernentes quam timeamus necesse est sed si non es fera sub imagine latens hominis, dicito. legisti apud Salomonem: misericordia et ueritas tutela est regi, et circumeunt iusti sedem eius. cum te contra caterua malignorum circumsepserit Arrianorum et esse cernamus misericordiae punitorem, ueritatis execratorem, quid esse aliud te iudicabimus nisi feram ac beluam? excitaris in nos, ut leo rugiens, cur misericordiam et ueritatem diligamus, cur non innocentem et iustum puniuerimus, et arbitraris non te esse inmanem feram ac beluam saeuissimam ?

Sed quae te uoluntas ad haec perpetranda perduxerit, prorsus uidere non possum, ut totius iustitiae episcopum catholicum, domini sacerdotem fuisses tali exitio persecutus. numquid non memineras scriptum: facere iustitiam et ueracem esse placet deo magis quam hostiarum sanguis? displicet tibi Athanasius, cur traditionem beatorum apostolorum custodiat, cur se Christianum fateatur, cur nolit esse coapostata tuus. non mirandum, quandoquidem scriptum teneamus : sanctus autem inmundus est apud malos. uobis malignis displicet is qui deo placeat, tibi praesertim temerario ac superbo, qui temerarius hinc esse intellegeris ac superbus, quod contra dei ordinationem tetenderis manum, quod apostolicam traditionem putaueris destruendam, quod episcopos, sub quorum te sollicitudine agere oportuerat, sub tuam ditionem censueris redigendos. quid igitur sis intellege, audiens per Salomonem quod tibi sit superbo nomen: temerarius et superbus pestilentia uocabitur. pestilens licet sis homo, tamen morbo tuo uexare nos non poteris, quia tutelam

nobis sit praebens diuina clementia. temptasti denique pestilens facere nos compestilentes tuos; sed ille, cui dicati uiuimus, non siuit tua temptamenta adire corda recta; suggerit enim scriptum: ibera eos qui ducuntur ad mortem et redimere eos qui inter- ficiuntur ne parcas. si autem dixeris: nescio hunc, scito quoniam dominus corda omnium nouit. et qui figurauit spiritum omnibus illis scit omnia, qui reddit unicuique secundum opera eius. ad haec te dicente: damnate dei cultorem, derelinquite fidem apostolicam, suscipite perfidiam meam, utique te aperit esse hominem pestilentem. deus nos subuenire uult in pressuris atque angustiis constitutis; et tu eos quos benefacere oportet male facere urgues, et quidem admouens ea quae timere posse existimaris. aduerte iam si non in te sit morbus illa quae uocatur pestis. est morbus ad hoc ualens, ut non solum. corpora, sed et animas morbidas possis efficere, eorum uidelicet qui te uelint audire dicentem: damnate domini antistitem, repudiate fidem quam semper tenuit ecclesia et suscipite meam quam tradidit Arrius. erubescere, inquit sancta scriptura, personam in iudicio non est bonum. et qui dicit impium iustum esse maledictus erit in populis et odibilis gentibus. nam qui arguunt meliora sperabunt, in ipsos autem ueniet benedictio optima. et tu existimasti erubescere nos potuisse personam tuam et damnare eum, quem scires etiam ipse innocentem, quem retineres esse reum in hoc tantum, quod noluerit se esse negare Christianum.

Interea quia te arguamus mortis iter tenentem, quia corripiamus, conspicis quae nobis merces promittatur: aperi, dicit propheta, os tuum uerbo dei et iudica omnibus integre; aperi os tuum et iudica iusta. et tu dicis: damnate innocentem. retineo quidem sacris continens scripturis: noli superbire coram rege, sed si intra terminos potestatis tuae esse uoluisses et superbus exstitissem te contra, re uera ipse me ut praeuaricatorem legis condemnassem. nunc uero quia homicidae tibi ac sacrilego uera dicamus, non utique tamquam superbi puniri merebimur, sed magis praemiis adficiemur caelestibus, cur tibi erranti non pepercerimus. scriptum est: flagellum equo et stimulum asino, uirgam autem genti insipienti . uos negatores dei unici filii recte insipientes uocamus, quos uideamus in tanto uersari sacrilegio. nam cum esse scriptum uideo, quod sicut canis qui conuertitur ad uomitum suum et odibilis efficitur, ita stultus sua malitia conuersus ad suum peccatum, de te specialiter dictum iudico. quare, inquis. quia litteris tuis iurasti Alexandrinis nihil te mali deinceps facturum Athanasio, et nunc quaeris eum interficere. sed inquis: pater meus illum miserat ad exilium, et et me oportuit patris mei parere statutis. pone, ut uis, haereticum esse Athanasium; si recte fuerat missus ad exilium, cur eum passus es contra patris tui statuta recipere dignitatem quam ei se tulisse tuus arbitratus fuerat pater? sed inquis: fratris mei Constantis factum est interuentu. sed potuisti occurrere Constanti dicens: pater noster quem probauit haereticum nisi se correxerit, recipere in partes regni mei non possum. sed inquis: timui ne inter nos bella fuissent orta. ergo quia Saporinus Persarum rex nunc contra te gerit proelium, si tibi dixerit: suscipe religiones meas, et ero tecum pacatus, te oportet cum omnibus in imperio tuo demorantibus facere transitum ad religiones daemonum? daemoniis enim sacrificans est Saporinus. conspicis itaque non te egisse ut dei seruum suscipiendo eum et loco reuocando suo quem meminisses in causam fidei deportatum, primo quod inpotentem iudicaueris deum, tamquam te tueri non potuerit tuentem ueritatem, haereticis re-

sistentem, deinde quod magis tibi propitium esse uolueris Constantem quam deum. quem utique Constantem regem si haereticum factum memineras fauendo Athanasio, quem tu iam probatum habebas sacrilegum, non solum non regnum tuum deo debueras praeponere, sed nec ipsam tuam animam. tu etenim ipse testis es conscientiae tuae, quod enim propter fidem quam semper tenuit ecclesia ac tenet, cur eam damnare noluerit, missus fuerit ad exsilium, quia uidelicet noluerit esse Arrianus; idcirco namque Athanasium perosum habitum a patre tuo non fugit te, quandoquidem et tu in ea eum digneris persequi causa, in qua fuerit et tuus pater persecutus. dicat denique se non esse Christianum, fateatur se Arrianum, et erit apud te sapientissimus, magnus. digne itaque conparatus es cani, qui redierit ad uomitum suum; iam enim Christianus aestimabaris et non esse Arrianus, ex quo Athanasium cum talibus litteris diuinitus sibi commissis repraesentaueris. at nunc cum esse conprobaris Arrianus et cupiens haeresem tuam inuenire locum uirum iustum persequaris, quia ille uidelicet sit eandem omni nisu inpugnans, recte es conparatus cani redienti ad suum uomitum.

Item etiam in illo facto tuo egregio recte conparandus cani qui redierit ad uomitum suum, quod enim acceperis ueritatem non esse catholicum Adoxium Germani<ci)ensium et dederis contra eundem litteras ad Antiochenos et postea hunc eundem Adoxium defendere coeperis ueritatis esse doctorem, ipsius haeresem catholicam uindicans fidem. quare, Constanti, tam leuis? quamobrem in causa fidei ut uentis pulsantibus harundo flecteris huc atque illuc ? quid mirum, si tam facilis fuisti ad damnandum Athanasium etiam cunctos dei inuitare sacerdotes, quandoquidem etiam in statu religionis tanta agere per tuam non dubitaris temeritatem? efferbuisti ad innocentis fundendum sanguinem rex piissimus, tamquam non meminisses scriptum: regis in ueritate iudicantis de pauperibus, sedes eius in testimonium resurget; sed tu hinc putasti te summum, si contra diuinas ires scripturas, si cuncta quae prohibent fecisses. odis Athanasium, cur Christianus sit; cur esse noluerit Arrii, ut tu dicis, discipulus, summo eum persequeris odio; sed talem te circa eum futurum olim spiritus sanctus ostenderat ore Salomonis dicens: abominatio est iustus uiro iniquo. noli, Constanti, adhuc demorari in his malis, noli dei abuti patientia, retine scriptum in LXXVII: excitatus est tamquam dormiens dominus, tamquam potens crapulatus a uino, et percussit omnes inimicos suos in posteriora; obprobrium sempiternum dedit illis, in LXXXI psalmo, quousque, dicit spiritus sanctus, iudicadis iniquitatem et faciem peccantium sumitis ? iudicate pupillum et egenum, humilem et pauperem iustificate. eripite pauperem et egenum de manu peccatoris liberate. tu, interficite mecum, inquis, deo dicatum, cupiens nos tecum haberi cum illis, propter quos dicitur: nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant. mandat deus ne iudicium proferamus iniustum, ne tuam peccatoris reueriti faciem sineremus te punire eum quem persequaris iniuste. praecepit deus humilem iustificari a nobis, eripi pauperem et egenum de manu tua liberari carnificis. et tu inquis: damnate eum quem uoluit deus de mea manu peccatoris erui. non mirum; nec enim poteras ire contra tuas execrabiles dispositiones. dicit spiritus sanctus in XCVI: qui diligitis dominum, odite malum, et tua indicant praecepta te dicere: amate quod est malum. si enim malum esse uidetur deo damnari innocentem, dare aduersus absentem et quidem iustum uirum sententiam,

quid est aliud quod nos cogis facere nisi quod odio habeat deus? si igitur quod odit deus fecerimus, utique non erimus ex illis, ad quos dicitur: qui diligitis domi. num, odite malum. nempe tu idcirco non odis malum, quia non diligas dominum; sed nos idcirco facere nolumus quod odit deus, quia eum diligamus. facis haec, quia non sis seruus eius, cuius metus atque amor compellat nos odire malum. neque enim in ecclesia domini persecutor eius ecclesiae inueniris, ut putes ad uos dixisse prophetam in psalmo: qui diligitis dominum, odite malum, quando et in centesimo dicat: non habitat in medio domus meae qui facit superbiam; qui loquitur iniqua non direxit in conspectu oculorum meorum. non ergo ad uos foris positos dicitur, sed ad nos: qui diligitis dominum, odite malum. odimus denique malum quod uos idcirco amatis, quia sitis non in ecclesia dei. quomodo etenim te in ecclesia esse poteris adstruere dei, homo qui non solum ecclesiam sis persequens, sed et ipsum negans qui fundarit ecclesiam? an non es superbus et habitare poteris in domo domini, quamdiu in hoc manseris supercilio? quis enim merito poterit dici superbus, si tu possis humilis iudicari, qui dicis: damnate contra mandata diuina innocentem, calcate praecepta dei, mea seruate?

Sed fortasse non loqueris iniqua, et poteris inueniri inter Christianos tu negator patris, negator unici filii eius, negator spiritus sancti paracliti, Arrianae haeresis fundator, destructor apostolicae fidei; non loqueris iniqua labiis tuis uenenatis, nihil ore illo profers sacrilego quod sit iniquum. ignorabas in psalmo centesimo secundo spiritum sanctum dixisse de domino: faciens misericordiam dominus et iudicium omnibus iniuriam patientibus, ut iniuste mandares iudicari? cuius mandatis parere nos dignum est domini sacerdotes? tuisne nondum erepti ab inmundis spiritibus an prophetae, per quem moneat spiritus sanctus, ut omnis iniustitiae pars uitetur a nobis cultoribus uerae diuinitatis? non legeras, Constanti, dictum ad uos reges a deo: nolite tangere christos meos et in prophetas meos nolite malignari, ut ad domum dei auderes tendere manus? dicit plenus spiritu sancto Dauid in centesimo quinto psalmo: beati qui custodiunt iudicium et faciunt iustitiam in omni tempore; et tu, facite, inquis, mecum iniustitiam. persequeris Athanasium, impius pium, haereticus Christianum; sed oro te, dicas, qui uestrum deo esse possit acceptus? tu negator aetarnae maiestatis unici dei filii, aedificator falsae religionis atque institutor (an Athanasius? legisti in psalmo CXVIII: beati inmaculati in uia qui ambulant ita lege domini. beati qui perscrutantur testimonia eius, in toto corde exquirunt eum; et dicito, quis uestrum exquirit deum, quis fideliter eius maiestati famulatum praebet? tune, qui facis persecutionem Athanasio, cur se Christianum fateatur, an ille qui te uelit persecutorem suum e laqueis eripi diaboli? tune, qui sis destractor catholicae fidei, an ille apostolicae fidei praedicator? si tu es seruiens deo, quomodo infra dicit spiritus sanctus: non enim qui operantur iniquitatem in uiis eius ambulauerunt ? uos igitur haeretici operarii iniquitatis, cum non in uiis inueniamini domini, utique manifestatis uos operibus uestris esse in uia diaboli. legisti: nolite selari mortem in errorem uitae uestrae neque adquiratis perditionem in operibus manuum uestrarum, quoniam deus mortem non fecit nec laetatur in perditionem uiuorum ? an minime? si legisti, cur praecepisti quaereremus nobismet ipsis mortem? si non legisti, cognosce quid nos facere fueris hortatus, tu qui in sortem delegeris esse illorum, quorum facinora describat ore Salomonis spiritus sanctos dicens: neque mercedem sper-

auerunt iustitiae nec iudicauerunt honorem animarum sanctarum, quoniam deus creauit hominem inexterminabilem et ad imaginem suae similitudinis fecit illum. inuidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum. imitantur ergo illum qui sunt ex parte illius. conspicis te imitatorem esse diaboli, in parte esse constitutum illius; cognoscis tu quod tibimet conquiras mortem, tu qui nolueris <in) imagine dei, quomodo es factus a deo, manere, sed temet contuleris ad illum, cuius inuidia mors intrauerit in orbem terrarum.

Contra accipe quantam felicitatem cupiat consequi Athanasius, unde et nolit esse quod sis tu Arrianus apostata; accipe quantam fuerint etiam illi, quos iam, cur se Christianos dixerint, es interficere dignatus, consecuti beatitudinem: iustorum autem animae in manu dei sunt, et non tanget illos tormentum. uisi sunt oculis insipientium mori, et aestimata est malitia exitus illorum ab itinere iusto. abierunt in exterminium, illi autem sunt in pace. etenim si coram hominibus tormenta passi sunt, spes illorum inmortalitate plena est, et in paucis uexati in multis bene disponentur, quoniam deus temptauit illos et inuenit illos dignos se. tamquam aurum in fornace probauit illos, quasi holocaustam hostiam accepit illos. et in tempore erit respectus illorum, fulgebunt, tamquam scintillae in arundineto discurrent. iudicabunt nationes et dominabuntur populis, et regnabit dominus eorum in perpetuum. desideras interficere Athanasium, existimans quod ei, si eum mactaueris, possis aeternum dare malum, ignorans scriptum: condemnat iustus mortuus uiuos impios et iuuentus celerius consummata longaeuitatem iniusti. uidebunt etenim finem sapientis et non intellegent quid cognouerit de illo et quare munierit dominus. uidebunt et contemnent, illos autem dominus inridebit. et erunt post haec decidentes sine honore et in con. tumelia mortis in perpetuo, quoniam disrumpet illos sine uoce inflatos, et commouebit illos a fundamentis, et usque ad supremum deserentur, et erunt in dolore, et memoria illorum . periet. uenient in cognitionem peccatorum suorum timidi., et transducent illos ex aduerso iniquitates eorum. cernis inter quos sit pars tua constituta, cernis cum qualibus temet feceris stare contra dei domum; Athanasium uero uidebis inter istos, de quibus infra scriptum accipe: tunc stabunt iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustauerunt et abstulerunt labores eorum. uidentes turbabuntur timore horribili et mirabuntur in subitatione insperatae salutis. dicent inter se paenitentiam habentes et per angustiam spiritus gementes: hi sunt quos habuimus aliquando in risum et in similitudinem inproperii. nos insensati uitam illorum aestimabamus insaniam et finem illorum sine honore. quomodo conputati sunt inter filios dei et inter sanctos sors illorum est ? tunc haec dicturas, nisi tibi consulueris, quando uideris te demersum in tartarum, tunc dicturus haec quae dicit dicturos suos persecutores militum Christi scriptura sancta: ergo errauimus a uia ueritatis, et iustitiae lumen non luxit nobis, et sol non est ortus nobis; lassati sumus iniquitatis uia et perditionis et ambulauimus heremias difficiles, uiam autem domini ignorauimus. quid nobis profuit superbia aut quid diuitiae cum exsultatione contulerunt nobis? transierunt omnia illa tamquam umbra et tamquam nuntius percurrens. contra Athanasium uisurus inter illos, quorum gloriam narrans spiritus sanctus dicit: iusti autem in perpetuum uiuent, et apud dominum est merces illorum et cogitatio eorum apud altissimum. ideo accipient regnum decoris et diadema de manu domini, quoniam dextera sua proteget illos et in bra-

chio suo defendet illos. tu contra si in hac manseris animi obstinatione, si censueris finire fragilem hanc uitam inter Arrianos, eris inter illos, ad quos item loquitur ore prophetae spiritus sanctus: audite ergo, reges, et intellegite, discite, iudices finium terrae, praebete aures. uos, qui continetis multitudinem et placetisuobis in turbis nationum; quoniam data est a domino potestas uobis et uirtus ab altissimo, qui interrogabit opera uestra et cogitationes scrutabitur, regni quoniam cum essetis ministri : eius, non recte iudicastis neque custodistis legem neque secundum uoluntatem dei ambulastis. horrende et cito apparebit uobis, quoniam iudicium durissimum in his qui praesunt, fiet. exiguo enim conceditur misericordia, potentes autem \' potenter tormenta patiuntur. non subtransiet personam cuiusquam dominus nec reuerebitur magnitudinem cuiusquam, quoniam et pusillum et magnum ipse fecit, et aequaliter cura est illi de omnibus, fortioribus autem fortior instat cruciatio. ad uos ergo o mali tyranni, sunt sermones mei, ut discatis sapientiam et non excidatis. tunc, si necdum nos audieris, Constanti, uisurus quae nunc uidere uales minime per incredulitatem tuam; uidebis tunc, cum inter contyrannos tuos fueris conlocatus in illa loca tormentorum, non solum quod iniusta amaueris iudicia, sed et quod dei domum destruere uolueris, quod negator dei filii exstiteris, quod aliter fidem praedicari sanxeris per minantem potentiam tuam quam prophetae et apostoli praedicauerunt. nec poteris dicere: non sum inter illos quos describit per Salomonem spiritus sanctus, quando audias dicere: ad uos ergo, o mali tyranni, sunt sermones mei.

Non poteris itaque negare te omnium esse contyrannorum tuorum principem, si modo penitus intuearis operam tuam. custoditio, inquit propheta, legum confirmatio incorrupti. onis est, incorruptio autem faciet te proximum deo. tu ad haec, corrumpite, inquis, dei legem, ut corrupistis uos, persecutores nostri. quis tam necors est, qui nelit corruptus a te in aeternum perire? qui nolit manendo in integritate proximus fieri deo? cur haec ant ipse fecisti aut nos facere fueras conpellere ausos? numquid non legeras dixisse in libro Sapientiae Salomonem ad deum: deus parentum et domine misericordiarum, qui fecisti omnia uerbo tuo, et sapientia constituisti hominem, ut dominetur creaturae quae a te facta est, ut disponat orbem terrarum in iustitia et aequitate et in directione animi iudicium iudicet, et iterum: docuisti populum tuum per alia opera, quoniam oportet iustum esse et humanum, et bonae spei fecisti filios tuos? non, inquam, haec scripta inueneras, (ut) auderes ad tantam pronocare nos inhumanitatem? quomodo bonae spei filii erimus? quomodo iustos nos et humanos ante deum seruos illius exhibebimus, cum praeuaricatores legis neque iusti neque filii dei dicantur? cognosce itaque a quali nos (bono) nolueris pertrahere ad mortem et quidem sempiternam, siquidem omnis qui desinit esse inter eos, quos in filiorum adoptione uocauerit deus, sit amittens uitam, sit perpetuam possidens mortem. cum igitur sitis Arriani inhumani impii crudeles homicidae, quomodo dici Christiani poteritis? sed et cum negetis Christum unicum dei filium et confiteamini credidisse uos in antichristum, unde aut quomodo uos poteritis Christi probare seruos, cum manifestaritis uosmet uestra professione esse famulos antichristi? antichristus etenim, in quem Arrius crediderit, re uera fuit, quando non fuerit contra noster saluator dominus ac deus dei unicus filius non est, ut tu uis, Constanti, creatura, sed est dominus creaturae; est aeternus inaestimabilis, sicut

est et cuius est filius; induit sane perfectum hominem nouissimis diebus de utero uirginis, sed et cum suscepisset hominem, talis est inmutabilis incurruptibilis inenarrabilis et inconuertibilis, qualis est et cuius est filios; non eum suscepti hominis causa in aliud quam quod semper fuit potuit conuertere, quandoquidem in forma sit dei patris sui, quandoquidem sit aequalis filius patri, ut refert beatissimus apostolus; qui eum in forma dei esset, non est rapinam arbitratus esse se aequalem deo, sed semet ipsum exinaniuit formam accipiens serui. non enim quia dixit: semet ipsum exinaniuit, formam serui accipiens, deus dei unicus filius aliud fieri potuit ex illo, quod est incorruptibilis inenarrabilis inmutabilis, cum sit semper in eo statu aeternae magnitudinis manens, in quo sit manens et eius pater. sed utique intellegimus quid sit sed semet ipsum exinaniuit, hoc est, cum sit similis atque aequalis patri filius, tamen quod et hominem se propter nostram salutem fieri uoluerit.

Cum itaque tu antichristum susceperis pro Christo, quia re uera ille fuerit, quomodo non fuerit, qua fronte adhuc es resistens Christianis, nisi illa qua solent et adulterae pudicis? ausus fuisti temptare dominari uelle dei populo, subicere uelle ecclesiam dei tuo regno, diuinam maiestatem illius tantum metuentem tuo futtili imperio; et hoc quidem fecisti, quia nesciens sis scriptum esse de uobis tyrannis: propter hoc indisciplinatae animae errauerunt; dum enim persuasum habent iniqui posse se dominari nationi sanctorum, uincti tenebrarum catenis et longa nocte compediti, inclusi sub tectis, fugitiui. conspicis iam te esse inter illos dei populi persecutores, de quibus legisti, quod una catena tenebrarum sunt omnes colligati, et iterum: digni quidem illa carere lumen et pati carcerem tenebrarum, qui inclusos custodiunt filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen uitae omnibus dari. an negabis dei antistites te tenere in claustris? et cur es detinens? ne praedicemus certe dei populo ueritatem? cur ; nos retines in careere? cur mittis ad exilia? nisi quia sis metuens ne uos lupos Arrianos rapaces canes rabidos atque : antichristos esse temporis nostri manifestemus sacris reuelan- ;\' tibus scripturis. sacrae enim scripturae probant uos ex actibus uestris non esse dei seruos, sed plane filios diaboli. si enim non es unus ex illis, quos tales futuros sacrae clamant scrip- . turae, cum scriptum inueneris in CXXXI psalmo: surge, domine, in requiem tuam, tu et area sanctificationis tuae, sacerdotes tui induantur iustitiam, cur damnari a nobis absentem uoluisti? certe ad hoc ut iustitiam, quam nos induerat dominus, amitteremus. cum enim dicat: sacerdotes tui induantur iustitiam. et tu iniustitiam nos urgueres facere, quid aliud essemus, si fecissemus quod tuae maliuolentiae fuerat uisum, nisi conscelerati tui, nisi totius iniquitatis fontes ? hi scilicet, qui deponentes iustitiae officium iniustitiae, uttibi placeremus, essemus suscepturi. persequeris dei domum, Constanti, ignorans te ipsum deum persequi in domo eius; domus etenim dei est ecclesia, in qua est inhabitans dominus, sicut scriptum est in eodem psalmo: elegit dominus Sion, praeelegit eam in habitationem sibi. haec requies mea in saeculum saeculi, hic habitabo, quoniam praeelegi eam. cum haec itaque sint, temet puniri conspice, quando aliquem nostrorum punis, tuam te salutem persequi, quando sis deo repugnans, non nos, in quos audias deum dicere quod enim dignetur requiescere. tu ergo qui templa domini temptas uiolare, nisi te conuerteris, eo disperies genere quo illi, de quibus dicit Dauid in psalmo CXXXV: qui percussit Aegyptum cum primitiuis eorum, quoniam in saecula misericordia

eius, et eduxit Israel de medio eorum, quoniam in saeculum misericordia eius. qui diuisit mare rubrum in diuisionem, quoniam in saeculum misericordia eius, et transduxit Israel per medium eius, quoniam in saeculum miseri- cordia eius, et excussit Pharaonem et exercitum eius in mare rubrum. qua de re haec scripta inuenio, nisi ut crederem, quia, cum tu me premere temptares, deus meus quod sic potuisset, nisi te conuertisses, extinguere quomodo Pharaonem et me quod sic fuisset erepturus de manibus tuis quomodo et illos de Pharaonis potestate? idcirco etenim dicit ad singulas uirtutes: quoniam in saeculum misericordia eius, ut mihi aperiret, quoniam domini misericordia mecum sit semper permanens, qui ei tantum sim seruiens, tecum uero esse non posse, quia uidelicet inimicus illius sis, quomodo fuit et Pharao.

Noluimus damnare absentem, noluimus in eum quem scimus innocentem et in eum quem nouimus catholicae fidei praedicatorem dare iuxta desiderium tuum sententiam. quare? quia nos Christiani in deum porreximus spem nostram, non in te ac regnum tuum caducum. noluimus de gloria regni tui nobis placere, qui gloriam consequi sumus expectantes ab eo, in quem solum confidendum esse atque sperandum docens dicit Dauid in psalmo CXLV: nolite confidere in principibus et in filiis hominum, quibus non est salus. exibit spiritus eius et reuertetur in terram suam. in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. beatus cuius deus lacob adiutor eius, et spes eius in domino deo ipsius qui fecit caelum et terram, mare et omnia quae in eis. qui custodit ueritatem in saeculum facit iudicium iniuriam patientibus. noluimus iniuste tecum persequi iustitiae plenum fructibus, ne dum de te uindictam coepisset consequi, fuisset consecutus etiam de nobis; non fecimus quod iniuste praecepisti nos implere, ne tecum ueniremus ad illum locum, qui in Ecclesiastico describitur: et deus requiret eum qui persecutionem patitur, et adhuc: uidi sub sole locum iudicii, illic impius, et locum iusti, illic pius. noluimus nobis coniungi haereticis, noluimus tecum dare manus ad dei inpugnandam domum, noluimus tecum idololatriam suscipere in contumeliam dei, noluimus sacrilegio tuo misceri, ne et nos audire mereremur tecum illa quae ore Oseae prophetae audient sacerdotes, populus et rex Israel, qui cuncti derelicto deo ad idololatriam se contulerant: audite haec sacerdotes et adtendite domus Israel, et domus regis intuemini; ad uos est iudicium, quia ut laqueum facti estis ad insidiam et sicut retia extensa ad auiarium uenantis. apud Amos prophetam sciebas utique scriptum, quando dedisti disciplinam exemplum damnandi scilicet innocentem: qui fecit in excelso iudicium, et iustitiam in terra posuit. dei iustitiae uiolator, Michaeam prophetam dixisse numquid ignorabas de Iudaeorum principibus? non leuauerunt ad deum manus suas, et concupiebant agros et diripiebant orphanos et domum eius, uirum et hereditatem eius. propter hoc haec dicit dominus: ecce ego cognosco super plebem mala, ex quibus non leuabitis ceruices uestras. sed tibi, cum proscribere digneris deportare mittere in carcerem torquere, postremo interficere dei cultores, nihil malorum repraesentabitur? noluimus misceri actibus tuis nefandis, ne tecum ad aeternam damnati poenam haec audiremus quae dicuntur apud Michaeam a deo: audite itaque haec, praepositi domus Iacob et residui domus Israel, qui abominamini iudicium et omnia recta peruertitis, qui aedificastis Sion et Hierusalem in sanguinem iniquitatibus. iudices eius cum muneribus iudicabant et sacerdotes eius cum

mercede respondebant et prophetae cum pecuniis diuinabant et in àomilw requiescebant dicentes: dominus in nobis est, et non uenient in nos mala. non legeras adhuc apud istum sanctissimum prophetam, ut damnari iuberes uirum deo dicatum? in quo conprehendam dominum, adsumam deum meum excelsum ? si conprehendam eum in holocaustis aut in uitulis anniculis, aut si suscipiet dominus in millia arietum aut in decem millia haedorum pinguium? aut dabo primogenita mea impietatis, fructum uentris mei pro peccatis animae meae? renuntiandunt tibi est, homo, quod sit bonum. aut quid dominus exquisiuit a te aliud nisi ut facias iudicium . et iustitiam et diligas misericordiam et paratus sis ire cum domino deo tuo? nec apud Ambacum inueneras scriptum: impius per potentiam oppressit iustum, ut ita sceleratum fuisses adgressus opus, quod te apud deum posset facere impium? item infra non inueneras positum: cur inspicis super contemptores? tacebis ob hoc, quod deuoret impius iustum ?

Et idcirco nos uidentes quia tu impius iustum deuorare temptaueras uirum, non solum non tacuimus male te agere, sed nec tacebimus. non enim alius es ab eo, propter quem dicitur: placens et contemptor, uir superbus nihil proficiet, qui dilatauit sicut inferus animam. non poterit dici quod non conueniat dici de te, si digneris mecum recordari scelera facinorum tuorum et si funera tua non fueris tardus recensere. quis etenim alius nostris diebus sibi placens, contemptor, superbus, nihil proficiens, qui dilatauerit sicut inferus animam suam et qui aestimari possit esse ut mors insatiabilis, reperiri potest nisi tu? sed conspice nihil te posse proficere dici tibi a deo. licet enim contemptor dei praeceptorum sis, eius licet religionem cupiens persequi eo usque dilataueris animam tuam ad dei mactandos cultores, ut toto in regno non digneris desinere gregem uexando domini, tamen nihil proficit omnis infestatio tua. cuncti etenim quos persequeris dei semper et sunt et erunt serui. tu uero, nisi tibi prouideris, in aeternum eris periturus, tibi placens, contemptor, superbus, qui sis dilatans animam tuam tamquam inferus ad nos deuorandos pariter et absorbendos, propterea quod male tibi agenti resistamus, factus ut mors insatiabilis, furiis ageris in nostram necem. adeo nequam es, Constanti, ut cum prophetam inuenio dicere: o qui fundat fundationem malam. domui suae, ut conlocet in altum nidum suum, tu mihi atque hereditas antichristi, cui faues, ante oculos obuersetur, cognoscens conatus tuos illos sacrilegos. non enim potest dubitari te conatum et conari, ut toto in regno tuo posset fundari haeresis tua, destrui uero fides catholica. sed et cum audio dicatum deo prophetam dicere: uae qui aedificant ciuitatem in sanguinibus et praeparant ciuitatem in iniquitatibus, tu mihi esse uideris qui speluncam latronum sis per sanguinis fusionem aedificans, per necem dei seruorum. aut negabis speluncam latronum esse uestrum malignum concilium Arrianorum? si non estis latrones, quomodo interficere inuenimini deo dicatos? ciuitates in sanguine qui aedificant uae habent prudentissimus imperator non uidisti uae tibi posse esse, quia haeresem tuam per sanguinis dei hominum fusionem putasti reaedificandam? dicit spiritus sanctus per Sophoniam prophetam: quaerite dominum et omnes humiles terrae iudicium operamini et iustitiam quaerite et respondete, ea sic ut tegamini in die irae domini; tu dicis: damnate innocentem, estote mecum homicidae sacrilegi. an non haec sunt quae nos facere praecipis? imperasti damnari domini sacerdotem necne ? imperasti Arrianam perfidiam tenendam,

reiciendam uero fidem apud Niciam conscriptam? si haec inpleri mandasse te refragari non potes, conspice et homicidas et sacrilegos nos efficere uoluisse. dicit deus: et erit in iUo die: scrutinabo Hierusalem cum lucerna, defendam super uvros qui contemptores sunt, ne custodiant mandata; et tu inquis tua magis atque conblasphemorum tuorum custodienda. quomodo potueramus damnare iniuste iustitiae fructibus plenum domini sacerdotem, cum uideamus qualis comminatio fuerit oborta contra Iudae-orum praepositos uel contra omnes eorum conscios, qui haec quae agis egisse noscantur? o quae erat splendida et redempta ciuitas, columba. non exaudiuit uocem, non percepit disciplinam, in domino non confidit et ad deum suum non accessit. principes eius sicut leones fremunt, iudices eius sicut lupi Arabiae, non subreliqui erunt in mane. prophetae eius spiritales, uiri contemptores, sacerdotes eius contaminant se et impie agunt. dominus autem iustus est in medio eius et non faciet iniuste.

Cum haec ita se habeant et nobis licitum minime sit iniustum proferre iudicium, superest aut unum te facias esse ex eius semis et discas iudicium proferre aut, si semper dei uis esse inter aduersarios, iudicium tuum solus prome iniustum, desine nos cogere facere quod fieri cernas diuinitus prohibitum. desine iam criminari Athanasium uel nos quod enim nos dei destruamus domum, quando inuenias apud Zachariam te atque contyrannos tuos esse descriptos, quod enim futuri essetis dei hereditatis persecutores uos, quos dicit supra modum uobis usurpasse potestatem. crudelitatem etenim narrans uestram dicit dominus: selatus sum Hierusalem et Sion selo magno. et ira magna ego irascor super gentes quae se superponunt uobis, propter quod ego iratus sum minima. ipsi autem conposuerunt se in mala. audes tenebrarum amator execrator luminis dicere: damnate innocentem, cum dignetur praecipere nobis deus per Zachariam dicens: iudicium iustum iudicate et pietatem et misericordiam facite unusquisque ad fratrem suum. et uiduam et orphanum et proselytum et pauperem per potentiam nolite nocere, et malitiam unusquisque non remimiscatur fratris sui in corde suo. cum haec sint mandata caelestia, tu cuius auctoritate dixisti: laniate conseruum uestrum? si dei mandatis te protulisse hanc auctoritatem dixeris, non poteris probare, quoniam quidem inueniri non possit in sacris scripturis praeceptum dei innocentem damnandum. cum itaque ea feceris quae lex prohibet dei, constat te hanc auctoritatem ex uoluntate illius protulisse qui nocetur inimicus dei, unde et illis compareris necesse est, quibus dicitur per prophetam: et dissuaserunt, ne obseruarent, et dederunt dorsum stultitiae et aures suas et cor suum statuerunt insuadibile, ne oboedirent; degrauauerunt, ut non oboedirent legem meam, et infra: non exaudierunt; si clamabunt, et non exaudiam eos, dicit dominus omnipotens. animae, quies(ci)tote; haec sunt uerba quae faciatis: loquimini ueritatem unusquisque ad proximum suum et iudicium pacificum et iustum iudicate in portis uestris et unusquisque malitiam proximi tui nolite cogitare in cordibus uestris, et iusiurandum falsum nolite diligere, quoniam haec omnia odi, dicit dominus omnipotens. quid me cogis facere ea quae odio se habere dicit dominus omnipotens ? sed instruens dominus de ieiunio, pacem, inquit, et ueritatem diligite. quomodo pacis atque ueritatis amatores esse poteramus, si innocentem falsis per te ac tuos criminibus praegrauatum tamquam reum puniremus ? aut quae erat pax, cum haec faciendo etiam a pace domini potuissemus re-

ici? neque enim pax domini dicentis: pacem meam relinquo uobis, pacem meam do uobis, relinqueretur ab eo in nobis, cum alio ipsi tulissemus iniuste. quis ignorat recedente disciplina recedere et gratiam? apud Malachiam dicit deus: filius honorificat patrem et seruus dominum suum. et si pater sum ego, ubi est honor meus? dicit dominus omnipotens.

Quem igitur timorem atque honorem deo facturi eramus, si fecissemus quae tu fieri mandasti? illa enim tua praecepta et timorem et honorem dei nituntur auferre dicatis eius clementiae. sed et infra tuam specialiter operam manifestans dicit: exacerbatis deum in uerbis uestris, et dixistis: in qua re exacerbauimus eum? in eo quod dicatis: omnis qui facit malum, bonum est coram deo, et in ipsis benedicet. et ubi est deus iustitiae e? propheta dicit: ubi est deus iustitiae, contra eos qui dicunt: qui facit malum, bonum est coram deo, et ipsis benedicet; et tu das mandata fundendum cruorem iustorum et adhuc dicis te dei seruum, cum sis ipsius dissipator legis. iustum est damnare absentem et quidem innocentem, aut iniustum? si iustum non est, quia cogis facere nos eam rem per quam puniri mereamur a deo? Tobias, omnibus, inquit, diebus uitae tuae, fili, deum in mente habe et noli peccare uelle uel praeterire praecepta illius. iustitiam fac omnibus diebus uitae tuae et noli ambulare per uiam iniquitatis, quoniam agente te ex ueritate erit respectio operibus tuis et omnibus qui faciunt iustitiam. dic, Constanti, iustitiam facit qui interficit innocentes? qui seruorum dei fundit sanguinem? si non facit iustitiam, sed magis iniquitatem, restat ut te uideas esse iniquitatis amatorem atque omne iniquum fabricantem opus. etenim cum iustitiam nos in omni tempore facere hortetur sacra lex et tu conpellas facere iniustitiam, quem te alium uelis habeam nisi et iniustitiae amatorem et perpetratorem? omnibus, inquit, diebus uitae tuae, (in, deum in mente habe, cum eundem reliqueris haerendo Arrianis. hi etenim non eum derelinquimus qui fidem tenemus apostolicam. quomodo non praecepta eius praeteris, qui interficias seruos eius nomini maiestatique dicatos, cum sis eos cogens derelinquere eum et fieri conserpentes atque coapostatas tuos? nos odio apud te laboramus, quia tibi uera dicamus, quia te uiuere nobiscum uelimusin aeternum; illos uero es diligens qui ad te transitum fecerint, illos qui cum tibi primum contra<di)xerint, postea tamen seruire nefariis meditationibus tuis quam dei parere praeceptis maluerint. gaudens es cur eosdem tua calliditate inliciens ad suscipiendam perduxeris haeresem tuam, quod in omnibus eos habeas subiectos, illos quos iam pridem uideras pro nihilo te ducere, quos cernebas calcare ueritate regni tui auctoritatem. sed scire te nolumus non esse nouum hoc factum. sed saepe ita esse actum a perfidis atque inconsideratis, ab eis quos praescius futurorum ore sanctissimo Malachiae praeostenderit prophetae: grauastis aduersum me consilia uestra, dicit dominus omnipotens, et dixistis: in qua re detraximus de te ? quia dixistis: uanus est omnis qui seruit deo. et quid amplius, quod custodiuimus praecepta illius et ambulauimus deprecantes ante conspectum domini omnipotentis? et nunc nos magnificamus alienos, et renouantur omnes facientes iniqua, et restiterunt deo et saluati sunt. haec detraxerunt qui timent deum, unusquisque ad proximum suum. et intendit dominus et exaudiuit et scripsit librum memorialem coram se timentibus dominum et metuentibus nomen suum. et erit mihi, dicit dominus omnipotens, in die qua ego facio in possessione; et eligam eos, quemadmodum eligit homo filium suum bene seruientem sibi. et conuersi uidebitis quantum sit

inter iustum et iniustum, inter seruientem deo et non seruientem. quia ecce dies uenit domini ardens sicut clibanus et uret eos, et erunt omnes alienigenae et omnes qui faciunt scelera ut sarmenta, et succendet eos dies domini quae uenit, dicit dominus omnipotens, et non derelinquetur ex eis radix nec uitis.

Deum dicere haec audiens, quia adhuc in malis tuis esse digneris, gaudere te etiam in hoc arbitror, quod cum praeuaricatoribus, cum deum derelinquentibus illa percepturus sis ab eo. uae tibi homicidae atque sacrilego, quoniam nisi paenitentiam factorum tuorum egeris, eris ut nunc es inter illos quos ore Isaiae increpat dicens: uae, gens peccatrix, populus plenus. delictis, semen malignum, filii sine lege, dereliquistis dominum et exacerbastis sanctum Israel eris semper unus ex illis, qui propter nequitias studiorum suorum principibus Sodomorum et populis Gomorrhae conparantur, dum dicitur: audite uerbum domini, principes Sodomorum, adtendite legem dei, plebs Gomorrhae. cum illis eris nisi te correxeris, de quibus scriptum legisti: si multiplicaueritis preces, non exaudiam uos; manus enim uestrae sanguine plenae sunt. uae tibi, Constanti, qui tantam dei incurreris offensam, ut non uidere potuisses quid tibi fuisset cauendum. cum enim dicat ore Isaiae illis prophetarum sanctorum et omnium iustorum interfectoribus: lauamini, mundi estote, auferte malitias ab inimicis uestris ante oculos meos, desinite a malitiis uestris, discite bonum facere, inquirite iudicium, eripite iniuriam accipientem, iudicate pupillo et iustificate uiduam, ad haec contra iuberes trucidandos dei cultores, ipsum deserendum deum, suscipiendam uero idololatriam, hoc fuit audisse dei monita et fuisse correctum? qua de re istud cogis nos facere, nisi quia sis cupiens nos tecum gladio consumi? et si uolueritis, dicit deus, et exaudieritis me, bona terrae edetis. si uero nolueritis neque exaudieritis me, gladius nos comedet; os enim domini locutum est ista. cui temperabimus, deone haec dicenti an tibi eius inimico? deus dicit Iudaeis, ut iam derelinquerent errores suos, abicerent malitias suas ex cordibus suis, discerent bonum facere, iustum indicarent iudicium. tu inquis: damnate iniuste. qua de re istud suades me facere? nisi quia uelis me effici illiusmodi hominem. quales sint illi, ad quos dixerit deus: uos autem, dicit deus. quid succenditis uineam meam, et rapina pauperum in domibus uestris? quid uos iniuriam facitis populo et faciem inopum confunditis? et tu ita haec es faciens, ita cuncta gerens. quae quia faciant indignatur facientibus, tamquam placere non posse sis sciens, nisi et domini succendisses uineam Ie et rapinam pauperum constituisses intra domum tuam et multis modis semis dei inrogasses iniurias. aut dicere temptabis haec omnia te non fecisse? numquid non succendisti uineam domini, quando coegisti eam iam non scire dominum Abrahae, deum Isaac, deum Iacob, deum apostolorum, deum prophetarum ac martyrum, sed idololatriam per Arrium inuectam, per te nero exaltatam? numquid non est rapina pauperum haec dei seruorum Christianorum in domo tua, propter quos legisti scriptum: beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum, cum scias te proscripisse resistentes sacrilegio tuo? numquid dicere audebis: non feci nec facio iniuriam populo dei? et quis tantam aliquando fecit quantam tu, qui neque omnia genera tormentorum inferendo des(in)is neque uarie puniendo?

Noluimus innocentem tamquam reum punire, ne ista et nos percuteret sententia quae ore adhuc prophetatur Isaiae: uae scribentibus nequitiam; scribentes enim nequitiam scribunt, declinantes iudicium pauperum et rapientes iudicium egentium plebis meae, ut sit illis uidua in rapinam et pupillus in direptionem. et quid facient in diem uisitationis ? tribulatio enim uobis a longe superueniet, et ad quem refugietis? non temperauimus tuo consilio uenenato, cupientes confugere in\' omnibus tribulationibus nostris atque anxietatibus ad eum, ad quem confugerit ille iustitiae amator in omnibus probationibus Iob; non oboediuimus praecepto tuo crudeli, quia. uoluerimus imitatores inueniri istius dei serui Iob dicentis: liberaui pauperem de manu potentis et orphano qui sine adiutorio erat ego eram adiutor. os autem uiduae me semper benedixit. iustitia enim eram uestitus et coopertus iudicium; et eram oculus caecorum et pater infirmorum, iniquorum autem molas confregi et dentibus illorum rapinam abstuli, et infra: positus sum statera iustitiae, et scit dominus simplicitatem meam, quoniam numquam pes meus exerramt a uia recta, sed nec oculus meus conspexit. quae est recta uia, a qua ae refert gloriosus Iob non deorbitauisse? utique haec, quae nec innocentem interfecit nec alium scit deum, quia nescit nisi deum angelorum archangelorumque, quem non posse nos sentis eripere de tua potestate. quando enim dicis de fide beatae ecclesiae: si catholica est apud Niciam descripta fides, eripiat eos in quem crediderunt de mea potestate, non habere utique uirium ad eripiendum nos de manibus tuis deum dicis, non posse te stare contra; adseris ecclesiae apostolicae deum non habere tantam potentiam, quae possit tuam excludere uirtutem. quid enim aliud confitetur beata ecclesiae fides nisi quia sit credens in deum patrem innatum et in unicum filium eius, natum ex innato et uero patre, et in sanctum spiritum paracletum ? quid aliud confitetur fides catholicae ecclesiae nisi quia et trinitas sit perfecta et una sit dealitas patris et filii et spiritus sancti? quid aliud confitetur beatae ecclesiae fides nisi quia neque pater susceperit hominem neque spiritus sanctus paracletus, sed unicus filius dei? quid aliud adstruit gloriosae ecclesiae fides nisi quia sit dei unicus filius inmutabilis inconuertibilis inaestimabilis inmensus aeternus, sicuti sit et cuius sit filius? credidit sancta ecclesia unam potentiam habere unicamque dominationem patrem et filium et spiritum sanctum. hanc fidem, <in)quam, dicis haereticam et tuam adstruis catholicam, illam quae dicat deum non habere uerum filium, quae dicat fuisse quando non fuerit, quae dicat factum u; nihilo, utique ei illis sensibus, quibus Rabsaces, dux Assyriorum regis, exprobrabat deum Abrahae et deum Isaac et deum Iacob dicens: non uos seducat Esechias, quia possit uos liberare de manibus regis Assyriorum deus uester. ita et tu, dux antichristi, dicis per tuos: nota uos seducant uerba episcoporum uestrorum, qui mihi contradicunt quia uos liberare potest fides quam illi praedicant. licet enim sermonem uarient, tamen res ad hoc perducitur, ut constare possit te sic nobis exprobrare deum, quod enim inpotens sit ad eripiendos nos, quomodo rex exprobrarit Assyriorum: haec dicit rex Assyriorum: si uultis benedici, exite potius ad me et manducabitis unusquisque fructum uestrum uineae et ficus, et bibetis aquam de lacubus uestris, donec ueniam et accipiam uos in terra tali, sicut est terra uestra, terra tritici et uini et panis et uinearum. non ergo uos seducat Eeechias dicens: deus uos liberabit, et infra: quis liberabit Hierusalem de manu mea? sed quod contra talis esse tu monstratus es, dicit ore Isaiae deus ad Ezechiam: non est quod paueas a sermonibus istis quos audistis,

quibus exprobrauerunt me legati Âssyriorum. ecce mitto meum spiritum, et audito nuntio reuertetur in regione sua et cadet gladio in terra sua. illa nunc, Constanti, circa te stare cernimus pericula, nisi tibi feceris esse consultum, quae circa illum steterint qui dicebat: sic dicetis Esechiae regi Iuda: non te seducat deus tuus, in quo confidis, dicens: non tradetur Ierusalem in manus regis Assyriorum. sic in periculis es tu, blaspheme, ut ille, et non uides; contra nos dei cultores uidemus tutos defensosque stare incolumes. unde tuti sumus ac defensi, nisi quia sanctam teneamus fidem quam tenuerint patriarchae prophetae apostoli ac martyres, hanc quam iudicasti haereticam?

Sed ut iterum ad Athanasium redeamus, in quo hanc persequeris sacram fidem, non timuisti, oro te, indignationem domini contra illos prolatam, qui exprobrare temptauerunt Iob iustissimum, ut falsis criminibus peteres dei antistitem? non metuis etiam nunc, ne ad te dicat deus quae dixit illi regi loquenti contra Iob sanctissimum: peccasti tu et amici tui ambo. nihil enim ueri locuti estis coram me. interea sic uos Arriani superiores poteritis Athanasio inueniri nunc apud deum, quomodo et illi tunc inuenti sunt qui Iob exprobrant. utile est tibi, Constanti, ut per Athanasium domini sacerdotem pro facinoribus tuis sis supplex deo, per ipsum dirigas uota tua, sicuti et illi per Iob; per Athanasium siue per coepiscopos eius des operam salutarem consequi baptismum. ceterum quo uelitis uos torqueatis modo aduersus Athanasium, uos de filiis esse inuenimini, quippe haeretici, illius anguis, colubri refugae desertoris; Athanasius uero est dei domesticus, ut fuit Iob; est de filiis lucis et ipsam tenens iustitiae uiam quam tenuit seruus dei lob; est ipse possidens fidem, unde et de filiis Athanasius Abrahae est. sic dei filium confitetur Athanasius, ut confessus est Iob. qui Iob unde de filiis Abrahae, nisi quia sic crediderit, quomodo fuit credens et Abraham? si haec ita se habere ignoras, percurre beatum Paulum apostolum non solum ad Romanos, sed ad Galatas, et inuenies uera esse quae defendam. aut numquid, quia Iob iusti beatus apostolus nominis specialiter non fecit mentionem, negabitur lob de filiis esse Abrahae? si non potest negari Iob esse de filiis Israel, dubitari non potest hinc illum tantum factum ac talem, quia crediderit in deum, ut fuerit credens beatus Abraham. non enim operibus legis, sed per fidem iustificari credentes reuelat apostolus; neque enim illarum temptationum uictoria ei fuisset reputata ad iustitiam, nisi fuisset sic credens in deum ut crediderit Abraham. aut unde uinceret diabolum, nisi quia fuisset credens in deum patrem innatum et unicum filium eius, natum ex innato et uero patre, et in sanctum. paraclitum spiritum? aut si putas quia non ita est semper creditum, ut hodie credimus, proba beatos apostolos ac martyres potuisse superare concarnifices tuos atque uicto amico uestro diabolo consequi regna caelestia nisi credentes in patrem et in filium et in spiritum sanctum. igitur si ita hi credendo uicerunt qui post domini unici filii dei aduentum crediderunt, crede quia et ante aduentum eius qui uicerunt diabolum non aliter crediderunt quam quomodo hodie credimus. neque enim Danihel leones et tres pueri uincerent ignes, nisi quia credentes fuissent, ut hodie credit ecclesia. inde denique Abrahae fidem prouocat apostolus probans, auctoritatem usus sacrarum litterarum, sic credidisse Abraham, quomodo nunc fuerit credens Paulus, tunc uero se fuisse filium irae erroneum, quando cum Iudaeis negabat unicum dei filium.

Cum haec ita sint, obsecro te ut iam contra dei domum gerere pugnam desinas accipiasque hortamenta caelestia, quae te perducere possint ad consequendam salutem perpetuam. ore accipe quae dicat ad uos Isaiae deus: audite me, qui perdidistis cor uestrum qui longe estis a iustitia. aut si cor tuum tecum est, si non a iustitia es longe, cui dicis nobis dei sacerdotibus: damnate absentem, punite innocentem ? si enim cor tuum non amisisti et iustitiae tenes uiam, cur non retines scriptum: custodite iudicium, facite iustitia.. adpropiauit enim salutare meum aduenire et misericordia mea reuelari. beatus uir . qui facit eam et homo qui amplectitur eam, sabbata mea non uiolare, custodiens manus suas ne faciat iniustitias, et iterum: non est gaudere impiis, dicit dominus. exclama in virtute, ne parcas. sicut tubae exalta uocem tuam et adnuntia populo meo peccata eorum et domui lacob iniquitates suas. me de die in diem quaerunt et scire uias meas uolunt, tamquam populus qui iustitiam . fecerit et iudicium dei non dereliquerit. petunt a me nunc iudicium iustum et appropiare deo desiderant. quam, infelix, spem habere potes, nisi paenitentiam malorum tuorum factorum. egeris, cum audias deum dicere: non est gaudere impiis? aut negabis te impium dei cultorem, cum te non neges fusorem sanguinis? deinde si, tempore ieiuniorum subditos quia percusserint pugnis et aliis iniuriarum generibus laeserint, contra eos huiusmodi increpationes protulit deus, qualem contra nos. protulisset, si contra praecepta diuinae magnitudinis eius damnaremus inauditum absentem et quidem innocentem? nec si flectas ut circulum ceruicem tuam et cilicium et cinerem substernas nec sic uocabitis ieiunium acceptum. cernimus per hanc comminationem quanta esse possit aduersus nos dei ira, si innocentem damnaremus. si enim, tempore ieiuniorum pugnis subditos nobis (quia) percusserimus, taliter indignatur dominus, quanto magis, si eius cultores mactauerimus! si pugnis non licet mihi percutere subditos tempore ieiuniorum, poterit licere quouis tempore gladio percutere consacerdotem meum? non tale ieiunium elegi, dicit dominus, sed solue obligationes uiolentorum contractorum; dimitte confractos in remissionem et omnem conscriptionem iniquam disrumpe; frange esurienti panem tuum et egenos qui sine tecto sunt induc in domum tuam. si uideris nudum, operi et domesticos seminis tui noli despicere. quam tenes, rex prudentissime, spem, cum haec omnia uerteris in contrarium? quomodo enim omnem nodum soluisti iniquitatis, cum sine incredulitate tua qualem te institueris aduersum nos sis talis permanens et magis magisque sis crescens in maleuolentia tua ad nos disperdendos, sine in blasphemia tua auctor sacrilegii creueris magis etiam edicto blasphemiam tuam catholicam esse adserendo fidem, more scilicet meretricum, quae primo clam scortentur, postea uero ita sint inuerecundae, ita amittentes pudicitiae decus, ut uelint scortari in propatulis? quomodo dissoluisti omnem nodum iniquitatis, cum contra beatum Athanasium susceptum ante annos furorem adhuc ita retineas, ut uelis eius fundi cruorem? quomodo dimisisti confractos in requiem, cum torquendo uarie non desinas seruos dei? et quomodo dimisisti confractos in requiem, quando uideas carceres metalla exilia uix iam capere posse Christianorum numerum per te damnatorum? quomodo, etiamsi fregeris esurientibus panem tuum, acceptum habebit dominus, cum seruos fame neces dicatos eius aeternitati? quomodo, si inducas egenos sine tecto in domum tuam, respicere dignabitur super opus tuum deus, cum uideat seruos suae claritatis reiectos de domibus priuatis, propterea exules factos, quod noluerint suscipere idololatriam tuam per Arrium

institutam? quomodo, si nudos texeris, poteris deo placere, cum seruis ipsius patrimonia tuleris et dixeris: si damnaueritis fidem apostolicam atque Arrianam susceperitis, cuncta uestra recipietis ?

Sane unum de his omnibus domini sacris mandatis inueniris implere, quod enim domesticos seminis tui non despicias. non despicis re uera conuiperinos tuos Arrianos, natos uidelicet de inpuderato patre uestro diabolo; diligis fratres tuos, quia hos uideas tibi proximiores; hos amas singulari affectu, his cunctam gloriam regni tui exhibes, hos socios atque participes ad dei delendam hereditatem in tuo regno habes; illos fecisti locupletes, illos extulisti supra omnes constitutos in sublimitate, hoc est eos, qui se uestris miscere censuerunt tenebris. igitur cum sis haec agens quae odio habeat deus, quomodo arbitraris te audiri posse a deo aut, si feceris eleemosynam, posse tibi ferri accepto? cum audias eum dicere: tunc orietur matutinum lumen tuum, et sanitas tua cito orietur, et praecedet ante te iustitia, et maiestas dei circumdabit te. tunc clamabis, et deus exaudiet te. adhuc loquenti tibi dicet: ecce adsum. aliquid te eorum posse consequi arbitraris, quandoquidem non ortum tibi fuerit matutinum lumen, sed tenebrae inextricabiles obsederint animum tuum atque pertexerint errorum caligines? quae sanitas tibi oborta est, cum sis positus in omni uulnere mortis, cum cotidie augmenta parias uulneribus tuis, cum dans operam sis, quo possis penitus temet extinguere? nobis etenim non aliunde est sanitas, nisi primo in loco quia crediderimus, ut crediderunt patriarchae prophetae apostoli ac martyres. quomodo potest te praecedere iustitia, cum totus in iniustitia sis permanens, cum sentina sis Arriani dogmatis, cum Christianorum sis fusor sanguinis? quomodo te maiestas dei circumdabit, cum expugnans ipsam maiestatem sis, quam derelinquens idololatriam Arriani dogmatis suscipere censueris? quomodo tunc clamabis, . et deus exaudiet te, adhuc loquenti tibi dicet: ego adsum, cum sis negans deum patrem, negans unicum filium eius, negans sanctum paraclitum spiritum? quomodo aut exaudire te poterit aut dicere tibi: ecce adsum, cum uertis, quantum apud te est, eius religionem, cum eius antistites catholicos remoueris et haereticos constitueris? quomodo te exaudiet quem calcandum putasti modis omnibus, nisi paenitentiam malorum factorum egeris, nisi uias tuas nefarias deserens sanctae ecclesiae iustum iter conprehenderis ? tunc utique haec promissa dei consequi poteris. scriptum est enim propter eos, qui corde ex toto sese ad deum conuerterint: haec dicit excelsus in excelsis habitans, in aeternum sanctus in sanctis, nomen ei dominus altissimus in sanctis requiescens, et pusillianimis dans animae aequitatem et dans uindictam contribulatis corde. non in aeternum irascar uobis nec semper uindictam de uobis exigam. sed quibus hoc dicit? nempe eis, qui se conuerterint per satisfactionem ad delicta sua delenda. unde et, non tale ieiunium elegi, dicit dominus, sed solue omnem nodum iniquitatis, sed solue obligationes uiolentorum contractorum; dimitte confractos in remissionem et omnem conscriptionem iniquam àisrumpe. frange esurienti panem tuum et pauperes qui sine tecto sunt induc in domum tuam. si uideris nudum, operi et domesticos seminis tui non àespicies. tunc orietur ma(tu)tinum lumen tuum et sanitas tua cito orietur, et praecedet ante te iustitia et maiestas dei circumdabit te. tunc clamabis, et deus exaudiet te, et adhuc loquenti tibi dicet: ecce adsum.

Aderit tibi deus, si primo credas in eum, si deinde ad haec uerteris temet quae etiam infra dicit implenda: si auferas a te uinculum iniquitatis et obligationis et uerbum murmurationis et dederis esurienti panem tuum ex animo et animam humiliatam satiaueris, tunc orietur in tenebris lumen tibi, et tenebrae tibi ut meridies erunt. et erit deus tuus tecum semper, et repleberis sicut desiderat anima tua, et omnia ossa tua pinguescent, et erunt sicut hortus ebrius et sicut fons cui non deficit aqua. haec, ut iam dictum est, consequi poteris, si te ad ecclesiam conferas, si coarrianos tuos uites, si illam malignorum congregationem uestram odire digneris. tunc erit deus tecum semper, tunc in tenebris orietur lumen tibi, tunc tenebrae tibi ut meridies erunt, tunc in bonis dirigetur iter tuum. ceterum si in hac peruicacia manseris, si in hac crudelitate, ut seruos eius crucies, non tecum deus erit, sed ille qui et hodie esse in uestro coetu Arrianorum inuenitur, hoc est diabolus. ista etenim quae agere dignaris non sunt dei, sed diaboli. si opera est illa dei, ut proscribas certos, cur aut Athanasium antistitem dei non damnauerint innocentem aut cur non cohaeretico tuo Georgio communicauerint aut cur se dicant Christianos, cur nolint effici coapostatae tui, possumus sane aestimare, si opera deo sit placita, item si eleemosyna est ista quam de lacrimis das alienis, de eorum bonis, qui deportari interfici proscribique maluerunt a te quam aut innocentem damnare aut negare unicum dei filium, in quem credentes sciebant glorificatos Abraham Isaac et Iacob et omnes prophetas apostolos ac martyres. quorum te fieri socium atque omnibus participem me cupere, mea circa te haec esse uota ille est testis qui nobis tribuere hoc potens est

De Sancto Athanasio. Liber Ii

Audes ad deo dicatos tendere, Constanti, manus, ad eos uexandos, quorum felicitatem declarat apostolus dicens: scimus autem quoniam diligentibus dominum omnia procedunt in bonum, his qui secundum propositum uocati sunt, quos praesciit et praedestinauit conformes fieri imagini filii eius. procedunt quidem nobis in bonum tuae persecutiones, sed aduerte per Hieremiam quae uobis persecutoribus promittat deus dicens: sanctus Israel domino initium generationum eius, omnes qui edunt eum paenitebunt. mala inducam super eos, dicit dominus. uenient super te mala quae tibi promittit deus. Constanti, nisi temet correxeris, sicut uenerunt super illum populum carnalem comblasphemum tuum, ad quem dicitur: tu malignatus es ut coinquinares uias tuas, et in manibus tuis inuentus est sanguis animarum innocentium. eris in aeternum inter dei inimicos, nisi audieris audiens eius sanctam dicentis admonitionem: si emendantes emendabitis uias uestras et cogitationes uestras et facientes feceritis iudicium inter uirum et proximum eius, et proselytum et pauperem et uiduam non potentabitis, sanguinem innocentis non effuderitis in hoc loco et post alienos deos non abibitis. emendabis uias tuas. si iam desinas persequi dei seruos, si te Christianum fueris confessus et esse Arrianum negaueris, si filium dei, uerum dei filium credideris, si anathema feceris dicentes: erat quando non erat et factus est ex nihilo. mutabis uias tuas, si paenitueris pro homicidiis proque sacrilegio tuo; alioquin eris, ut nunc es, ex illis, in quorum exprobrationem dicitur a deo: numquid spelunca latronum est domus mea, in qua uocatum est nomen meum? quos uis esse dei domum, uosne Arrianos an nos Christianos? si enim uestra maligna congregatio est domus dei, ergo latronum congregatio est domus dei. uos etenim fundendo sanguinem dei seruorum, ut tunc fundebant Iudaei, inspicimini esse latrones. ex fructibus tuis, imperator Constanti, non esse Christianus, sed plane manceps latronum cognosceris. praecipis denique innocentes interimi, habitans scilicet non in ecclesia domini, sed in spelunca latronum. non desinis interficere eos quos uideas interfici paratos pro unici dei filii claritate, pro aeterna illius maiestate. noluimus ad falsas suggestiones tuas dare contra uirum iustum sententiam, ne et nos percuteret tecum et cum Iudaeis ista domini increpatio: extendit linguam suam sicut arcum. in falso, et fides non inualuit super terram, quia de malis mala exierunt, et me nescierunt. tu, qui falsorum es criminum concinnator pariter et amator, tu dominum nesciens, nisi te correxeris, ut es, unus eris ex illis, de quibus scriptum legisti: ueritatem non loquuntur, didicit lingua eorum loqui mendacium. reuerti noluerunt et non obreliquerunt usuram super usuram, dolum su-

per dotum. noluerunt me nosse, dicit dominus. propter haec, hoc dicit dominus, ecce ego conburo eos et probabo eos, quia sic faciam a facie malignitatis filiae populi mei. sagitta uulnerans lingua eorum, maligna uerba oris eorum. proximo suo loquitur pacifica, et in semet ipsum detinet inimicitiam. numquid in his uisitabo, dicit dominus, aut in gentem talem non uindicabit anima mea?

Eripe te, Constanti, a fouea Arrianae dementiae, ne des aeternas poenas cum (con)sacrilegis tuis. noli gloriari tibi de caduca tua dignitate, considera te mortalem, quia aliter non possis consequi inmortalitatem, nisi deum agnoueris et eius feceris uoluntatem, sicut scriptum est: haec dicit dominus: non glorietur sapiens in sua sapientia, et non glorietur fortis in fortitudine sua, nec glorietur diues in diuitiis suis, sed in hoc glorietur qui gloriatur, inquirere me et intellegere et scire in deum gloriari, quia ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam super terram, quia in his est uoluntas mea, dicit dominus. cum igitur uideas in his esse uoluntatem domini, quomodo haec quae amare se dicat dominus perosa habere dignaris? in hoc, inquit, glorietur qui gloriatur, inquirere me et intellegere et scire indominumgloriari. quomodo poteris te dicere nunc in deum gloriari? quomodo poteris requirere te illum adstruere, cum sis prouocans omnes cultores eius maiestatis ad deserendam fidem apostolorum, ad blasphemiam dogmatis uestrae suscipiendam ? in hoc glorietur qui gloriatur, inquirere me et intellegere et scire in dominum gloriari, quia ego sum dominus qui facio misericordiam et iudicium et iustitiam super terram, quia in his est uoluntas mea, dicit dominus. cum itaque iudicium uis iniustum a dei proferri sacerdotibus, cum sis fusor innocentium sanguinis, non es eius seruus qui haec ore loqui dignatus sit prophetae, sed plane es illius famulus qui repleuerit cor Cain, ut iustum puerum primum cultorem interficeret domini. hinc est quod, cum sis tanta in sublimitate positus, unus tamen ex his esse inueniaris, de quibus dominum locutum in euangelio legisti: uos de diabolo patre nati estis et concupiscentiam patris uestri facere uultis; ille enim homicida fuit ab initio et in ueritate non stetit. es mendax et homicida, mendax, quia crimina falsa obieceris dei seruo Athanasio, mendax, quia haereticam fidem dicas catholicam et catholicam dicas haereticam, homicida, quia et sanguinem persequeris Athanasii et iam interfeceris certum numerum dei cultorum. non stetisti sine dubio in ueritate, quia sis haec gerens, sed es totus in mendacio constitutus, quia et mendax sit pater tuus, qui te cogit ad unicum negandum dei filium, qui te inpellit ad eius seruorum effundendum cruorem. noluimus damnare absentem, noluimus nocentum ferre sententiam, noluimus haeresim suscipere tuam, ne facti tibi similes mereremur audire quae audiunt coerratici tui Iudaei, in quorum obprobrium colligimus per Hieremiam dictum: omnes gentes sine circumcisione sunt, et omnis domus Israel sine circumcisione sunt cordis. es atque eris, nisi te nobis tradideris, inter illos quos contra clamat spiritus sanctus ex persona nostri populi ad deum dicens: scio, domine, quoniam non sunt hominis uiae eius, neque uir ibit et corriget cogitationem suam. doce nos domine, sed in iudicio et non in ira, ne paucos nos facias. effunde iram tuam super gentes quae nesciunt te et super regna quae nomen tuum non inuocauerunt, quia comederunt Iacob et consumpserunt illum et pascua eius exterminauerunt.

Conspicis te unum esse ex illis, contra quos dicit dei spiritus ex persona populi nostri. respicis, nisi te conuerteris, quod ira domini in te alienigenam, in te regem, quia non solum non inuocaueris nomen domini, sed adhuc fueris persecutus, sit uentura. nam et cum dicit: quia comederunt Iacob et consumpserunt eum et pascua eius desolauerunt, quis reperiri potest esse inter contyrannos tuos princeps huius pascuae exterminator nisi tu, <qui) quidem nec laniando dei destiteris seruos nec blasphemias tuas toto in regno seminans tuo? exterminare etenim te populi dei pascuam conatum non poterit dubitari, quando eius pastores tuleris, de quibus, sicut saepe diximus, per Hieremiam dixerit deus: et- dabo uobis pastores secundum cor meum, et pascent uos pascentes cum disciplina., et statueris haereticos, aliis uero catholicis inponi feceris modum, ut, si in uotis gererent in suis considere sedibus, non auderent fidem praedicare apostolicam, non temptarent te haeresis Arrianae defensore degenti in corpore euangelicam traditionem populis insinuare. haec est causa quae te probat, pascuam dei populi exterminare temptasse. omnis etenim sagina animarum Christianarum non est nisi credere, quomodo et crediderint patriarchae prophetae apostoli ac martyres, deinde omnem facere iustitiam. tu contra cum et fidem tollere uolueris de cordibus populorum dei et perfidiam tuam inserere, cum iustitia (in) dei uis ecclesia fieri, ut absens et innocens damnetur et (a) iustitiae sectatoribus, per sacerdotes puniatur consacerdos eorum catholicus ad tuam haeretici suggestionem, quomodo uideri poteris non esse exterminator pascuae dominici gregis, quando nostra pascua non sit nisi caelestis doctrina? si uis, inquit dominus, ad uitam uenire, serua mandata, et iterum: si feceritis quae mando uobis, iam non dico uos seruos, sed amicos. cum haec ita sint, debes tu ad te purgandum dare praecepta dominica quae iusserint innocentem catholicum episcopum te haeretico interea imperatore accusante debere interfici a consacerdotibus suis. fortassis etenim temptabis isto in loco dicere non te pascuam dominici gregis exterminare conatum. si nullum domini praeceptum illiusmodi quale prolatum est a te poteris proferre, superest ut cordis illi tui oculi blasphemia caecati Arrii, patefacti per dei serui hanc increpationem uideant omnia te fecisse quae tibi obiecimus. negare non poteris talem te praebere circa nos, qualem se praebuerit Herodes ille, cui et in carnificinae rabie et in sacrilegio et in regali dignitate esse inueniris collega, circa illos quos in euangelio legimus propter deum dei filium interfectos paruulos. inuenisti utique scriptam crudelitatem Herodis, quam nunc tu dignaris exhibere, apudMatthaeum euangelistam: tunc Herodes cum uideret quia delusus est a magis, iratus est uehementer et misit occidere omnes infantes in Bethlehem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat a magis. minime adhuc fortassis conspicis sic te iniuste contra nos dei cultores motum, ut contra illos paruulos fuerit motus Herodes. cur nobis dignaris esse infestus? nempe quia fateamur nos Christianos, qui non damnauerimus iustum falsis a te praegrauatum criminibus. quibus rebus quisnam sis ex beati baptistae Iohannis responsis poteris perpendere et temet reconciliare deo per paenitentiam: progenies uiperarum, quis demonstrauit uobis fugere ab ira superuentura? facite ergo dignum paenitentiae fructum et nolite prae ferre uos dicentes: patrem habemus Abraham. dico enim uobis, quod potens sit deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahae. iam etenim ad radices arborum posita est securis. omnis enim arbor quae non facit fructum bonum exciditur et in ignem mittitur.

Quid sentis ad haec? debuimus damnare innocentem, debuimus dare contra absentem inauditum sententiam? et quomodo, cum hoc fecissemus, potueramus reperiri Christiani, cum illos, quo possint esse Christiani, hortatus fuerit beatissi* mus Iohannes, ut dignum fructum fecissent paenitentiae ? illi, qui necdum conprehenderant uiam . iustitiae conprehendere cogebantur, nos qui iam tenemus urguebamur atque urguemur a te illud occupare iter iniquitatis, in quo positi noscantur Iudaei. quid igitur nobis posset accidere, si uipereis tuis depasti fuissemus consiliis. nisi ut ex Christianis fuissemus uipereae progenies effecti? cur haec fieri mandasti, nisi quia conserpentes nos tuos effici cupiueris? tu qui cum scias dixisse dominum in euangelio: beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quia ipsi saturabuntur. beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur, et tamen dixeris necandum innocentem. quomodo etenim beatus potero esse, si damnauero uirum iustum. si reiciens sitim iustitiae concepero ardorem iniustitiae? quomodo propter fructus iustitiae saturabor a deo, cum opus hoc iniustum faciat me Cain fratricidam? quomodo iterum potero inter misericordes fructibus misericordiae locupletatis regnum consequi caeleste? cum, si interfecero iuxta desideria tua dei seruum. inueniar non misericors, sed crudelis atque sceleratus. quippe homicida; cum, sicut ego inmisericors fuerim circa fratrem meum, sic sit et circa me futurus ille misericordiae amator, ille iustitiae exactor qui dicit: beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam, quia ipsi saturabuntur. beati misericordes. quia ipsi misericordiam consequentur. quicumque. dicit dominus, soluerit unum ex mandatis his minimis et docuerit sic \' homines, minimus uocabitur in regno caelorum; et dicis, Constanti, ut quicumque non fuderit sanguinem innocentis, non potest regnum consequi caelorum? dic, sanctissime. in quo abundare poterit Christianorum iustitia plus quam scribarum et Pharisaeorum, si eum, quem tu, cur se Christianum dicat, cur nolit fieri Arrianus, persequeris, interfecerimus ? in quo essemus potiores a scribis et Pharisaeis. si exstitissemus tecum negatores unici dei filii, si, ut illi repudiant, tecum repudiaremus euangelicam fidem destruxissemusque apostolicam traditionem? ne dixisse memineras dominum: audistis quia dictum est antiquis: non occides; quicumque autem occiderit reus erit iudicio. ego autem dico uobis quod omnis qui irascitur fratri suo sine causa reus erit iudicio, ut haec fieri imperares ? si iratus fuero sine causa fratri meo, si dixero eum fatuum, reum me dicit futurum unicus dei filius in gehennam; et, imperator Constanti, si fudero jcruorem innocentis, dicis requiem <me) aeternam possessurum nec retinere potuisti, quando meditabaris interfici oportuisse Athanasium, sub quali conditione munera iusserit offerri dominus? si igitur offers munus tuum ad altare et ibi rememoratus fueris, quod habeas aliquid cum fratre tuo, pone munus tuum ante altare et uadc prius reconciliari fratri tuo, et tunc reuersus offers munus tuum. quid fuerat operatus malorum Athanasius, ut haec transgressus praecepta interfici eum mandares? nempe hoc, quod se Christianum dixerit aut dicat; aliud etenim nihil est quod execraris atque es punire cupiens in Athanasio. non memineras praecepisse dominum etiam inimicos diligendos, ut eum quem neque in te neque in deum scires peccasse tam acerrime fuisses persecutus? audistis quia dictum est: diliges proximum tuum et odio habebis inimicum tuum. ego autem dico uobis: diligite inimicos uestros et benedicite maledicentes uos et benefacite eis, qui persecuntur uos, et orate pro cis, qui uos persecuntur, ut sitis filii patris uestri qui est in caelis, qui solis ortus exhibet super bonos et malos et pluit

super iustos et iniustos. si enim dilexeritis eos qui uos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne et publicani ita faciunt? et si salutatis amicos uestros tantum, quid plus facitis? nonne et gentiles id ipsum faciunt? eritis ergo et uos perfecti, sicut et pater uester qui est in caelis perfectus est. diligendos mandat etiam inimicos dominus; et tu nos persequeris, cur innocentis domini sacerdotis cruorem non tecum fuderimus. diuina clamat uox dicens: in quo iudicio iudicaueritis„ et de uobis iudicabitur, et in qua mensura mensi fueritis, in eadem remetietur uobis, et tu dicis: iugulate quem deliquisse ignoratis. fontem malorum cum te esse memineris, fuisti tamen ausus de eo quem sciebas false petitum a uobis dicere: reus est mortis. adeo es excors, Constanti auguste, ut nec dictum illud domini, cum haec mandares fieri, potueris reminisci: quid autem uides festucam in oculo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non uides ? aut quomodo dicis fratri tuo: sine ut eiciam tibi festucam de oculo tuo, et ecce trabes in oculo tuo, et tunc uidebis eicere festucam de oculo fratris tui. trabem in oculo tuo dicit esse dominus, et audes dicere Athanasio uiro iustissimo: festucam habes in oculo? ille enim nihil horum commisit, quae ei dignaris obicere; contra tu quaecumque diximus es perpetratus, damnate quoties dixisti innocentem.

Quam nos aliam uoluisti conprehendere uiam nisi tuam quam describit dominus, dicens: quam lata et spatiosa uia quae ducit ad interitum, et multi sunt qui intrant per illam? quia itaque sis in hac lata et spatiosa constitutus uia, praecepisti damnari innocentem, cupiens profecto cunctis reuelari, quod tua late perditio dominetur. tempore quo uenisti ad Italiam, sic te lupum finxeras ouem, tamquam non fuissemus ex operibus tuis te reperturi, tamquam fugisset nos domini monella dicentis: adtendite uobis a falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestitu ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces; ex fructibus eorum cognoscetis eos. numquid non luxerunt illico tristes uenenis diaboli in te inseminati amarissimi fructus tui, ut dicere temptasti damnandum fuisse inauditum? numquidnam non patuerunt confestim insidiae tuae lupi rapacis, quod enim contra dei ouile machinam construxisses maximam; fructibus ergo tuis quomodo non ouis fuisse lupus agnitus es, sic et, quomodo sis, nisi tibi consulueris, arbor igni destinata, probant sacra euangelia. numquid colligunt de spinis uuam aut de tribulis ficus? sic omnis arbor bona bonos fructus facit, mala autem arbor malos fructus facit. non potest arbor bona malos fructus facere neque arbor mala bonos fructus facere. omnis arbor quae non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur; ex fructibus enim eorum cognoscetis eos. non omnis qui mihi dicit domine domine, intrabit in regnum caelorum, sed qui facit uoluntatem patris mei. sic uoluntatem patris unici dei filii facis, ut eius filium neges unigenitum, ut ipsum patrem dicas non esse uerum patrem, ut fundamenta per apostolos coneris destruere iacta, ut interficeres atque interficias cultores eius, ut antistites ipsius de populis pelleres sibi commissis, ut absentem et inauditum damnari iuberes, ut haeresim tuam quae unam blasphemat diuinitatem patris et filii et spiritus sancti in ecclesiam introduceres? si haec cuncta, ut diximus, placita sunt deo patri, poteris intrare in regnum caelorum. audis enim dicere unicum filium eius: non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum caelorum, sed qui facit uoluntatem patris mei. damnari iubes innocentem; non recolis in Exodo dixisse deum: si rixauerint duo et percusserint mulierem in utero habentem et abortiuerit non deformatum, detrimentum

patietur. quodcumque aestimauerit uir mulieris dabit cum dignitate. quod si deformatum fuerit, dabit animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, combustum pro combusto, uulnus pro uulnere, liuorem pro liuore. credo nihil sacrarum te fugere scripturarum; neque enim posses egregia nobis dare mandata, nisi fuisses legis peritus. legisti utique etiam haec: omnis qui audit hos sermones meos et facit illos, similem aestimabo illum uiro prudenti, qui aedificauit domum suam super petram. descendit pluuia et uenerunt flumina, flauerunt uenti, inpegerunt in domum illam, et non cecidit; fundata enim erat super petram. et omnis qui audit sermones meos nec illos facit, similem aestimabo illum homini stulto, qui aedificauit domum suam super arenam. descendit pluuia, aduenerunt flumina, flauerunt uenti, inliserunt domui illi, et cecidit, et facta est ruina eius magna. quem te horum esse dicis, Constanti, sapientem an insipientem? si dixeris sapientem, cur opera tua monstrant te insipientem? cur domus tua inuenitur conlocata I super arenam? neque enim poteris supra petram te aedifi-I casse domum tuam dicere, cum omnis sapiens uideat fabricam stultitiae tuae, cum omnis dei seruus conspiciat magnam\', hanc quam praedixit dominus ruinam salutis tuae. in quo et- i enim inuenitur stare Christianus, nisi in eo, quod praeceptis pareat domini, nisi in eo quod, omnibus si fuerit uexatus pro nomine dei filii persecutionibus, tamen duret inmobilis? in quo erit perfectus Christianus, nisi si etiam fuerit interfectus pro eo quem tu negare dignaris uerum esse filium dei? tu contra, cum non in ecclesia sis, sed apud Arrianos dei inimicos. cum dei unicum filium negans sis, cum non sis implens eius mandata clementiae, sed magis destruere coneris, cum sis praeuaricator legis, cum desertor sacramenti militiae caelestis, cum persecutor dei religionis, cum te circa eius cultores praebeas carnificem, quomodo poteris sapiens uir inueniri similis illi, quem dixerit dominus supra petram aedificasse domum suam ?

Sed inquis contra haec: non sum insipiens, ego noui me sapientem. si sapiens es, cur ea fecisti atque es faciens quae soli possunt facere insipientes? si es sapiens, cur damnari mandasti inauditum absentem? cur innocentem praecepisti interfici? cur dei sacerdotes desiderasti hostes dei fieri? neque enim possint dei effici amici per hoc factum, cum dominum scias dixisse apostolis: si feceritis quod mando uobis, iam non dicam uos seruos, sed amicos. - si sapiens es, cur. damnante te Athanasium dei sacerdos audiri debeo? tu eum causas praestare allegationum suarum minime es passus? si sapiens es, si es dei cultor, cur nos, quia Christianos esse fateamur, persequeris? cur eos qui se non dixerint esse Christianos, sed fateantur se esse Arrianos, uehementer diligis? si sapiens es, cur ad domum dei misisti saepe militem armatum? si prudens es et dei te nosti seruum, cur eius populum armis es persecutus atque persequeris? cur postremo fidem apostolicam atque euangelicam haereticam dicis et haereticam catholicam pronuntias? tu te dicis sapientem; sed contra nos cernimus nullum posse qui haec faciat esse sapientem. quis etenim sacrilegus poterit dici prudens nisi ab inprudentioribus se? si tu sapiens es, Constanti, quis sit te insipientior, inuenire non potero. tune adhuc tibi uideris esse sapiens, qui fueris arbitratus, quod enim prophetae apostoli ac martyres pro creatura fuerint interfecti? negare enim non audebis cunctos hos pro unico dei interfectos filio. quomodo poteris dici

sapiens, qui non solum descendentibus pluuiis, fluminibus inundantibus, flantibus uentis resistere non temptaueris, ne temet, qui domus esse inueniris, pessumdedissent, sed et ipse in pluuias, flumina uentosque te uerteris ad hoc, ut nos tu, turbo atque procella diabolica, tecum ad exteriores traheres tenebras? manifesta autem sunt, dicit apostolus, opera carnis, quae sunt adulteria fornicationes inmunditia inpudicitia luxuria idololatria ueneficia inimicitiae contentiones aemulationes irae rixae dissensiones haereses inuidiae homicidia ebrietates commissatione et his similia, quae praedico uobis, sicut praedixi, quia qui talia agunt regnum dei non consequentur. et furit in innocentis necem mens tua sapientia uigens? clamat apostolus quod homicidae non sunt possessuri regnum caelorum, et tu Constantius prudentissimus dicis imperator: iugulate absentes, mactate inauditos, interficite innocentes, et uestrum erit dei regnum. hinc datur intellegi quam sis sapiens, si denique ille sis qui domum tuam aedificaueris supra petram. dixisse etenim te negare non poteris: ego propterea cupio damnare Athanasium, quia desidero placere deo. sic utique et nos placere desiderasti deo, quomodo iam tu placueris, ex quo uidelicet Athanasium es dignatus cogitare interimere in nostra omnium conscientia domini sacerdotum. sic in primordio Cain deo placuit, mox ut interficere meditatus est fratrem. quo modo uidetur, Constanti, unde sit radix tua, de qua descendisset stirpe. numquidnam poteris negare post haec te in illo esse choro quem narrat apostolus Romanis: et sicut non probauerunt deum habere in notitiam. tradidit illos deus in reprobum sensum, ut faciant ea quae non conueniunt, repletos omni iniquitate malitia inpudicitia cupiditate nequitia, plenos inuidia homicidiis contentione dolo malis moribus, susurratores, detractores, deo odibiles, contumeli⟨os⟩os, superbos, sibi placentes, gloriantes, inuentores malorum, parentibus non obsequentes, insipientes, inconpositos, sine affectu, sine misericordia, qui cum iustitiam dei cognouerint, non intellexerunt, quoniam qui talia agunt digni sunt morte. non solum qui illa faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus ea. ecce nimias amor in te subito circa nos ortus quid nobis contulerat, si tibi temperare auderemus? mortem hauseramus perpetuam. item dicit infra: nulli malum pro malo reddentes, prouidentes bona non solum coram deo, sed etiam coram hominibus. si fieri potest, quod ex uobis ipsis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. sitiens haec calcari salutaria monita es nos hortatus punire innocentem. quomodo enim bona non solum coram deo, sed et apud homines prouidisse inueniebamur, si damnassemus innocentem, qui dedissemus formam ad sanguinem fundendum iustorum? quomodo cum omnibus inueniebar hominibus pacem desiderans habere, qui suggestione tua falsa haeretici excitus pacem extinxissem consacerdotis mei?

Dic, Constanti, uerum crimen detulisti de Athanasio ad dei ecclesiam an falsum? si uerum te detulisse certum habes, proba mihi qui te iam falsi criminis cognoui portitorem. arbitraris nihil te malorum in conspectu egisse dei? quae te conpulit ratio fieri testem falsum? cur mendax imperator extitisti? cur non timuisti ne exemplo Ananiae et Sapphirae fuisses extinctus? loquitur in Actibus apostolorum scriptura dixisse beatum Petrum ad Ananian: ut quid repleuit satanas cor tuum mentiri spiritui sancto, ut subtraheres de pretio praedii? nonne manens tibi manebat et uenditum in tua erat potestate? quid est quod posuisti in corde tuo rem istam ? non es. mentitus hominibus, sed deo. audiens autem Ananias hos

sermones cecidit et expirauit. et factus est timor magnus super omnes qui audiebant. surgentes autem adolescentes sustulerunt eum et euntes sepelierunt. factum est autem interuallum horarum fere trium, et uxor eius nesciens quod erat factum intrauit, dixitque ad illam Petrus: dic mihi si tanti praedium uendidisti? illa uero ait: tanti. quid conuenit inter uos temptare spiritum domini ? ecce pedes eorum qui sepelierunt uirum tuum in ostio sunt et efferent te. et protinus cecidit ante pedes eius et expirauit. credo legeris haec, et tamen non timueris concinnare mendacium ante domini conspectum. quare istud fecisti, nisi quia sis sapiens? quid tu tibi futurum existimas, qui sis non solum mendax, sed homicida, non solum homicida, sed et haereticus? credis tibi inpune tanta cessura? credis te euadere posse aeterna supplicia? Ananiae dicitur: ut quid repleuit satanas cor tuum, ut fuisses mentitus spiritui sancto ? et dices, Constanti imperator. quia non repleuerit satanas cor uestrum Arrianorum, ut mentiti fuissetis spiritui sancto manenti in dei ecclesia? ecclesiam etenim conuenisti dicens: deliquit in deum Athanasius; et uidebat spiritus sanctus mendaces animas uestras, sicut uidit et Ananiam ac Sapphiram. uidebat inquam, spiritus sanctus, quando haec fingebatis, quod enim idcirco talia fuissetis commentati circa Athanasium, quo possetis uestram haeresem introducere in ecclesiam, quo possetis apostolicam destruere traditionem. Ananias et Sapphira, propterea quod agrum suum uendentes fraudauerint de pretio, quod ausi fuissent non integre loqui ante dei apostolum, taliter iudicari meruerunt. tu qui non solum crimina falsa dei seruo obiecisti, sed et omnem domum dei fueris persecutus, qui effuderis cmorem cultorum eius, qui sacerdotes eius miseris ad metalla et exilia et haereticos locis ordinaueris eorum, qui euangelicam fidem dixeris haereticam et blasphemiam uestram dixeris catholicam, qui introduxeris idololatriam in ecclesiam, qui deserueris deum Abrahae, deum Isaac, deum Iacob et omnium prophetarum apostolorum ac martyrum et idololatriam fueris Arrii secutus, existimas, si in hac blasphemia atque crudelitate duraueris, quod non in te maxima sit uindicta futura? deinde si aduersariis Susanaae sic est deus uindictam dare dignatus, in te arbitraris non grauiorem processuram ? procedet, mihi crede, si non te mature conuerteris. si enim illi, quia Susannae pudicitiam uiolare fuerant conati, haec quae subieci meruerunt consequi, quanto magis tu qui ecclesiae es adgressus uiolare castitatem ? petiuerunt illi falso crimine Susannam, et uos totidem petistis non solum Athanasium„ sed et cunctos uobis resistentes. aut unum dare poteris e resistentibus, cui non adplicitum fuerit crimen? sic nos fuistis armati ad ecclesiae uiolandam castitatem, sicut illi ad Susannae fuerunt, qui dixerunt: ostia uiridiarii clausa sunt, nemo nos uidet, in concupiscentia tui sumus; propter hoc consenti nobis et esto nobiscum, alioquin falsum testimonium dicemus aduersum te, quoniam erat tecum iuuenis et propter hoc dimisisti puellas a te. aut temptabis negare esse dictum: desiderantes sumus nos Arriani et uos Christi ani unum effici corpus; derelinquite -fidem quam apud Niciam contra nos tenetis conscriptam, adquiescite Arrii doctrinae; aliequin quia nos mtiUum possumus, imperium nostrum est, quibus uelimus uos modis grauabimus, et omnes tollemini e uestris sedibus? non poteris haec ita se habere negare, cum deo perosae meditationes tuae rebus gestis fuerint reuelatae. cur enim cogebamur, etiamsi non damnaremus Athanasium, tamen communioni misceremur Arrianorum, nisi quia tu leno haeresis Arrianae cunctos nos cuperes quouis modo fieri eonsacrilegos tuos?.-.

Sed credo adhuc temptes negare non te idcirco persequi nos, . quia noluerimus Christiani fieri Arriani quomodo negare poteris, cum sanctissimum Dionysium Mediolanensium episcopum, qui iam tibi falsa adserenti credens damnauerat Athanasium, cur Arrianus esse noluerit, miseris ad exilium? aut si non est Auxentius, quem loco illius tu temerarius ae . pestilens ordinasti Arrianus? si Auxentius fidem sanctam apud Niciam descriptam tenet, poteris nec tu esse Arrianus, nec haec omnia sicut adsero egisse poteris et non misisse crimen Athanasio falsum. fortassis dicas hinc uos esse catholieos. quod Susanna fuerit exaudita, nos uero minime. quantum apud nostram conscientiam est, tunc nos uindicatos nouimus, quando tu serpens publicatus es, quando patuerunt cuncta uenena tua, quando omnis machina tua patefacta est; sic etenim nos uindictam desiderabamus de uobis inimicis dei, ut uos deus esse haereticos reuelaret populo suo. omnis paene cognouit iam mundus false Athanasium petitum per uos, huius <te) esse iniquitatis auctorem; conspectus etenim es aliud te cupientem implere, aliud protulisse. ad populum ingemescens dicit Susanna: angustiae mihi undique; si enim hoc egero, mors mihi erit. si autem non fecero, non effugiam manus uestras. melius est mihi non facienti incidere in manus uestras quam peccare in conspectu domini. et nos crimina mox ut uidissemus inposita a uobis, exstincturi eramus faces nostras, quoniam essemus ut estis uos tenebrae. quis Christianus non dicat melius esse sibi interfici a te praecursore antichristi, quam in uestras ire Arrianorum uel quorumlibet haereticorum tenebras? inpingi fecisti crimina non solum Athanasio, sed et nobis, cur noluerimus Christiani effici Arriani. non defuerunt singula quae possunt obici crimina singulis, quo nullus uideretur e nobis propter deum missus ad exilia, sed quod quasi pro criminibus nostris. cum sitis igitur uos rei tantorum criminum, quia non uobiscum habere deum iratum uoluerit Athanasius, dixistis eum reum esse mortis; hoc fecerunt et illi\' quibus in hoc scelere pares estis presbyteri. loquitur enim scriptura dicens: et factum est in die altero, ut conuenit plebs ad uirum eius Ioachim, uenerunt duo presbyteri pleni iniquae mentis aduersus Susannam. ut mortificarent eam. et dixerunt coram plebe: mittite ad Susannam filiam Chelchiam, quae est uxor Ioachim. et miserunt, et uenit ipsa et parentes eius et omnes cognati eius. Susanna autem erat tenera nimium et bonae formae. iniusti autem iusserunt reuelari eam (erat enim uelata), ut saturarentur forma eius. flebant autem omnes eius et ceteri qui uidebant eam. adsurgentes igitur duo presbyteri in media plebe posuerunt manus super caput eius, ipsa autem lacrimans aspexit in . caelum, quoniam erat cor eius confidens in domino. dixerunt autem presbyteri: ambulantibus nobis in uiridiario solis intrauit haec cum puellis. et dimisit puellas et clausit ostia uiridiarii, et uenit ad eam iuuenis qui erat absconditus et concubuit cum ea. nos autem cum essemus in angulo uiridiarii. uidentes iniquitatem adcurrimus ad eos et uidimus concurrentes eos. illum quidem non potuimus adprehendere quod fortior nobis esset et quod aperiens ostia prosilierit, hanc autem adprehensam interrogauimus, quis esset iuuenis, et noluit nobis dicere. haec contestamur. et credidit eis omnis synagoga ut presbyteris plebis et iudicibus, et damnauerunt ut moreretur.

Considera penitus, Constanti, maledictas adinuentiones uestras Arrianorum, si non talia sunt quae egeritis uos interim circa Athanasium, qualia et illi egerint circa Susannam. quis

etenim non credidisset tibi imperatori dicenti: sacrilegium fecit Athanasius ? sed in eo quia tu detestabilior fuisti ab illis conperditis tuis pseudopresbyteris, tibi non est fides habita a nobis: dicebatur etenim tibi, quia absens damnari non posset. illi etenim presbyteri in praesentem dixerunt allegationes criminosas et omnis synagoga in praesentem dedit sententiam; tu contra ad accusationem haereticorum quando inauditum et absentem damnari cogebas catholicum, utique iam uideri coeperat scenae tuae machina. sed iam accipe quid praestitum sit Susannae pudicae ab innocentium defensore, ab oppressorum uindiee. accipe quae referat Danihel liber de uindicta Susannae. exclamauit autem Susanna uoce magna et dixit: deus aeternus, qui occultorum cognitor es, qui scis omnia ante generationem eorum, tu scis quoniam falsum testimonium aduersum me dixerunt; et ecce morior quae nihil feci horum, quae hi maligni finxerunt aduersum me. et exaudiuit dominus uocem eius. et cum duceretur ut periret, excitauit deus spiritum sanctum pueri adolescentis, cui nomen erat Danihel, et exclamauit uoce magna: mundus ego a sanguine huius. et conuersa est omnis plebs ad eum, et dixerunt: quis est iste sermo quem tu locutus es? at ille stans in medio eorum dixit: sic, stulti Israel, non interrogantes neque uerum cognoscentes damnastis filiam Israel; redite in iudicium; falsum enim testimonium aduersum eam dixerunt. sic etiam nunc exclamante Athanasio ad deum omnes famulos suos deus fecit pro ueritate exsurgere contra uos aduersarios suos. haec cultoribus suis praestitit quae tunc Danihelo deuotissimo suo, quo possemus te falsum esse testem intellegere, te unum esse de uiperarum progenie, te falsa haec cum consacrilegis tuis poetasse. redeunt ad iustum iudicandum iudicium iam cuncti inter haec te torquenti mortis sententiam, etiam illi, quos inscios sua calliditate per te dominator animae tuae diabolus circumscripserat. non enim esse potest praeter coarrianos tuos qui non uelit Athanasio uindicari innocentiam a deo, qui non faueat innocentiae Athanasii, sicut et nunc Susannae, posteaquam constitit illam falso crimine petitam, pudicam ab impudicis, castam ab adulteris, dei ancillam a seruis diaboli. ita a uobis serpentinis filiis satanae pulsatus est status innocentis deo fideliter seruientis; sed estis prostrati. iacent enim omnia uenena uestra uirtute dei mortifioata, siquidem omnis anima Christiana sit exorans deum, ut sicut Susannam dignetur Athanasium falso eripere crimine, eripere a gladio tuo carnificis, a tua saeuitia homicidae, interea iterum atque iterum urgeo, ut uideas quaeuos Arrianos ceperit dementia, quae conprehenderit insania, ut auderetis haec machinari in innocentis necem, quando sciretis deum scire omnia priusquam fiant. sed non mirandum si haec circa Athanasium fuerit per te ac tuos constructa machina, quandoquidem non dubitaueris dicere de deo patre; non est uerus pater; non enim habet uerum filium. qui enim dicis ex nihilo esse filium dei, quid aliud dicis nisi quia non sit uerus pater? non, inquam, mirum, si in dei seruum Athanasium sic exsurrexeris, quando in eum, cuius est seruus Athanasius, mittere non dubitaris funestas tuas manus. nec enim latro, qui domino domus non pepercerit, poterit eius parcere resistenti sibi familiae. \'

Sed iam redeamus ad illud quod nos facere praecipiebas. dixisti: damnate Athanasium. quid interuenerat, ut non facie ad faciem illum uidissemus ? quid factum fuerat, ut non omnem cardinem rei fuissem perscrutatus? cur idoneis testibus non es passus eundem su-

perari? numquid uel hos sanctissimus Danihel, quin immo per Danihelem spiritus sanctus inauditos damnauit? legimus etenim gloriosum Danihel dixisse ad populum: separate eos ab alterutro. et uocauit unum ex illis et dixit ad illum: inueterate dierum malorum, nunc aduenere peccata tua quae ante faciebas, iudicans iudicia iniusta, et innocentes quidem damnabas, nocentes autem dimittebas, dicente domino: innocentem et iustum non occides. nunc tamen hanc si uidisti, dic sub qua arbore uidisti eos tractantes? et dixit: sub lentisco. dixit autem Danihel: recte mentitus es in caput tuum; iam enim angelus domini accipiens praeceptum a deo secabit te medium. et cum remouisset illum, iussit admoueri alterum et dixit ad eum : semen Chanaan et non Iuda, species seduxit te et concupiscentia euertit cor tuum; sic faciebatis filiabus Israel, et illae quidem timentes concumbebant uobiscum. sed non sustinuit filia Iuda iniustitiam uestram. nunc autem dic mihi, sub qua arbore conprehendisti eos inuicem tractantes ? respondit: sub ilice, dixit autem illi Danihel: recte mentitus es et tu in caput tuum; manet etenim angelus dei gladium habens ad secandum te medium, ut uos perdat. et exclamauit omnis synagoga uoce magna et benedixit deum, qui saluos facit sperantes in eum. et surrexerunt aduersus duos presbyteros, quoniam conprobauerat eos Danihel ex ore ipsorum falsos testes, et fecerunt illis quemadmodum ipsi male proximo facere uoluerunt secundum legem Moysi et occiderunt, et saluus factus est sanguis innocentis in illo die.

Quid respondere, Constanti, inprudentia tua potest ad haec? conspicis nec reos tanti sceleris passim damnatos nisi omnibus diligentissime discussis, et tu in eum quem innocentem sciebas iubere non dubitasti, darent dei sacerdotes mortis sententiam? quid audituri si fecissemus? nempe haec quae illi libidinis scopuli pseudopresbyteri falsi testes audiunt: inueterate dierum malorum, nunc aduenerunt peccata tua quae ante faciebas, iudicans iudicia iniusta, et innocentes quidem damnabas, nocentes autem dimittebas, dicente domino: innocentem et iustum non occides. haec nonne iure meritoque audire mereremur, qui a te sentina Arriani dogmatis aut fuissemus inlecti aut territi ad innocentis damnationem? et idcirco in te haec omnia mala uenerunt. tu cum tuis auditurus quae illi per Danihel audierunt, siue quia falsi criminis obiecti reus sis, siue quia ad innocentis necem omnem chorum inuitaris episcoporum, et quia uolueris omnem dei populum haeresem suscipere tuam, audies et quidem grauius, quia tua sint grauiora facinora, quippe qui dei religionis destructor extiteris, qui ingentem multitudinem Christianos se dicentium interemeris, qui haeresim uestram Arrianam introduxeris in ecclesiam, qui catholicam damnaueris fidem, qui deum patrem negaueris uerum patrem, qui unicum eius filium dixeris non esse uerum filium, spiritum quoque sanctum paracletum adseueraueris non esse uerum dei spiritum. cum te contra et contra omnes dei inimicos clamet sanctae ecclesiae fides credere se in deum uerum patrem innatum et in unicum filium eius natum ex innato et uero patre, hoc est de substantia patris, deum de deo, lumen de lumine deum uerum de deo uero, natum non factum, unius substantias cum patre, quod graece dicunt homousion, per quem omnia facta sunt et sine quo factum est nihil, et in spiritum paraclitum uerum dei spiritum. tibi ergo falso testi, spiritali adultero, homicidae sacrilego digne grauiora dicentur, digne qui tantis ac talibus criminibus maior sis illis pseudopresbyteris Susannae

inimicis. si enim illis dicitur mentientibus: recte mentitus es in caput tuum; iam etenim angelus domini accipiens praeceptum a deo secabit te medium, et : recte mentitus es in caput tuum; manens est angelus dei gladium habens ad secandum te medium, ut uas perdat, quanto magis, nisi tibi prospexeris, ad te talia dicentur! esse scriptum: beati qui audiunt uerbum dei et custodiunt, exciderat cordi illi tuo errorum contecto tenebris. ut iuberes damnari innocentem ? nisi fallor etenim omni in loco lex sacra innocentem et iustum non conde????dum loquitur. et idcirco qui haec fieri contra dei mandasti praeceptum, unum te habemus ei illis quos dominus percutit in euangelio: uae uobis, scribae et Pkarisaei, quia monumenta estis quae non parent, et homines nesciunt ambulantes super ea. nesciebant quidem illi, quos ad te sacrilegum inlexist I amandum, qui per conatus tuos non considerauerant te esse monumentum omnibus inmunditiis plenum; arbitrabantur hominem. ceterum nos, statim ut coepisti episcopis inponere necessi. tatem damnandi absentem, ilico diximus te iniustitiae eultorem iustitiae uero esse persecutorem. item cum te urgueremus legati nos beatae ecclesiae sectam damnandam Arrii et illam magis dixisti esse catholicam, praenuntiauimus te antichrist fuisse praecursorem.

Cum persequi Christianos dignaris, cum interficis, similem te, Constanti, illorum facis, ad quos dominus dicit: uae uobis qui aedificatis monumenta prophetarum, patres autem uestri occiderunt illos. ergo testimonium perhibetis, non consentientes operibus patrum uestrorum, quoniam illi quidem occiderunt eos, uos autem aedifieastis sepulcra eorum? idce mitto prophetas et apostolos, et ex illis occident et persequentur, ut inquiratur sanguis omnis prophetarum qui effusus est a constitutione mundi usque ad generationem istam, a sanguine Abel usque ad sanguinem Zachariae, qui periit inter altare et aedem. ita dico uobis: requiretur ab hac generatione. esse ex illis hinc intellegeris, quod enim, cum sis memorias martyrum beatorum instaurans, tamen seruorum unioi filii dei cruorem fundas. redi, Constanti, ad domum dei, esto christianus, ne inuentus foris ecclesia sis semper ut es hodie inter illos quos percuties dicit dominus: contendite intrare per angustum ostium, quia dico uobis: multi quaerunt et non poterunt. cum exsurrexerit pater familias et cluserit ostium et incipietis foris stare et pulsare dicentes: domine, domine, aperi nobis. et respondens dicet: nescio uos unde sitis. tunc incipietis dicere: manducauimus coram te et bibimus, et in plateis nostris docuisti. et dicet uobis: nescio unde estis, discedite a me, omnes operarii iniquitatis. ibi erit fletus et stridor dentium. cum uideritis Abraham Isaac et Iacob et omnes prophetas introeuntes in regnum dei uos autem expelli foras. noli ita te perosum habere, ut te sinas haec audire inter illos, maxime cum uideas te nequiorem fuisse quam cui digne dicatur: discede a me, operarius iniquitatis. eris, Constanti, si in hac maliuolentia tua manere uolueris, inter illum populum carnalem, cui dicitur: Hierusalem, Hierusalem, quae occidis prophetas et lapidas eos qui mittuntur ad te; eris, inquam, inter illos, quia sic sis persecutor eorum qui te hortentur promereri deum, sicut illi fuerint persecuti prophetas atque apostolos,

Iterum urget defensio ueritatis quaeri a te, cur absentem damnari praeceperis. dic, quaeso, bene an male id fieri imperaris? si dixeris bene, credo te ad beati Pauli confugere factum, quod enim Corinthiis scripserit iam se illum punisse peccatorem quem conperisset grauiter

deliquisse. uideamus nunc, si tu, belua, membra et corpus tantum habeas hominis, animum uero ferinum, si ita egeris ut egit apostolus, si tali ordine rem celebraueris quo ille qui dixit: sic. omnino auditur inter uos fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. et uos inflati estis et non potius luctum habuistis, ut tolleretur e medio uestrum qui hoc opus fecit. ego quidem sicut absens corpore, praesens autem spiritu W. iudicaui ut praesens eum, qui W; operatus est, in nomine domini Iesu, ??ngregatis uobis et spiritu meo cum uirtute domini nostri Iesu Christi, tradere huiusmodi hominem satanae in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die domini nostri Iesu Christi. dicis, credo: et ego idcirco uobis mandaueram damnare absentem, quia damnauerat et apostolus. primo omnium beato apostolo ca??olici nuntiauerant hi, quos norat fideles, quos deo probauerat deuotos, et testem sciebat esse omnem Corinthiorum sanctam ecclesiam. tu contra, tenebra, te atque consaerilegis tuis accusantibus deo odibilibus haereticis nos dignabaris urgere ad absentis damnationem. deinde cum apostolum audis dicere: congregatis uobis et spiritu meo cum uirtute domini Iesu, tradere huiusmodi hominem satanae in interitum carnis, tu, tenebra, cur nobis dicentibus: ad ipsum nos nostris inpendiis pergem-us, in plebe cui diuinitus constitutus est eundem audiemus, tantum da catholicos accusatores secundum sacrae legis mandatum, cur detrectasti? cur, tamquam gladiatores non episcopi essemus, tantum iuxta uota tua quo possemus interficere eum, cuius tu olim sitiebas cruorem, operam dabas? interea sic te infelicem traditum satanae pro homicidiis proque sacrilegio tuo debes scire, ut ille qui in illo reatu apud Corinthios inuentus est. neque enim ista tua quae gesseris ac geris minora sunt funera, ut, si se illum tradidisse ore beati apostoli loquitur spiritus sanctus satanae in interitum, et te, mox ut tam grauia commisisti crimina, non tradiderit. si enim non ita esset, meminisses profecto dixisse apostolum: pretio empti estis, nolite fieri serui hominum; numquam cogere dei ausus fuisses sacerdotes ad inauditum damnandum. qui enim pretio emptus sum, quia liberatus a lege peccati seruus fuerim factus iustitiae, iam uiuenti mihi in lege iustitiae inponi onus non debuerat a te, ut seruus iterum efficerer iniquitatis atque iniustitiae. inpositum itaque est onus a te, quia traditus fueris satanae in interitum propter homicidia atque sacrilegium. si non fuisses traditus satanae, retineres Timotheo scripsisse apostolum: scimus autem. quoniam bona est lex, si quis ea legitime utatur, sciens hoc quia iusto lex non est posita, iniustis autem et non oboedientibus et impiis et peccatoribus et scelerat-is et profanis, parricidis et matricidis, inpudicis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, periuris et si quid aliud sanae doctrinae aduersatur quae secundum euangelium est gloriae beati dei quod creditum est mihi. si non es traditus, ex quo filium dei negasti, in interitum satanae, quomodo praeteriens tanta quae te cohibere a tanto potuerant scelere ad haec gerenda exilire dignatus es, quae possint cuncta tollere haec quae noscantur sanae esse doctrinae?

Haec qui sis faciens, quae sanae aduersentur doctrinae, qui proscribas, torqueas, deportes, mittas in carcerem interficiasque, dic obsecro, si sis dissimilis ab Herode illo rege, cuius carnificinam describens ita loquitur sacra scriptura: eodem in tempore remisit Herodes rex manus, ut noceret quosdam de ecclesia. occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio, et cum uidisset quod placeret hoc Iudaeis, addit ut comprehenderet Petrum. erant autem dies

asymorum. hunc cum adprehendisset, misit in carcerem traditum quattuor quaternionibus militum custodiendum, uolens post pascha producere eum plebi. Petrus uero custodiebatur in carcere. oratio ergo instantissime fiebat ad dominum pro eo ab ecclesia. et cum futurum esset ut eum Herodes produceret, illa nocte Petrus dormiebat inter milites alligatus catenis duabus, et custodes ante ostium, et custodiebant carcerem. et ecce angelus domini adstitit, et lux ab eo refulsit in illo loco; conpungens autem latus Petri suscitauit eum dicens: surge uelociter. et surrexit, et ceciderunt catenae de manibus eius, et infra: et cum transisset primos et secundos custodes, uenit ad portam ferream quae ducit in ciuitatem, quae a se aperta est eis. et cum exissent, processerunt uicum unum et continuo discessit ab eo angelus. et Petrus in se conuersus ait: nunc scio quia uere misit dominus angelum suum et eripuit me de manibus Herodis et de omni exspectatione plebis Iudaeorum. facta autem die turbatio erat inter milites, quidnam Petrus factus esset. Herodes autem cum requisisset eum et non inuenisset, interrogatos custodes iussit duci. similem te illi in omnibus uidemus sine in crudelitate siue in sacrilegio; ut enim ille Iacobum beatum apostolum interfecit, ita et tu ingentem multitudinem credentium, sicuti credidit Iacobus apostolus, interfecisti; ut ille in Iacobum apostolum dei unicum persequebatur filium, ita et tu et in illos quos iam interemisti et in nos persequeris. iterum te et instruimus et hortamur. ut redeas ad dei ecclesiam desinasque iam persequi Athanasium uel nos facientes contra tuam haeresim, ne istius Herodis exempto disperire incipias, cuius interitum loquitur sacra scriptura dicens: descendit a Iudaea Caesaream ibique mansit. erat autem infestus Tyriis et Sidoniensibus. et unanimes uenerunt ad eum et persuaso Blasto, qui erat a cubiculo regis, postulabant pacem, eo quod regiones eorum de regia (alerentur. statuto autem die Herodes uestitus ueste regali sedit pro tribunali et concionabatur ad eos. populus autem clamabat: dei uoces et non hominis. confestim autem percussit eum angelus domini, quia non dedit honorem deo, et uermibus scatens expirauit. ignorabas tu, qui te legis peritum uis uideri, dixisse Ioannem beatum apostolum, ut diceres damnate innocentem: ex hoc intellegimus quoniam cognouimus eum, si mandata eius seruemus. qui autem dicit: quoniam cognoui eum, et mandata eius non custodit, mendax est, et in hoc ueritas non est. qui autem seruauerint eius uerbum, uere ab eis caritas dei consummata est. tu fieri »raėcipis contra dei mandatum; contra apostolus dicit, quia qui non custodierit praecepta eius nec quidem cognouerit eum, quia, inquit, si dicat: cognoui eum, et mandata eius non custodit, mendax est, et in eo ueritas non est. uis nos <es)se mendaces, uis homicidas inueniri ad hoc sine dubio, ne Christiani esse reperiamur. neque enim mendaces neque homicidae sunt Christiani. apostolus dicit: qui seruauerint eius uerbum, uere consummata est caritas dei apud illos; et apostata praecursor antichristi dicis: quicumque non custodit mandata illius uiuet. adhuc, qui dicit se in lumine esse, inquit, et fratrem suum odit, in tenebris est usque adhuc. qui autem amat fratrem suum, in lumine permanet, et scandalum non est in eo. qui autem odit fratrem suum, in tenebris ambulat et nescit quo eat, quoniam tenebrae obscurauerunt cor eius. quid a te tenebroso poterit dici ad haec? cur in tenebras constitutos in lumine <urgues): odite mecum et uos eum quem ego iniuste odi, estote conparticipes insaniae meae, estote ut ego etiam uos homicidae. deinde si dicit, quia qui odit fratrem suum in tenebris ambulat, ut nesciens sit quo pergat, uidelicet quia tenebrae uiolentiae oculos eius excae-

cauerunt, quid si interfecerit quis fratrem suum? quid si homicida fuerit? sed tibi nihil uidetur homicidae <crimen), qui tantorum dei seruorum inueniris fudisse sanguinem. audes haec dei iubere sacerdotibus facere quae soli sunt placita patri uestro diabolo et uobis Arrianis filiis eius.

Hortatur item sanctissimus apostolus, ut iustitiae iter tenentes in perpetuam mereamur constitui requiem; ettuuir sapientissimus conpellis nos ad aeternos uenire tecum cruciatus. \\ \' filii, nemo uos fallat. qui facit iustitiam iustus est; qui autem facit peccatum a diabolo est, quoniam origine diabolus peccat. ad hoc enim declaratus est filius dei, ut solueret opera diaboli. igitur cum dicatur ab apostolo quia sit peccatum a diabolo. et tu conpellas nos crimina capitalia committere, quid te aliud possum dicere nisi procuratorem diaboli? eum quem uideam ita eius diligere causas, ita eius colere rem, ut cunctos nos in eius cupias inueniri parte. unde etenim omnem dei cultorem conpellis ad ipsum facere transitum, nisi quia delegeris fauere parti eiusdem? audis dicere beatum apostolum: idcirco declaratus est filius dei, ut solueret opera diaboli; et tu sis urgens dei cultores opus consummare diaboli. cum haec agis, nonne uideris inpugnatorem te constituisse eius qui soluerit operam diabolo? sed non mirandum si elegeris, ut quae dissoluit unicus filius dei haec possint reaedificari per te diaboli satellitem, quandoquidem nec ipsum negare dubitaueris, qui opus diaboli destruxerit. hinc tibi est pro nihilo cruorem fundere innocentis, quia iam innocentium amatorem et suorum cultorum defensorem negans contuleris temet ad eum, ad quem se contulerit Scarioth Iudas. si itaque negare non potes quia opus sit diaboli uiri iusti fundere sanguinem, utique est clarum te diaboli operam fecisse et nos ut \' faceremus hortatum. adhuc loquitur Iohannes deo amantissimus. ut fraterna inuiolata I teneatur caritas, dicens: ex hoc apparent filii dei et filii diaboli. omnis qui non est iustus non est ex deo et qui non amat fratrem suum, quoniam haec est repromissio quam audistis ab initio, ut amemus alterutrum; et non sicut Cain ex maligno fuit et interfecit fratrem suum. et propter quid inter fecit eum? quoniam opera ipsius maligna fuerunt, fratris autem sui iusta. nolite mirari, fratres, si odit nos saeculum. nos scimus quoniam transitum fecimus a, . morte ad uitam, quoniam amamus fratres; qui autum. non amat manet in mortem. omnis qui odit fratrem suum homcida est; et scitis quia omnis homicida non habet uitam aeternam in se manentem. cum itaque omnis qui odire inuenitur fratrem filius dicatur diaboli, homicida, Cain denique fratricidae comparetur, in mortem manere designetur, cur me hoc opus implere compellebas, quod me ut Cain fecisset fratricidam etfilium diaboli, quod me in mortem perpetuam fecisset manere? cum iam uideas me transitum fecisse de morte ad uitam, cum inter eos quos filios appellare dignatus est me iam constituerit deus, quam ob causam me Cain fieri uoluisti, tenebras etiam et filium diaboli? in quo te laesi, in quibus rebus extiti aduersarius salutis tuae, ut mihi desideraris ita esse nocitum? cur haec iteramus nisi ut aliquando intellegere possis, quod enim quidnam sit bonum sis ignorans? si enim scires, numquam et ipse tantum admisisses facinus et nos perpetrari urgeres. dicas inter haec precor, quamobrem persequeris dei domus antistitem? dicit enim apostolus, quia qui odit fratrem suum homicida est. si non uis habere homicidae nomen, cur odis , fratrem tuum ? proba odio dignum Athanasium, quid malorum operatus sit manifesta, ut sit odiri dignus

etiam ab . omnibus nobis. profecto non dabis opus commissum aliquod iniustum quod eum faciat odiosum. cum haec ita sint, necesse est te idcirco odisse illum, quia opus tuum sit malignum, Athanasii uero iustum. propterea etenim uis interficere eum, quod non fuerit te. sceleratum facinorosum atque sacrilegum imitatus. constat haec ita esse. cum enim gloriosus apostolus Cain et Abel introducit comparationem, tu mihi esse uideris Cain, Athanasius uero Abel, ex hoc apparent filii, dicens, dei et filii diaboli. omnes qui non est iustus non est ex deo et . qui non amat fratrem suum, quoniam haec repromissio quam audistis ab origine ut amemus alterutrum et non sicut Cain ex maligno fuit, et interfecit fratrem suum. et propter quid interfecit eum? quoniam opera illius maligna fuerunt, fratris autem sui iusta.

Nec debes dubitare opera tua esse maligna, Athanasii nero iusta. tu etenim es homicida, religionis dei destructor, unici filii dei negator, apostolicae fidei expugnator, idololatriae Arrianae fundator; contra Athanasius est in timore dei ite permanens, ut nihil commisisse, quantum uideri potest, inueniatur quod eum possit a deo dilectissimis separare. cum haec ita sint, hortamur diligas te in Athanasio. retines scriptum: diliges proximum tuum tamquam te ipsum et qui diligit proximum legem impleuit. ut etenim te in ipso odis, ignorans quia malum sit iustum odire iniuste, ita te in eo incipies amare, si haec tua maliuolentia fuerit conuersa in beniuolentiam. tunc poteris eripi e tenebris, in quibus te dicit beatus apostolus mansitare. nolite enim, inquit, mirari, fratres, si odit nos saeculum. nos scimus quoniam transitum fecimus a morte ad uitam, quoniam amamus fratres. qui autem non amat manet in morte. omnis qui odit fratrem suum homicida est et scitis quia omnis homicida non habet uitam in se manentem. nec audeas iam dicere: damnate innocentem, homo non habens in te uitam manentem, homo qui necdum feceris transitum de morte ad uitam. si enim fecisses, hoc est si in unicum dei filiun sicut nos credidisses, nec homicida esse delegisses, ne uidelicet inciperes iterum regredi ad mortem. duplici igitar modo constitutus sine spe uitae dignatus es imperare de sacerdotibus interficere innocentem. sed fortassis temptes dicere: amo amantes deum et odio habeo odientes eum. sed haec de Athanasio non poteris dicere, quoniam quidem magis constet te odire deum, quia et dereliqueris illum et transitum feceris ad idololatriam. itaque, quia nullam culpam persequeris in dei sacerdote, sed solam iustitiam, sed solam dei religionem, superest ut adhuc uideas nos quos hortabaris innocentes interficere quales esse iusserit circa conseruos nostros iste beatus apostolus Iohannes: ille propter nos animam suam posuit, et nos debemus pro fratribus animas nostras ponere. ab apostolo iubeor animam ponere pro fratre, et a te antichristi mancipio praecipitur mihi fratrem interimere. et iterum, fiduciam, inquit, habeamus ad deum, et quicquid petierimus accipiemus ab eo, quoniam mandata custodimus, et quae ei placent ante conspectum eius faciamus in nomine filii ipsius Iesu. Christi et amemus nos inuicem, sicut dedit mandatum nobis. sed quomodo potero audiri ab eo in omni obsecratione, qui sim non seruans mandatum eius? ut enim diligam fratrem meum mihi mandauit, non ut interimam. et infra: carissimi, amemus nos alterutrum, quoniam caritas ex deo est. et iterum: quicumque non diligit fratrem non nouit deum, quoniam deus caritas est. ex hoc declarata est caritas dei in nobis, quoniam filium suum misit deus unicum in saeculum, ut uiuamus per eum. in hoc est caritas, non quod nos amauerimus deum, sed quod ipse

amauerit nos et miserit filium suum expiatorem peccatorum nostrorum. carissimi, si ergo sic deus amauit nos, et nos debemus alterutrum amare. et iterum: si quis dicit quia diligit deum et fratrem suum odit, mendax est. qui autem fratrem suum non amat, deum quem non uidit non potest amare. et iterum: hoc mandatum habemus ab ipso, ut qui amat deum amet et fratrem suum. et iterum: ex hoc intellegimus, quoniam amamus filios dei, quando deum amamus et mandata ipsius facimus. haec est enim caritas dei, et mandata ipsius grauia non sunt.

Haec conspice pauca de multis, et inuenies ad quas nos traxeris tenebras, tu homo tenebrarum. ex hoc intellegimus, dicit, quoniam amamus filios dei, quoniam deum amamus mandata ipsius facimus. haec est enim caritas dei ut mandata ipsius custodiamus; et tu me dignaris inpellere ad haec mandata dissipanda, alia contra ipsa quae per te instinctu diaboli prolata sunt instituere. quomodo inueniri potero deum amans qui eius mandatorum aduersarius per te factus inueniar?I quibus ex factis quis mihi esse uideris nisi unus ei illis zizaniis destinatis igni? de quibus dominus, sicut ergo, dicit, colliguntur sisania et igni conburuntur, sic erit in consummatione saeculi.. mittet filius hominis angelos suos, et congregabunt de regno eius omnia scandala et eos qui faciunt iniquitatem, et mittent eos in camino ignis; ibi erit fletus et stridor dentium, tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris sui. conspicis quia, si te haeretico satis agente damnarem innocentem, tecum essem futurus in gehennam. neque enim possemus consequi dei regnum, in quo possemus fulgere tamquam sol, si aut homicidium fuissemus perpetrati aut apostolicam uiolaremus fidem. gaude adhuc te in his degere malis, noli cognoscere quae geras mala, et inuenies sine dubio te I esse inter malignos illos quos designat ad ignem uentoros dominus dicens: exient angeli et separabunt malos a iustorum* conuersatione, et mittent illos in caminum ignis; ibi erit . fletus et stridor dentium. dignaris pro nihilo habere persequi seruos unici filii dei, tu membrum diaboli, qui fueras arbitratus quod omnem posses perducere ad scandalum sanctam ecclesiam. sed conspice quae tibi atque omnibus consacrilegis tuis promittat deus: qui acceperit unum puerum talem in nomine meo me accipit; qui autem scandalisauerit unum de pusillis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius et mergatur in profundum maris. uae autem huic mundo ab scandalis. necesse est enim uenire scandala, uerumtamen uae homini illi per quem scandalum uenit. quod si manus tua uel pes tuus scandalizat te, abscinde eum et proice abs te, et infra: uidete ne contemnatis unum ex his pusillis; dico enim uobis, quod angeli eorum in caelis semper uident faciem patris mei qui in caelis est. igitur qui non solum sis spernens credentes in eius maiestatem diuinam, sed et es interficiens, quas erit merces repraesentaturus tibi iste quem negas, qui tibi expedire dixerit, si molam asinariam suspenderes collo tuo et in profundum maris fuisses praecipitatus, quam unum ex credentibus in eum perduxisses ad scandalum, quam unum contempsisses ex illis qui sint regnum possessuri caelorum? quae erit repraesentaturus tibi qui ea de causa eius sanctae ecclesiae ex membris scindi merueris, quia sis per quem scandala diabolus inmiserit nostris diebus in dei populum? qui licet concitaris scandala, tamen deceperis eos tantum qui te nesciuerint iam sic aruisse, ut riuus praecisus a fonte, ut fractus ramus ex arbore; ceterum qui te extra ecclesiam cognoscimus positum, qui hostem unici

filii dei cernimus, scientes te mortuum conatus tuos deo iuuante subter pedes nostros esse conspicimus. scimus etenim mortuum uiuis dominari non posse. sed quid dicis uiuere te in Christo P unde probare es potens, cum eum sis negans? uiuere etenim non possunt nisi qui illum fateantur uerum deum esse, uerum dei filium. unde es uiuens, cum nos idcirco persequaris, quia eius esse nos fateamur seruos?

Aut numquid ob aliam nos persequeris causam? numquid fortassis inuenisti nos in te deliquisse et idcirco in nos tam infestus es? nos in te peccasse nosmet non retinemus. quomodo etenim in te peccasse nos probari poterit, cum te de morte uenire ad uitam urgeamus? et tamen si sentis nos in te deliquisse, accipe quae te circa nos facere iusserit dominus dicens: quod si peccauerit in te frater tuus, uade et corripe eum inter te et ipsum solum ; et si audierit, lucratus eris fratrem tuum; si autem non te audierit, adhibe tecum adhuc unum uel duos, ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum. quod si non audierit eos, dic ecclesiae; si autem ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam ethnicus et publicanus. cum haec non feceris quae praeceperit dominus fieri, cum non solum tu in(ter) te et nos non monueris, quibus praesentibus Athanasium unum e nobis conuinceres reum fuisse, sed coegeris eum inauditum a nobis damnari consacerdotibus suis, cum ei audientiam abstuleris, quomodo nos tu iuste poteris incusare, quod enim deliquerimus in te, nihil horum mandatorum domini cum impleueris? cur nos tam infeste persequeris, cum magis tu sis reus praeuaricationis, qui minime circa nos prout tibi dedit mandata dei unicus filius egeris, sed qui prout placuerit inimico nostro diabolo cuncta gesseris? illius etenim est huiusmodi consilium, illius talis uoluntas, ut inauditus damnetur, ut absens interficiatur, ut innocentis cruor fundatur; cum non, inquam, rem egeris eo modo quo iusserit te agere dominus, fuisti ausus perferre ad beatam ecclesiam, fuisti ausus dicere: peccauit Athanasius et debet ab omnibus eius condemnari communio. sed quid dicere temptabis? in deum deliquerit; et ecce inueniri non potest quod in deum deliquerit, si quidem neque tu neque consacrilegi tui filii meretricis haeresis Arrianae possitis testes admitti contra! catholicum episcopum. dominus etenim loquebatur de tribus catholicis testibus, de seruis maiestatis suae, ut illis crederet beata ecclesia, non nobis profanis, ex adulterio de meretrice natis. ceterum si non ita acceperimus domini istud praeceptum, poterunt et Saturni atque omnium idolorum cultores admitti contra dei domesticos testes, poterunt et comblasphemi tui a deo derelicti, sine lumine ut tu es positi Iudaei. si enim uos haeretici et quidem omnium sectarum admittendi estis testes contra Christianos, debent et ethnici et Iudaei, siquidem siue Iudaei siue ethnici siue uos haeretici positi extra domini ecclesiam sitis sine deo, ut tunc illi cuncti qui non fuerint in arca sanctissimi Noe. ut enim illi positi extra arcam saluari non potuerunt, ita nec uos, sed sic sitis interituri, nisi credentes in unicum dei filium eius in sancta ecclesia fueritis commanentes nobiscum. si igitur testes neque tu neque comblasphemi tui esse potestis, quomodo fecisti, insulsissime rex, damnari et quidem a consacerdotibus suis totius uirum innocentiae? addo illud, quia iam illum accusaueratis fuisse homicidam apud Serdicam in synodo catholicorum, et probare minime ualuerit iniquitas uestra. addo quod tu ipse ad ecclesiam Alexandrinorum dederis litteras adstruens illum uirum iustum, episcopum catholicum. ad ultimum, tametsi peccasset, Athanasius fuerat pellendus a populo sibi com-

misso, et quidem ut ille populus alium e corpore suo [dignum peteret sibi fieri episcopum; non tamen fuerat gladio per te imperatorem petendus. at cum tu loco innocentis, in quem nihil ueri constitueris, loco catholici miseris consacrilegum tuum Georgium et nolentibus eius maculari sacrilegio tantas contumelias tantasque intuleris poenas, ut plurimos proscripseris, relegaueris in exiliis in metallis, quam plurimos etiam interfeceris et hodieque non desinas ea facere blasphemiam tuam, quae est et Georgii, suscipere nolentibus, quae irati hostes inmanissimi barbari uix faciant, quomodo te arbitraris posse intellegi Christianum, qui et feris saeuissimis uidearis esse ferocior et beluis omnibus inmanior ? fuisti ausus dicere Athanasium percutiendum, non conspiciens tunc uos Arrianos esse punitos et quidem dei uirtute, quando idololatriam introducere estis meditati in domini ecclesiam.

Sed adhuc dicas fortassis: deliquit in me Athanasius . ut omittam quia et in hoc mendax sis, non sciebas scriptum quid circa in te delinquentes agere te praeceperit dominus, ut sic gladio eum fuisses persecutus ? tunc accedens ad eum Petrus dixit ei: domine, si peccauerit in me frater meus, quotiens remittam ei? usque septies? dicit illi: non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. an erubescis audire Athanasium fratrem tuum ? si Christianum te profiteris, debes omnes Christianos fratres dicere et quidem non solum Athanasium, sed et eos quos uideris stipem petentes. omnes etenim in ecclesia domini constituti unum sumus ei, apud quem non sit acceptatio personarum. et tamen bene feceris, si nolis illum dici fratrem tuum; tu etenim filius pestilentiae cum sis et ille unus sit de filiis lucis, tu cum mancipium sis nostri inimici et ille sit seruus dei, est iniquissimum si dicaris frater hominis dei praecursor antichristi. si deliquisse illum in te in aliquo uideras, dimittendum ei fuerat ilico a te, ut tibi dimitteret crimina propria deus. nunc uero quia dimittere nequiuisti propter contumaciam atque maliuolentiam tuam, tibi. qui praeceptum domini inritum fecisti, accipe quae possint repraesentari: tunc accedens ad eum Petrus dixit: domine, si peccauerit in me frater meus, quotiens remittam ei ? usque septies? dicit illi: non dico tibi usque septies, sed septuagies septies. ideo simile est habitum regnum caelorum homini regi, qui uoluit rationem ponere cum semis suis. et cum coepisset rationem ponere, oblatus est ei unus qui debebat decem millia talenta. cum autem non haberet unde redderet, iussit eum dominus uenundari et uxorem eius et filios et omnia quae habebat et reddi debitum. procidens autem seruus ille orabat eum dicens : patientiam habe in me, et omnia reddam tibi, misertus autem dominus serui illius dimisit eum et debitum dimisit ei. egressus autem seruus ille inuenit unum ex conseruis suis qui debebat ei centum denarios, et tenens suffocabat eum dicens: redde quod debes. et procidens seruus ille rogabat eum dicens: patientiam habe in me, et reddam tibi. ille autem noluit, sed abiit et misit eum in carcerem, donec redderet debitum. uidentes autem conserui eius quae fiebant contristati sunt, et uenerunt et narrauerunt domino suo omnia quae facta erant. tunc uocauit eum dominus suus et ait illi: serue nequam, omne debitum remisi tibi, quia rogasti me; non oportuit te quoque misereri conseruo tuo, sicut et ego misertus sum tibi? et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus, quoad usque redderet uniuersum debitum. sic et uobis faciet pater meus qui in caelis est, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus uestris. quid respondes ad haec tu, cuius mentis oculi uidere minime potuerint haec quae

praeceperit fieri dominus? ubi ponis illud quod neque in te neque in deum deliquerit, sed sit sustinens persecutionem, cur apostolicam teneat fidem, cur nolit fieri ut tu es sacrilegus ? firmasti interficere ueritatis praedicatorem cupiens in eo te conlocari honore, in quo sunt illi quos in euangelio et prophetarum interfectores designat dominus et impias manus ad ipsum etiam porrecturos aperit dicens: homo erat paterfamilias qui plantauit uineam et sepem circumdedit et fodit in ea torcular et aedificauit turrem et locauit eam colonis, et peregre profectus est. cum tempus autem fructuum adpropinquasset, misit seruos suos ad colonos, ut acciperet de fructibus suis; et coloni adprehensis seruis unum ceciderunt, alium autem lapidauerunt, alium uero occiderunt. iterum misit ad illos seruos plures, et fecerunt eis similiter. nouissime autem misit illis filium suum unicum dicens: uerebuntur filium meum. coloni autem uidentes filium dixerunt inter se : hic est heres, uenite, occidamus illum, et habebimus hereditatem eius. et adprehensum eum occiderunt et eiecerunt extra uineam. cum ergo uenerit dominus uineae, quid faciet colonis illis ? dicunt illi: malos male perdet illos, uineam locabit aliis colonis, qui reddant ei fructum temporibus suis.

Ex his quia esse unus magno opere desideraris, et nos socios criminum tuorum suadebas fieri; neque enim alia sunt consilia tua ab illorum nefariis consiliis, qui inueniantur prophetas interemisse, qui denique in unicum dei filium impias porrexerint manus, maxime cum etiam passiones beatorum istorum missorum ad colonos ad nihilum sis redigens, adstruendo illos fuisse interfectos propter eum qui fuerit quando non fuerit, cum clament sacrae scripturae, quia unicus dei filius semper regnauerit ac sit regnans cum patre. unam habere deitatem aperiunt dominicae litterae patrem et unicum eius filium; et dicis eum, pro quo interfecti sunt prophetae gloriosi, factum esse ex nihilo. si enim tu quae dicis uera sunt, constat propter creaturam interfectos beatos prophetas. et ubi erit illud quod ingenti indignatione irascatur dominus in eos qui seruiant creaturae quam creatori? si pro creatura interfecti sunt beati prophetae, quomodo eos habet carissimos deus? quomodo, quia ipsorum uerbis non crediderunt Iudaei, sunt hodie dei inimici? unde dei Iudaei inimici? unde extra domini positi inueniuntur uineam? nisi quia prophetarum interemptores v extitissent, nisi quia aeternum deum aeterni dei filium praedicauerint prophetae, et illi comblasphemi tui non solum non crediderint prophetiae eorum, sed et eosdem interemerint. quid etenim persecutos fuisse arbitraris in prophetis Iudaeos nisi unicum dei filium, sicut et in apostolis atque martyribus? ex te saltem cognosce. uera esse quae dico, siquidem et tu quam in Athanasio nec non et in nobis dei uerum persequaris filium. cum haec ita sint, censueras nos iungendos interfectoribus prophetarum, iustorum sanguinis fusoribus, consacrilegis tuis, hoc est Iudaeis, ipsorum uidelicet quia sis imitator. nec enim alia de re Athanasium damnate dixisti, susciperemus etiam Arrii fidem mandasti, nisi ut et in effusione sanguinis iustorum et in negando unicum dei filium pares fuissemus Iudaeorum, quorum iam tu sis in omnibus particeps. si enim illi prophetas interemerunt, eos qui de aduentu loquebantur unici dei filii, et tu eos interficis qui sint credentes sicut crediderunt prophetae. sed quamdiu de his cum incredulo, cum proposuerim tibi manifestare unum te esse ex illis, ad quos dicit dominus: ideo dico uobis, quia auferetur a uobis regnum dei, et dabitur genti facienti fructum eius? neque enim tu in gente hac es, quae fructus inueniatur facere iustitiae,

ut non unus esse pronuntieris ex illis, quos pulsos esse a dei regno propter iustorum necem et incredulitatem suam audias. esse te aduerte haec gerendo inter illos, quorum nequitias aperiens dicit dominus: simile est regnum caelorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo et misit seruos suos ad inuitatos ad nuptias, et infra: et noluerunt uenire. iterum misit ad illos seruos dicens: dicite inuitatis: ecce prandium paraui meum; tauri mei et saginata occisa et omnia parata, uenite ad nuptias. illi autem neglexerunt et abierunt alii in uillam suam, alii uero ad negotiationem suam; reliqui uero tenuerunt seruos eius et contumelia adfectos occiderunt. ille rex cum audisset, iratus est et misit exercitum suum et perdidit homicidas illos et ciuitates eorum incendit. tunc ait seruis suis : nuptiae quidem paratae sunt, sed qui erant inuitati non fuerunt digni; ite ergo ad exitus uiarum et quoscumque inueneritis uocate ad nuptias. et egressi serui in uias congregauerunt quotquot inuenerunt malos et bonos, et impletae sunt nuptiae a discumbentibus. intrauit autem rex, ut uideret discumbentes, et uidit ibi hominem non uestitum ueste nuptiali et ait illi: amice, quomodo huc uenisti non habens uestimentum nuptiale? at ille obmutuit. tunc dixit rex ministris tollite eum pedibus et manibus et mittite eum in tenebras exteriores; ibi erit fletus et stridor dentium. quia itaque sine uestitu sis nuptiarum, Constanti, eris in perpetuum., nisi te conuerteris, talis qualis ille cui dicitur: amice, quomodo huc intrasti non habens uestem nuptialem ? sic uenturus in tenebras exteriores.

Nec dubites etenim te uenturum ad exteriores tenebras, quandoquidem iam totus in tenebras sis conuersus. illi etenim, qui iustorum fuderunt sanguiuem prophetarum, qui unicum dei negauerunt filium, et tenebrae et filii diaboli uocantur. quia haec sis et ipse agens, utique et tenebrarum et diaboli filius eris perseueraturus, nisi tibi consulueris. quomodo, dicis, consulere mihi potero? ut persequi nos desinas et fidem apostolicam suscipias; quae nisi feceris, ut es nunc. semper futurus inter illos ad quos dicitur: uae uobis, scribae et Pharisaei hypocritae, qui decimatis mentham et anethm et cyminum et reliquistis quae grauiora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem. haec oportuit facere et illa non omittere. duces caeci, liquantes culicem, camelum autem contraglutientes . si non tu haec digne audis cum illis, ubi est iustum iudicium quod procedit a te, qui iustum uirum, apostolicam cur sit praedicans fidem, nitaris interficere? ubi est iustam iudicium, qui eos sis omnibus uiribus imperii tui persequens. quos uideas neque damnare uelle inauditum neque fidem catholicam deserere, et eos sis diligens, quos cognoscas tecum et sanguinem innocentis fudisse et fidem euangelicam respuisse? quae est apud te et in te constituta misericordia, quae ut exhibeatur lex praecepit sancta? nempe illa quae torquet proscribit deportat mittit in carcerem deducit ad exilia conlocat in metalla, illa quae fami siti uerberibus nuditate necat, ad ultimum illa quae gladio punit. haec est, Constanti, tua misericordia quae non ueniat ex lege dei, sed ex praesumptione diaboli. indicium et misericordiam et fidem, haec, inquit, uos oportuit facere et illa non omittere. ubi est fides tua? qui fidem quam tenuerunt Abraham Isaac et Iacob beatissimi et cuncti prophetae apostoli ac martyres damnaueras et illam statueris suscipiendam a cunctis dei cultoribus, quam contra hanc catholicam fidem diabolus per magistrum uestrum Arrium uomuerit. quibus ex rebus esse intellegeris unus ex illis qui dinoscantur audire: uae uobis, scribae et Pharisaei hypocritae, qui deci-

matis mentham et et anethum et cyminum et reliquistis quae grauiora sunt legis iudicium et misericordiam et fidem. haec oportuit facere et illa non omittere. duces caeci, liquantes culicem et camelum traglutientes. aut negabis culicem te liquare et camelum transuorare, homo qui, cum stipem non solum rogatus sed et tribuens sis nonnumquam sponte, tamen, ut est saepe dictum, proscribas Christianos se confitentes, deportes, torqueas, postremo interficias; et idcirco esse te cum illis debes aduertere ad quos dicatur: uae uobis, scribae et Pharisaei hypocritae, quia similes estis sepulcris dealbatis, quae aforis parent hominibus speciosa, intus uero plena sunt ossibus mortuorum et omni spurcitia. sic et uos aforis quidem paretis hominibus iusti, intus uero pleni estis hypocrisi et iniquitate. es ex illis interfectoribus ad quos dicitur: serpentes, generamina uiperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennae ? ideo ecce mitto ad uos prophetas et sapientes et scribas, et ex illis occidetis et crucifigetis et persequemini de ciuitate in ciuitatem, ut ueniat ad uos omnis sanguis iustorum, qui effm est super terram, a sanguine Abel iusti usque ad sanguinem Zachariae filii Barachiae, quem occidistis inter templum et altare. amen uobis dico, uenient haec omnia super generationem istam.

Probaris actibus tuis ex illo genere te esse uipereo. inueniris etenim esse unus ex illis, ad quos haec quod perpetraturi essent dicebantur. aut si negas esse te ex illis qui audiunt ore domini: serpentes, generamina uiperarum, proba non te, sed Iudaeos destinasse militem ad Alexandriam, Iudae orum militem obsedisse fores dei domus, Iudaeorum militum ducem fuisse Syrianum. proba Iudaeos ingressos basilicam cam armis atque certum numerum interfecisse. si probare non pote quia constet te misisse ad dei inpugnandam religionem, rectis. sime dicimus te unum esse ex illis, ad quos dictum est: serpentes, generamina uiperarum, quomodo fugietis iudicium gehennae? non sine dubio fugies iudicium gehennae, sed ers semper illic ardens cum conserpentibus tuis, nisi tibi prospexeris. tunc, inquit, tradent uos in tribulationem et occident uos, et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum.et tunc scandalisabuntur multi et inuicem tradent et odio habe bunt inuicem. et multi pseudoprophetae exsurgent et seducent multos. et quoniam abundabit iniquitas, perfrigescet caritas multorum. si non mens tua sacrilega scit me propter unicum dei filium pati persecutionem a te, poteris non esse de illo genere, non esse in illorum sententia ad quos dicitur: serpentes, generamina uiperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennae? ideo ecce mitto ad uos prophetas et sapientes et scribas et a illis occidetis et crucifigetis et persequemini de ciuitate in ciuitatem. quae cum tu sis gerens hodie, negare non audebis te de uiperae esse progenie. interemisti enim multis in locis plurimos Christianorum, alios detines uinctos in carceribus, in ergastulis. etiam hinc poteris uidere te unum esse ex illis, ad quos dicitur: serpentes, genimina uiperarum, et infra: ecce ego mitto ad uos prophetas et sapientes et scribas, et ex illis occidetis, dum non eos dignaris execrari quos uideas per abundantem iniquitatem tuam recessisse ab apostolica fide illos quorum perfrixerit caritas, sed eos quos uideas permanere in eo statu fidei, in quo manentes beati prophetae apostoli atque martyres meruerunt aeternas dei consequi amicitias. non enim apud Alexandriam Achetam et Dydimam ex presbyteris execraris, qui noscantur ex Christianis facti Arriani, sed eos quos adhuc cognoscis stare nobiscum. aut si non ita est, cur nunc non execraris Dydimam

et Achetam, quos antea execrabaris? nisi quia tunc a te fuissent execrabiles habiti, quia essent adhuc scilicet Christiani, nunc uero sint tibi carissimi, quia uidelicet esse coeperunt, ut tu es apostata, blasphemi. sed iam credimus te post tantas probationes tibi exhibitas te unum esse ex illis, ad quos dicitur: serpentes, genimina uiperarum, quomodo fugietis a iudicio gehennae ? daturum te operam quo possis curare uulnera tibi per diabolum inflicta tam grauia, quia et homicida sis et sacrilegus; a quibus criminibus si te nolueris liberari, sanguis tuus requiratur a te, nos coram deo mundi futuri a sanguine tuo, qui tibi omnibus ueritatem patefecerimus modis. a te non solum tuus, sed et eorum requiretur sanguis, quos aut ad haeresem perduxisti suscipiendam aut ad innocentem inlexisti iugulandum,

Sed si dixeris: arbitrabar illorum catholicam fuisse fidem quos dicitis Arrianos, si in fidei nutasti causa, si quod ii qui credere se dicant in creaturam ignorasti quod sint haeretici, hi qui dicant deum non habere uerum filium, numquid etiam hoc ignorasti quia non sit iustum gladio persequi innocentem? numquid fugerat te dixisse dominum beato Petro: conuerte gladium tuum in loco suo. omnes enim qui accipiunt \' gladium gladio peri bunt ? quid interea, Constanti, acturus, qui tantam Christi dei unici filii seruorum interemeris multi-I tudinem? uides etenim eum quem in nos persequeris dicere quod omnes qui gladium accipiunt gladio sunt perituri, quid accepturus, qui nisi ueniam facinorum tuorum credens in eum quem negas fueris consecutus, toties merearis et quidem dei percuti gladio, quoties tu percusseris eius clementiae dicatos quis homo dei sacerdotibus inponendam dixisti necessitatem ad absentem percutiendum, ad inauditum puniendum, ad innocentis fundendum sanguinem? cur noluisti audiri Athanasium consacerdotem nostrum a nobis? cur sic more latronum occulte nos iugulare dei hominem uolueras? nisi quia sis ex illis, in quorum exprobrationem prolata sint haec: nemo ascendit in caelum nisi qui de caelo descendit, filius hominis qui est in . caelis. sicut enim Moyses exaltauit serpentem in deserto, sic oportet exaltari filium hominis, ut omnis qui credit in eum habeat uitam aeternam. sic enim deus mundum dilexit, ut filium suum unicum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed uitam aeternam habeat. non enim misit deus filium suum in mundum ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. ideo qui credit in eum non iudicatur; qui autem non credit in eum iam iudicatus est, quia non credidit i/l nomine unici filii dei. hoc est autem iudicium, quia lux uenit in mundum, et dilexerunt homines potius tenebras quam lucem; erant enim opera illorum mala. omnis qui praua agit odit lucem et non uenit in lucem, ut non arguantur opera eius. nam qui facit ueritatem uenit in lucem, ut manifestentur opera eius, quoniam in deo est factum. si seruum te unici cognosceres dei filii, numquam profecto eius maiestatem negares, numquam eius seruos nunc occulte nunc publice iugulari mandares; sed quia sis amator tenebrarum, quippe tenebra, quia sint opera tua mala, noluisti rem quam detuleras plenissime examinari per dei sacerdotes. cur noluisti? nisi quia timueris opus tuum publicari serpentinum. dum sumus in corpore, inquit apostolus, peregrinamur a domino; ex fide enim ambulamus non per speciem. audemus etiam bonam uoluntatem habentes magis peregrinari a corpore et praesentes esse ad dominum, et contendimus siue absentes siue praesentes placere illi. nam omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, ut ferat unusquisque propria corporis, secundum quod gessit siue

bonum siue, malum. et Constantius haereticus dicis: damnate Christiani Christianum. cur hoc dicis? nisi quia fundere sanguinem iustorum, derelinquere etiam deum et suscipere idololatriam hoc esse optimum censueris.

Sed iterum te obsecro piissime cognoscas imperator, cum sis et unici filii dei negator et in eum credentium persecutor, si non conpar illis inueniaris, quorum in Actibus apostolorum describitur nequitia: cum magna dissensio esset inter illos, timens tribunus ne raptus fuisset Paulus ab illis, iussit exercitum descendere et rapere eum in castris. sequenti autem nocte adsistens ei dominus ait: constans esto; sicut enim testificatus es de me in Hierusalem, sic oportet te etiam Romae testificari. facta autem die collegerunt se quidam ex Iudaeis et deuouerunt se dicentes neque manducare neque bibere, donec occiderent Paulum. erant autem fere quadraginta qui hanc coniurationem fecerant, qui et accesserunt ad principes sacerdotum et indicaucrunt dicentes: deuotionem uouimus nos nihil gustare in totum, donec occidamus Paulum; nunc ergo uos colligite concilium et notum facite tribuno, ut deducat eum ad uos quasi de eo diligentius quaesituros; nos uero priusquam adpropiet, parati sumus interficere eum. si non dei sacerdotem isto petisti genere Athanasium, si non aliud finxisti te agere et aliud perficere disposueras, potes te negare non eodem aduerso spiritu te quoque agi, quo sunt acti atque agantur Iudaei? nisi etenim illo fuisses excitatus spiritu contra nos deo seruientes, numquam sine dubio absentem damnari et quidem innocentem mandares. sed haec sic ego saepe repeto, tamquam etiam ipse, dum interdum uacas a furoris stimulis, non consideres omnibus te modis ita a iustitiae regula exorbitasse, ut nec in Actibus apostolorum uidere potueris petentibus Iudaeis ad Paulum necandum beatum hominem gentilem praesidem Festum minime coetui Iudaeorum commodasse adsensum, sed tam ipsos nec nonetPaulum positos in unum auditurum esse pollicitum. gentilis seruauit aequitatis ius, tu I uero destruxisti; aut aequitas est damnare inauditum, inter-I ficere absentem, audientiam uero negare iusto, ei homini cui omnis testis sit dei populus, quod enim false fuerit petitus a te ac tuis, Christianus a uobis Arrianis? ergo, ut dicere coeperam quae fuerint inter Iudaeos et Paulum beatum gesta a Festo, accipe: Festus autem cum uenisset in prouinciam praeses, ascendit Hierosolymam *#* insidias tendentes, ut eum interficerent in uia. Festus ergo respondit Paulum quidem. -eeruari in Caesarea, se autem maturius proficisci. itaque qui inter uos sunt descendant et, si quod est in uiro crimen, accusent eum. demoratus ergo inter eos non plus quam octo aut decem dies descendit Caesaream et altero die sedit pro tribunali et iussit citari Paulum; qui cum adductus esset circumsteterunt eum Iudaei qui a Hierosolymis descenderant, multa et grauia crimina obicientes quae probare non poterant, Paulo autem rationem reddente, quod neque in lege Iudaeorum, neque in templo neque in Caesare aliquid deliquerit. ethnicus aequitatis uiam inter beatum Paulum et cohomicidas tuos Iudaeos tenuit, et tu desideriis malarum meditationum tuarum parere cupiens aequitatem iustitiamque tollendam ex sensibus censueras nostris.

Sed quomodo istud facere potueramus quod tu fieri . cogebas contra iustitiam, qui meminissemus scriptum: nolite iudicare secundum personam,. sed iustum iudicium iudicate? damnate inauditum quo dixisti tempore, cur non memoratus es dixisse Nicodemum: numquid lex nostra iudicat de homine, nisi audiat ab ipso et cognoscat quid fecerit? cur

noluisti audiri quem reum mortis dixisti, nisi quia falsa detulisses? dicit dominus ad Iudaeos: qui loquitur mendacium de suo loquitur, quoniam mendax est et pater eius. et tu, cum mendax esse clarueris, aestimas non te esse filium mendacis et audes filius mendacis resistere, ueracibus fallax, domini sacerdotibus sacrilegus? tu audes, quem aduertamus esse latronem atque furem illum quem praeostenderit dominus dicens: amen, amen dico uobis, qui non intrat per ianuam in ouile ouium, sed qui ascendit per aliam partem, ille fur est et latro. porrexisti quidem manus ad Christi oues antichristo uindicandas; sed ut es agnitus fur atque latro, es uitatus atque reiectus. cur te uel consacrilegum tuum Georgium non sunt secutae oues dei? cur illum, quem esse Alexandrinorum fortissime es dolens episcopum, secuntur? nisi quia illum quidem instituerit illis episcopum deus, te uero atque Georgium ad mactandas ut latrones et fures inmiserit diabolus. qui intrat per ianuam, inquit, pastor est ouium; huic ostiarius aperit, et oues audiunt uocem eius et suas oues uocat nominatim et educit illas; et cum suas omnes eiecerit, ad illias uadit, et oues eum secuntur, quia nouerunt uocem eius; alterum non secuntur, sed fugiunt ab illo, quia nesciunt eius uocem.quia igitur tu non intraveris per ianuam in ecclesiam, latro esse conspiceris atque fur; non enim nosti dei filium, ut dicas te intrasse per ianuam, siquidem ille eos diceret et fures et latrones, quia et tunc non fuerunt in eius clementiam diuinam credentes nec deinceps essent crediturі et aliter fuissent erudire oues illius temptaturi. igitur cum tu hinc doctrinam spargens insanam sis, quod enim non in eum credideris, utique esse latro ille atque fur, qui iam tunc praeostendebaris, ex blasphemiis tuis manifestissime conprobaris. quod ita esse probat sequentia pronuntiationis: ait ad illos Iesus: amen, amen dico uobis, ego sum iam ouium. omnes quicumque uenerunt ante me et fures sunt d latrones, sed non audierunt illos oues. ego sum ianua; si quis per me intrauerit, saluus erit et intrabit et pascua inueniet; fur non uenit, nisi ut furedur. o tu itaque fur, qui ad hoc intrasse dei inueniaris ouile, ut uidelicet fuisses furatus et in terficeres, qua adhuc uoce poteris dioere: debet non esse episcopus Athanasius Alexandrinorum, sed Georgius, quando uideas te et Georgium uel cunctos consacrilegos uestros non esse aliud nisi fares ac latrones? suos deus seruos pastores esse uoluit supra gregem, ut te ac tuos cognoscentes latrones esse ac fures pellerent.

Sed tu idcirco te ac tuos pulais nobis dei ordinatis dominico praeesse gregi dominico censuisti, quo possis libere dei grassari gregem. cum sis talis, mirari non poterimus quia dixeris puniendum absentem dei cultorem. neque enim retinere potueras dixisse dominum: si diligitis me, mandata mea seruate. et ego rogabo patrem, et alium aduoceartoum dabit uote, ut nobiscum sit in aeternum spiritus ueritatis quem mundus non potest accipere, quoniam non uidet illum nec agnoscit, uos agnoscitis eum, quoniam uobiscum manet et in uobis est, sed dic oro te quomodo possit in nobis habitare spiritus sanctus paraclitus, si tuam uel patris tui fecissemus uoluntatem? infra etiam, qui audit, inquit, praecepta mea et custodit iUa, ille est qui me audit. qui autem me diligit diligetur a patre meo, et ego diligam illum et ostendam illi me ipsum. ait illi ludas non Scarioth: domine quid factum est, quod manifestas te nobis et non huic mundo? respondit Iesus et dixit illi: si quis me diligit, sermonem meum custodiet et pater meus diliget illum, et ad illum ueniemus et apud eum manebimus.

qui non me diligit sermones meos non custodit. ex his domini pronuntiationibus quam inimicus noster extiteris potest conici: qui audit mandata mea et custodit illa, ille est qui me diligit. quomodo dilexisse nos eum monstrabamus, si ut tu mandata eius calcaremus? calcans es etenim dominica mandata, cum quae ille seruari sanxerit tu non tantum non esse seruanda mandes, sed et ipsum negari praecipias. aut quomodo me pater ipsius, propterea quod seruauerim mandata filii eius, amare poterit, si damnem innocentem? dicit filius dei: si quis me diligit,. sermonem meum custodiet, et pater meus diliget illum, et ad illum ueniemus et apud eum manebimus; et tu dicis, esca ignis, apostata: damnate innocentem. quo genere dei diligere inuenti fuissemus filium , si contra mandata ipsius iugularemus uirum in?tum? quomodo fieri poterat, ut diligeret nos pater et uenirent pater et filius et mansitare dignati fuissent in nobis, si rescindentes domini mandata tua sacrilegi praecepta custodiremus? conspice, Constanti, inuidus ille amator tuae uoluntatis diabolus a quali \'nos gloria per te clientem suum pellere temptauerit, nisi nobis domini subueniret pietas, ut te iam non hominem, quem deus fecit ad imaginem et similitudinem suam, sed caenum esse omnium cloacarum considerantes, calcaremus tuas sacrilegas iussiones. quis etenim nolit nisi uobis Arrianis infelicior a dei unico filio diligi? quis est qui nolit amari ab eius patre? quis qui patris et unici eius filii templum esse recuset P quae utique consequi non potest qui sicut tu et homicida fuerit et sacrilegus; consequi sane tu etiam poteris, si conuersus uere paenitearis. dicit adhuc dominus: hoc est mandatum meum, ut diligatis inuicem, sicut dilexi uos. maiorem hanc caritatem nemo habet, ut animam suam ponat pro amicis suis. uos amici mei estis, si feceritis quod praecipio uobis. iam non dico uos seruos, sed amicos, et iterum: non uos me elegistis, sed ego uos elegi et posui uos, ut eatis et fructificetis et fructus uester maneat d quodcumque a patre meo petieritis in nomine meo det uobis,

Quomodo poterimus esse amici unici filii dei, si contra interdictum illius pietatis damnauerimus absentem, interfecerimus innocentem? quomodo fructus noster augmenta crementorum facere poterit? quomodo quicquid petierimus in nomine eius accipiemus a patre, si, ut tu cogebas, non solum cultorem eius puniremus, sed et ipsum negaremus? Tito uiro deo dicato scripsisse beatum apostolum non inueneras de episcopi inreprehensibili officio, quod sit dignum praebere deo, ut homicidas nos effici cuperes? huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae deerant corrigas et constituas per ciuitates presbyterium, sicut ego tibi disposui, si quis est sine crimine, unius uxoris uir, filios habens fideles, non in accusationem luxuriae aut non subiectum; oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dispensatorem dei, non proteruum, non iracundum, non uinolentum, non percussorem, non turpilucrum, sed hospitalem, beniynum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem id quod secundum doctrinam est fidem uerbi, ut potens sit exhortari in doctrina et contradicemtes reuincere. sunt enim multi etiam non subditi, uaniloqui et deceptores, maxime qui ex circumcisione sunt, quos oportet redargui, qui uniuersas domos euertunt docentes quae non oportet turpis lucri gratia. cum igitur talem uoluerit episcopum fieri, qui hanc tenentem uiueret uiam iustitiae, qua tu auctoritate ad excludenda mandata beati apostoli noua praecepta dare dignatus es? ea uidelicet quae ex diaboli esse noscantur orta uoluntate. apostolus me non iracundum, non percussorem uult fieri, et tu me homicidam uis effici. quibus

ex rebus potest colligi spiritum sanctum locutum ore beati apostoli, spiritum uero nequam locutum ore uestro Arrianorum. conspicis interea mandasse apostolum, ut uos ueritati resistentes indentemini episcopi interuentu, ut per sanam doctrinam uestra punita esset blasphemia. non ad hoc beati apostoli protuli dictum oportere episcopum sine crimine esse, ut me peccatorem negarem, cum et meam norim conscientiam dicere audiam Iob illum iustum: quis enim mundus a sordibus? nemo, etiam si unius diei sit uita eius in terra, Iohannem etiam beatum aduertam dicere: si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus et ueritas in nobis non est. non ergo idcirco apostoli praeceptum protuli, ut qui meminerim me peccatorem praedicarem esse sine sordibus, sed ut tu quam sit malum quod praeceperis fieri posses aduertere. iuuenes, inquit, similiter hortare, ut sobrii sint in omnibus, per omnia te ipsum formam praebens bonorum operum, in doctrina, in integritate, in grauitate, in sermone sanum, inreprehensibilem, ut aduersarius reuereatur, nihil habens quod dicere malum de nobis.

Quomodo me formam bonorum operum aliis praebuissem, si sanguinem dei serui fudissem? quomodo doctrinam integram quam tradiderunt apostoli praedicantem me dei populos cognosceret, n haeresim tuam suscepissem, si denique uel in hypocrisi satellitis tuis pseudoepiscopis Arrianis communicarem ? quomodo possit sermo meus proferri sanus, inreprehensibilis. si euangelicam atque apostolicam deserens fidem tuam suscepissem blasphemiam? quomodo aduersarius reuereri potuerat? quomodo de me nihil possit dicere mali, cum, si tibi adquiescendum censuissem, et homicidam et sacrilegum me factum conprehendisset ? iterum cum moneret seruos dominis suis subditos esse debere, inluxit enim, inquit, gratia dei saluatoris nostri omnibus hominibus, corripiens nos, ut abnegantes impietatem et saecularia desideria sobrie et pie et iuste uiuamus in hoc saeculo, expectantes beatam spem in aduentum gloriae magni dei et saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit pro nobis se ipsum ut liberaret nos ab omni iniquitate et mundet sibi populum abundantem, aemulatorem bonorum operum. cum in his nos ambulare praeceperit bonis operibus, quid tibi uisum est, ut innitaris ad homicidium faciendum ? quomodo etenim abnegantes inpietatem pie et iuste uiuentes conspici potueramus, si tecum fudissemus innocentis cruorem ? sed et cum dicat idcirco se pro peccatis nostris tradidisse dominum, ut nos eriperet ab operibus satanae et constitueret ad hoc, ut aemulatores essemus bonorum operum, si opus istud tuum et nos teeum perpetrati fuissemus, in qua essemus parte nisi in qua sit Cain? inluxit enim, inquit, gratia dei saluatoris nostri omnibus hominibus, corripiens nos, ut abnegantes impietatem ac desideria saecularia sobrie ei iuste et pie uiudmus in hoc saeculo. et Constantius ta imperator dignaris dicere, simus impii, scelerati, perditi, maligni, iniqui, iniusti. ubi hanc spem inueniam beatam quam me expectare oportere docet apostolus beatus, si non solum ipsius, qui omnem beatitudinem tribuere potens est, seruos interemero, sed et ipsum negauero? ta etenim utrumque facis, Constanti, quia et seruos eius persequeris atque interficis et ipsum deserens idolis te mancipandum censueris. cur ista geris, nisi quia tibi non inluxerit gratia dei saluatoris nostri? si enim inluxisset, meminisses apostoli dicentis praeceptorum: uidete itaque quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus quia dies mali sunt. propterea nolite effici inprudentes, sed

intellegentes quae sit uoluntas domini. si uoluntas est domini interficere innocentem, derelinquere fidem euangelicam, poterit non solum haec pars, sed et totum corpus epistolarum beati apostoli tuis patrocinium praebere praescriptionibus; sin fauet praescriptionibus tuis nulla pars sacrarum scripturarum, est luce clarius manifestum te sub tenebrarum degere potestate; unde et effectum sit, ut nihil de sacris scripturarum hauseris fontibus, quod te potuisset a tantis remouere periculis. si enim non te potestas tenebrarum sub sui redegisset ditione, profecto retineres quae Philippenses audiunt: coimitatores mei estote, fratres, et obseruate eos qui sic ambulant, sicut habetis formam nostram. multi enim ambulant, quos saepe dicebam uobis, nunc autem et flens dico, inimicos crucis Christi, quorum finis est interitus, quorum deus uenter est, et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt.

Dicas cupio, prudentissime imperator, in quibus debemus effici coimitatores apostoli, doce apostata, si homicida fuit apostolus, si blasphemus, si euangelicae fidei destructor, si sacrilegus; haec etenim omnia et antequam credidisset in unicum dei filium fecisse se profitetur. tu uero qui haec facis hodie quae ille ante agnitionem unici dei filii faciebat, qua de re ausus fuisti iubere nobis domini sacerdotibus, ut innocentem condemnaremus, ut haeresim tuam suscipientes apostolicam fidem despueremus? tu qua de re haec fieri praecepisti quae contra formam apostoli sunt prolata, nisi quia sis ex inimicis crucis Christi, ex illis qui iam tunc designati fueratis ore sancti apostoli? tene ac tuos audiremus, quorum finem dicit apostolus esse interitum? ut illos tuos satellites qui derelinquentes formam traditam disciplinae et regulam fidei per apostolos tibi semet turpis lucri gratia tradiderint, illos qui plus mensae tuae copias fecerunt quam ea quae promittit suis dominus, illos qui tui esse conuiuae delegerint quam patriarcharum prophetarum apostolorum uel martyrum, ad quos dicitur rectissime: uester deus uenter est. examinate, dicit apostolus, bonum continete, ab omni specie mala continete uos; et quia uiderimus maledictam operam uestram Arrianorum et uitauerimus, odio laboramus. sed quam pulchrum est quamque iucundum a te odiri, amari uero a deo. reppulisti nos e re commissa nobis, arbitratus potuisse te quod deus aedificauit destruere. unicuique autem nostrum, ait Ephesiis scribens, data est gratia secundum mensuram dignationis Christi, propter quod dicit; ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. quod autem ascendit, quid est nisi quia et descendit in inferiora terrae? et qui descendit ipse est et qui ascendit super omnes caelos, ut adimpleret omnia. et ipse dedit quosdam quidem apostolos quosdam autem prophetas, quosdam uero euangelistas, quosdam autem pastores et doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitate fidei et agnitione dei in uirum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, ut iam non simus paruuli fluctuantes et circumferamur omni uento doctrinae, in nequitia hominum, in astutia ad remedium erroris. ueritatem autem facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum et connexum per iuncturam subministrationis in mensuram uniuscuiusque partis incrementum corporis facit in aedificationem sui in caritate.

Cum haec ita esse legis, cur fuisti ausus tollere pastores quos gregi suo deus uoluerit praeessej? cur? nisi ut tecum omni uento doctrinae possent dei circumferri supra do-

minicum gregem pastores. ne fuissent ducti tamquam paruuli omni uento doctrinae accedentes ad fidem? ne uestra nequissimorum hominum astutia ad diaboli principis uestri remedia recederent ab apostolica euangelicaque fide? tulisti episcopos e plebibus quibus praesumus diuina dignatione, ad hoc utique ut doceres doctrinam non apostolicam sed haereticam. uae tibi misero, per quem haec gerit satanas. inueneras homo sapiens colorem aptum fallaciae tuae, quonam modo posses dei oues patri tuo defendere, qui tibi, ut in his demoreris malis, iam illis iaculis quibus Euae et Adae mentes sauciauit cor tuum iaculauit, ad hoc uidelicet, ut in hac temet prauitate constitueret. inueneras, inquam, homo sapiens colorem aptum fallaciae tuae, quonam modo posses dominicum depopulare gregem, dicens: peccauit Athanasius, et idcirco qui illum mecum interemerit erit episcopus; qui insuper habendum censuerit non erit; et qui damnabant Athanasium iungebantur pseudoepiscopis dogmatis tuae Arrianae. si qui tuam metuentes iram hoc egissent, triplex per te homicidam atque sacrilegum incurrebant crimen, siue quod innocentem damnarent siue quod catholici haereticis communicarent et in gregem dei uos lupos intrare sinerent, cum dicat apostolus, idcirco datos pastores, ut omnis daemonum doctrina, quae per uos haereticos et omnes aduersarios ecclesiae profertur, fuisset exclusa atque in ueritate currentes dei serui eo usque mansissent inmobiles, donec ad summam uenirent perfectionem; et tu tenebra auferre dignatus es pastores iudicio constitutos dei, quo possis tu lupus conuertere cunctos in diaboli amatoris tui praedam. ut iam, inquit, non simus paruuli fluctu- ardes et circumferamur omni uento doctrinae, in nequitia hominum, in astutia ad remedium erroris. ueritatem autem facientes in caritate crescamus in ille per omnia, qui est caput Christus. quomodo possemus crescere in illo, si te secuti tenebram fuissemus, cum sis negans illum uerum deum esse, cum dicas illum non natum de substantia patris, sed astruas factum ex nihilo? quomodo potueramus crescere in illo qui non ambulaturi eramus in ueritate, ex quo te fuissemus apostatam secuti? deinde cum dicat: ueritatem facientes crescamus in caritate, et sit manifestum criminibus falsis petitum dei sacerdotem per te ac tuos Athanasium, si ea quae imperas fecissemus, quomodo aut in ueritate aut in caritate currere conspecti fuissemus qui et caritatem extinxissemus quam tenemus cum coepiscopo nostro Athanasio ? et quia falso temperassemus crimini, et ipsi tibi fallaci in innocentis necem iuncti tecum mereremur diuina indignatione percuti. sic ergo. Constanti, aedificatur domus dei per fallaciam, per sanguinis innocentium fusionem, per praedicationem blasphemam? uae tibi qui ad hoc sis uiuens, ut haec cuncta mala per te gerat diabolus.

Tu mihi dicis: puni innocentem, derelinque fidem catholicam atque suscipe uenena haeresis meae, et est apostolus dicens : hoc itaque dico et testificor in domino, ut non amplius ambuletis, sicut et gentes ambulant in uanitate mentis suae, obscurati in intellectu, alienati a uita dei, per ignorantiam quae est in illis, propter caecitatem cordis ipsorumcui oboediam uestrum P tibine an apostolo? tibine apostatae sacrilego an illi qui iam fudisse sanguinem propter unicum dei inueniatur filium? quem uestrum sequar? tene templum daemonum an illum dei templum? te qui operibus tuis aut Iudaeum aut ethnicum esse declaras an illum qui iam consecutus sit per hanc quam execraris fidem regna caelestia? si enim non tu operibus tuis gentilem te esse manifestas, poteris defendere, quod enim non digne haec te

contra proferantur. primo quia sis negans dei filium, gentilis aut Iudaeus nobis es; deinde cum proscribis deportas torques falsis criminibus innocentes oneras interficis, non inueniri poteris Christianus qui per uiam suam dei esse homo cognoscatur, sed utique unus de illis, de quibus per apostolum dicit dei spiritus, quod enim sint in uanitate mentis suae, insensati, alienati a uita dei per caecitatem cordis ipsorum. quando ergo haec caecati gerere corde uoce apostoli manifestentur quae tu geris, qua fronte audes sanis corde ac mente dicere: errastis, fallax ueracibus: mendaces estis? apostolus, sicut est ueritas, dicit, in Iesu, deponentes secundum pristinam conuersationem ueterem hominem eum, qui corrumpitur secundum concup iscentiam erroris. renouamini autem spiritu sensus uestri et induite nouum hominem, qui secundum deum creatus est in iustitiam et sanctitatem et ueritatem. deponentes mendacium loquimini ueritatem unusquisque ad proximum suum. ubi haec praetermisisti monita salutaria quae nos custodire hortatur apostolus? quomodo etenim deposuisse ueterem hominem et nouum hominem eum, qui secundum deum sit, induisse reperiri potueramus? quomodo manentes in iustitia et sanctitate et ueritate conspecti fuissemus qui iniusta tecum gerentes eum nonum hominem, qui sit creatus secundum deum, extinxissemus et illum ueterem, qui corrumpitur secundum erroris concupiscentiam, ut ante corrumpebatur quam deum nosse coepisset, iterum portare coepissemus? ista etenim cuncta faciunt quae tu facis non dei domestici, sed satellites antichristi: deponentes mendacium loquimini ueritatem unusquisque ad pro. ximum suum, quia sumus inuicem membra. si fuisses de ecclesiae dei membris, mihi crede quod numquam mendacium pertulisses ad ecclesiam; (ni)si quia sis illius homo, qui deceperit Adam per fallaciam et Euam, idcirco pertulisti mendacium, ut nos sic circumscriberes, quomodo circumscripserit diabolus primoplastos homines; tu dixisti: damnate Athanasium, quia grauiter deliquit, alioquin in reatu eritis maximo apud deum. suscipite Arrii fidem, et uiuetis in aeternum.

Accipe quae etiam amantissimus tibi circa Adam et Euam egerit, et inuenies haec te nunc gerere circa nos quae et ille tunc gesserit circa illos. et erant, inquit in Genesi Moyses, ambo nudi tunc Adam et mulier eius, et non confundebantur; serpens autem erat sapientior omnibus bestiarum quae erant, et infra: et dixit serpens mulieri: quid quia dixit dominus deus ne edatis ex omni ligno quod est in paradiso? et dixit mulier serpenti: ex omni ligno quod est in paradiso edemus, de fructu autem ligni quod est in medio paradiso, dixit deus, non manducabitis ex eo, sed nec tangetis eum, ne moriamini. dicimus tibi loco serpentis persuadenti nobis, ut <in)auditum damnemus, ut innocentem iugulemus: praecepit dominus innocentem et iustum non interficiendum. et dixit serpens mulieri: non moriemini. sciebat enim deus quia quacumque die manducaueritis ex eo, aperientur oculi uestri, et eritis sicut dii scientes bonum et malum. dicentem itaque istum serpentem per te ad nos: magis eritis iusti, si fuderitis sanguinem iustum, magis eritis beati, si apostolicam euangelicamque anathematisantes fidem Arrianam susceperitis perfidiam *** calcatur propitio deo in te quidem iam a nobis fallaciam ipsius scientibus. sed tibi nos dolere est testis deus, propterea quod per te semet constituerit ad nos circumscribendos; constat etenim tunc per semet ipsum adgressum Adam et Euam. deprecor te ne haec grauiter accipias quae salutis tuae causa proferantur. dolere etenim te arbitror quod dixerim per te nos adgressum ser-

pentem et quod te multis in locis inter eos posuerim qui fuerint dicti serpentes. considera operam tuam et illorum et, si non unum uos esse cognoueris corpus, dicito me non iuste haec dicere. tuos magistros in perfidia Iudaeos audis certe in sacris euangeliis serpentes saepe dictos a domino: serpentes generamina uiperarum. unde hoc nomine uocari meruerunt? certe propter nequam opus illorum, certe propter incredulitatem suam. inde et Iohannes baptista, progenies uiperarum, dicit ad eos, quis monstrauit uobis fugere ab ira uentura ? facite ergo dignos fructus paenitentiae. ut ex illis ergo, qui in unicum crediderunt filium dei, qui uias correxerunt suas, meruerint filii effici lucis, alii uero serpentes dicuntur, ita et tu, nisi fructus feceris dignos paenitentiae, nisi tuas uias correxeris, filius uiperae atque serpentis diceris. quis etenim dei seruorum non te homicidam atque blasphemum esse cernens non eo uocet nomine quo uocentur Iudaei? quis te e deum timentibus dubitabit quod es pronuntiare, quando uideat scribas, Pharisaeos et principes Iudaeorum idcirco serpentes dici, quia et prophetarum fuderunt sanguinem et unicum negauerint . dei filium?

Cum haec ita se habeant, superest ut factorum tuorum geras paenitentiam, aduertens deum suae clementiae misericordiam omnibus a uiis recedentibus malis praestitisse, habens formam Nineuitarum, quos si fueris imitatus, ita opem misericordiae consequaris necesse est. quos circa accipe quae fuerint gesta uel ipsi praedicatione Ionae territi quae fecerint. praeceptum est, inquit sacra scriptura, ceto, et reiecit Ionam super terram, et factum est uerbum domini ad Ionam iterum dicens: surge et uade in Nineue ciuitatem magnam et praedica in ea secundum praedicationem priorem quam ego locutus sum ad te. et surrexit Ionas et abiit in Nineue secundum quae locutus est dominus ei. erat autem Nineue ciuitas magna adeo sicut iter tridui. et coepit Ionas introire in ciuitatem sicut iter diei unius, et praedicauit et dixit: adhuc triduo, et Nineue subuertetur. et crediderunt uiri Nineuitae deo et praedicauerunt ieiunium et uestierunt se cilicia a maximo usque ad minimum eorum. et peruenit uerbum usque ad regem Nineue, et surrexit de sede sua et abstulit a se stolam suam et circumdedit se cilicium et sedit super cinerem. et praedicatum est a rege Nineue et a magistratibus illius, dicens: homines et pecudes et boues et oues nihil gustent, sed nec uescantur et aquam non bibant. et circumdederunt se cilicia homines et proclamauerunt homines et pecudes apud deum instanter, et reuersi sunt unusquisque a uia sua mala et ab iniquitate manuum suarum, dicentes: quis scibit si paenitebitur deus et auertet ab ira furoris sui et non peribimus ? et uidit deus operam illorum, quia reuersi sunt unusquisque a uia sua mala. et paenituit deum de malignitate, qua locutus est facere eis, et non fecit. et contristatus est Ionas tristitia magna et confundebatur, et orauit apud deum dicens:o domine, nonne haec sunt uerba mea, cum adhuc essem in terra! ideo praeoccupaueram fugere in Tharsis, quoniam sciui quia tu miserator et beniuolus patiens et misericors et paenitens in malignitatibus, et infra: et dixit deus ad Ionam: si ualde contristatus es tu super oucurbitam, ualde contristatus sum usque ad mortem. et dixit dominus: tu pepercisti cucurbitae, in qua non laborasti, neque nutristi eam, quae sub nocte nata est et per noctem perit. ego autem non parcam in Nineue ciuitatem magnam, in qua habitant plus quam centum uiginti millia hominum qui non sciueruant dexteram aut sinistram? et tuam, Constanti, operam malignam si reiecisse te niderit deus, si uias suas

perditas correctas perspexerit et te in omnibus reformatum esse uiderit, mihi crede quia in ingenti felicitate esse inter dei famulos incipies.

Habes praeterea beatissimi Pauli apostoli exemplum, ne forte ut ille geras haec per ignorantiam, quod enim, mox ut te conuerteris ad unicum dei filium confitendum, ueniam tuorum facinorum ut illi ita tibi sit tributurus. ipsum sequere, ipsius adprehende uiam, ipsum Philippensibus loquentem audi et quisnam fuerit ante agnitionem et quantam beatitudinem post agnitionem consequi meruerit. si quis autem putat se fiduciam habere in carne, ego magis circumcisione octaua die de genere Israel, tribu Beniamin, Hebraeus ex; Hebraeis, secundum legem Pharisaeus, secundum selum persequens ecclesiam, secundum iustitiam quae in lege est conuersatus, cum essem sine querella. quae mihi fuerunt lucra haec existimaui propter Christum detrimenta. uerumtamen . omnia arbitror detrimentum esse propter eminentiam scientiae Christi Iesu domini nostri, propter quem omnia detrimentum passus sum et arbitror stercora, ut Christum lucrificiam et inueniar in illo, non habens meam iustitiam quas est ex lege, sed illam quae per fidem Iesu Christi, quae ex deo est iustitia in fide, ad agnoscendum illum et uirtutem resurrectionis eius et communicationem passionum eius, cooneratus morte ipsius, si quo modo occurram in resurrectionem eius quae est a mortuis. sicut et iam dictum est, istum imitare, istum sequere, ut, quia . et ille fuerat quod tu nunc, hoc est persecutor ecclesiae, negator unici filii dei, inueniaris sic ad consequenda regna caelestia fuisse conuersus, a perfidia ad fidem suscipiendam catholicam, sic te transitum fecisse de morte ad uitam. illum etenim per ignorantiam dei fuisse persecutum ecclesiam adhuc accipe etiam Timotheo aperiente de semet ipso: scimus autem quoniam bona est lex, si quis ea legitime utatur, sciens hoc quia iusto lex non est posita; iniustis autem et inoboe. dientibus et impiis et peccatoribus et scelestis et profanis, patricidis et matricidis, homicidis, inpudicis, masculorum concubitoribus, plagiariis mendacibus, periuris et si quid aliud sanae doctrinae aduersatur, quae est secundum euangelium gloriae beati dei quod creditum est mihi. et gratias ago ei qui confortauit me Christo Iesn domino, quod fiddem me aestimauit, ponens in ministerium qui prius fueram biasphemus et persecutor et iniuriosus; sed misericordiam sum consecutus, quod ignorans feci in incredulitate.. superabundauit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione, quae est in Christo Iesu. ita et tu ex persecutore, ex iniurioso et blasphemo beatus et uere deo carissimus effici poteris, si ut Paulus beatus uerum dei filium esse Iesum Christum credideris, si semper illum cum patre regnasse ac regnaturum, hoc est sine initio et sine fine confessus fueris, si unam aeternitatem habere patrem et filium et spiritum sanctum clamantibus sacris scripturis non restiteris, si denique unam habere deitatem patrem ac filium et spiritum sanctum credideris; crede mihi quod futurus sis in choro patriarcharum prophetarum apostolorum ac martyrum, alioquin tibi inputaturus, cum te torqueri cum diabolo et omnibus satellitibus eius uidere coeperis, cur has tam salubres admoni(ti)ones nostras despexeris.

Source. Latin text from the Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (CSEL) collection of the Open Greek and Latin project (digital edition of ***Luciferi Calaritani Opus-***

cula edited by Wilhelm von Hartel (Wien, Österreich, Österreichische Akademie der Wissenschaften (ÖAW): 1886) Corpus scriptorum ecclesiasticorum Latinorum 14), encoded in EpiDoc TEI XML. Digitised and corrected by the Open Greek and Latin team (University of Leipzig and partners); the text is taken from the printed edition by OCR with correction, so some errors may remain. SermonIndex has only divided it into short sections for reading; the critical notes, margin notes and apparatus of the printed edition are not shown here but are kept in the XML download.

Licence. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). You may share and adapt this text if you credit the Open Greek and Latin project and release your version under the same licence.